

Nobili adolescenti; verā
pietate, politā doctrinā
morū integritate ac in-
geniā virtute præditi
Hilmaro Antonio à
Münchsen, amico et fidi-
to suo dono dedit huius
librum Johannes Münster-
mann pastor Lacheimig
Anno Christi 1712
Generatio floruit bene
DICITUR.

Rom : 12. R
Stictio non pigri.

20143

ERASMI

ROTERODAMI ^{μω}

ῥίος ἐγκύμιον, id est Stultitiæ
laus, Libellus uere aureus,
nec minus eruditus, &
salutaris, quàm festi-
uus, nuper ex i-
psius autoris ar-
chetypis di-
ligentis-
sime
resti-
tutus.

Habetis hic egregii Satellites εἰκῶς ἀλλοτρίων
 vōr uestri, hoc est μωρία ἐς κόμιον in quo
 ut cristallino speculo uos contēplari uere pos-
 sitis, iis etenim coloribus uultus exprimit, quibus nec
 Apelles suū Alexan. Zeusis pueri uuas, atq; Helenæ
 ex uersu Homérico simulachrū præstius effinxit. Hoc
 uobis uiatico sit, è sinu euellat nulla tempestas, pro-
 priū qd' uobis est, Biantis exemplo defendite, alis ob-
 tēsis fouete. et sic eam auspicati militiā tyrunculi, olī
emeriti rudeq; donandi, Entheam corollam Miste
 morotato æque honorem demerebitis. Neque uero
 stomacho Margineas interpretationes legi uelim, si
 Aldinis nō unquam insidiati sumus, nihil enim in au-
 thoris auctario quod non felicissime hic repertu sit.
 una uocula (quod norim) peccatum est, folio uide-
 licet undecimo uersu primo legendū Tithoni aui sui,
Tollite risum Sacri;

ERASMVSVS ROTERODAMVS

THOMAE MORO

SVO. S. D.

Vperioribus diebus, cum me ex Italia
in Angliam reciperem, ne totum hoc

f

tempus, quo equo fuit insidendum,
et illiteratis fabulis terere

ἀκούειν τῶν δοκίμων, ἀλλὰ τῶν
ἀλλοτρίων δὲ

tur, malui mecum aliquoties, uel de cōmunibus stu-
diis nostris aliquid agitare, uel amicorum, quos hic
ut doctissimos, ita et suauissimos reliqueram, re-
cordatione frui. Inter hos tu mi More, uel in pri-
mis occurrebas, cuius equidem absentis absens me-
moriam non aliter frui solebam, quā præsens prae-
sens consuetudine consueueram, quā, (dispercam) si
quid unquam in uita contigit mellitius. Ergo quo-
niam omnino aliquid agendum duxi, et id tem-
pus ad seriam commentationem parum uidebatur
accommodatum, uisum est Morie Encomium lude-
re. Que Pallas istuc tibi misit in mentem inquires?

Primum admonuit me Mori cognomen tibi genti-
le, quod tam ad Morie uocabulum accedit, quā
es ipse à re alienus, Es autem uel omnium suffragis
alienissimus. Dēinde suspicabar hunc ingenii no-
strilusum, tibi praeipue probatum iri, propterea
quod soleas huius generis iocis, hoc est nec indoctis,

A 2 ni fals

ni fallor, nec usquequaq; insulsis, impendio delecta-
 ri, et omnino in communi mortalium uita Demo-
 critum quendam agere. Quamquam tu quidē ut pro
 singulari quadā ingenii tui perspicacitate, longe, la-
 teq; à uulgo dissentire soles, ita pro incredibili morū
 suauitate, facilitatēq; cum omnibus omnium horarū
 hominem agere et potes, et gaudes. Hanc igitur de-
 clamatiunculā, nō solum lubens accipies, ceu *μυνημό-*
συνον tui sodalis, uerum etiā tuendā suscipies, ut po-
 tū, siue me te tibi dicatā, iam que tuam nō meam. Etenim non de-
 moriale. erūt. fortasse uutiligatores, qui calumniētur, partim le-
uiore esse nugas, quā ut theologū deceāt, partim mor-
daciores, quā ut Christianæ cōueniāt modestiæ nosq;
clamitabūt, ueterē comediā, aut Lucianū quēpiā re-
ferre, atque omnia mordicus arripere. Verum quos
 argumenti leuitas et ludicrum offendit, cogitent uelin
 non meum hoc exemplū esse, sed idem iam olim à ma-
 gnis authoribus factitatū. Cū ante tot secula *Βαλλαχο-*
μυνομαχία p. luserit Homerus. Maro culicē, et More
 narum et tū, Nucē Oui. Cū Busyridē laudari Polycrates, et hu-
 murium. ius castigator Isocrates. In iustitiā Glauco. Therpsiten,
 et quartanā febrim Fauorinus. Caluitiū Synesius, Mu-
 scā et parasiticā Lucianus. Cū Seneca Claudii luserit
ἀποδέωσι p. Plutarchus Grylli, cū Vlyssē dialogū,
 Lucianus et Apuleius a sinū, et nescio quis Grunū Co-
 rocottæ porcelli testamentū, cuius et diuus meminit
 Hieronimus. Proinde, si uidebitur, fingāt isti me la-
 trūculis interī animi causa, lusiisse, aut si malint equi

tasse in arundine longa. Nā quæ tādē est iniquitas, cū
 omni uitæ instituto suos lusus cōcedamus, studiis nul=
 lum omnino lufum permittere? Maxime si nugæ
 seria ducant, atque ita tractentur ludicra ut ex his
 aliquanto plus frugis referat lector, non omnino na
ris obese, quā ex quorundam tetricis, ac splen=
 didis arguentis. Veluti cum alius diu consarcina=
 ta oratione, rhetorice, aut Philosophiam laudat.
 alius principis alieuius laudes describit, alius ad
 bellum aduersus Turcas mouendum adhortatur,
 alius futura prædicit, alius nouas de lana capri=
 na comminiscitur quæstiunculas. Vt enim nihil nu=
 gacius, quā seria nugatoriæ tractare, ita nihil fe=
 stiuius, quā ita tractare nugas, ut nihil minus
 quā nugatus fuisse uidearis. De me quidem alio=
 rum erit iudicium. Tametsi, nisi planē me fallit.
 φιλαυτία, Stultitiā laudauimus, sed non omnino stul Sui amor.
te. Iam uero ut de mordacitatis cauillatiōe respondeā
semper hæc iēniis libertas pmissa fuit, ut in cōmunē
hominū uitā salibus luderent impune, modo ne licen=
tia exiret in rabiē. Quo magis admiror his tēporibūs
 aurium delitias, quæ nihil iam ferē nisi solennes ti=
 tulos, ferre possunt. Porro nonnullos adeo præpo=
 stere religiosos uideas, ut uel grauissima in Chri=
 stum conuitia ferant citius, quā pontificem, aut
 principem leuissimo ioco aspergi, præsertim si quid Adfarinā.
 πρὸς τὰ ἄλφιστα. idest ad quæstum attinet. At

606
 nihil ad farinam
 est quod in ista uelut in
 uenitur

enim qui uitas hominum ita taxat, ut neminem o=
mnino perstringat nominatum, quæso utrum is mor=
dere uideatur, an docere potius, ac monere? Alio=
qui quot obsecro nominibus ipse me taxo? Præte=
rea qui nullum hominum genus prætermittit, is
nulli homini, uitius omnibus iratus uidetur. Ergo
siquis extiterit, qui sese læsum clamabit, is aut con=
scientiā prodet suam, aut certe metum. Lusi hoc in
genere multo liberius, ac mordacius, diuus Hierony=
mus, ne nominibus quidem aliquoties parcens. Nos
præterquam quod à nominibus in totum abstinemus,
ita præterea stylum temperauimus ut cordatus lector
facile sit intellecturus, nos uoluptatē magis quàm mor=
sum quæsisse. Neq; enim ad Iuuenalis exemplum ocul=
tam illam scelerum sentinam usquam mouimus, &
ridenda magis quàm fœda recensere studuimus. Tum
siquis est, quem nec ista placare possunt, is saltem il=
lud meminerit, pulchrum esse à stultitia uituperari,
quam cum loquentem fecerimus, decoro personæ ser=
uiendum fuit. Sed quid ego hæc tibi patrono tam sin=
gulari, ut causas etiā non optimas, optime tamē tueri
possis? Vale disertissime More, & Moriam tuam
gnauius defende. Ex Rure. Quinto Idus Iunias.

ENCOM=

ENCOMIVM MORIAE ERASMI

ROTTERODAMI.

STVLTTITIA LOQVITVR.

u

T CVNQVE De me uulgo mor-
tales loquuntur (neq; enim sum ne-
scia, quàm male audiat Stultitia e-
tiam apud stultissimos) tamen hanc
esse, hanc inquam esse unam, quæ
meo numine deos, atque homines ex

hilaro, uel illud abunde magnum est argumentum,
quod simul atq; in hunc cœtum frequentissimum di-
ctura prodii, sic repente omnium uultus, noua qua-
dam, atq; insolita hilaritate enituerūt, sic subito fron-
tem exporrexistis, sic læto quodam & amabili ap-
plausistis risu, ut mihi profecto quotquot undiq; præ-
sentes intueor, pariter deorum Homericorum nec ta-
re, non sine Nepenthetemulenti esse uideamini, cum
antea tristes, ac solliciti sederitis, perinde quasi nu-
per é Trophonii specu reuersi. Cæterum quemadmo-
dum fieri consuevit, ut cum primum Sol formosum
illud, & aureum os terris ostēderit, aut ubi post aspe-
ram hyemem, nouum uer blandis aspirarit Fauo-
niis, protinus noua rebus omnibus facies, nouus co-

M O R I A

lor, ac planè iuuenta quædam redeat, ita uobis me
conspecta, mox alius accessit uultus. Itaque quod ma-
 gni alioqui Rhetores, uix longa, diuq; meditata ora-
 tione possunt efficere (nempe ut molestas animi cu-
 ras discutiant) id ego solo statim aspectu præstiti.
 Quam obrem autè hoc insolito cultu prodierim ho-
 die, iam audietis, si modo non grauabimini dicenti
 præbere aures, non eas sanè, quas sacris concionato-
 ribus, sed quas fori circulatoribus, scurris, ac Mo-
 rionibus consueuistis arrigere, quasq; olim midas il-
 le noster exhibuit Pani. Lubitum est enim paulisper
 apud uos Sophistam agere, non quidem huius gene-
 ris, quod hodie nugas quasdam anxias inculcat pue-
 ris, ac plus quàm muliebrem rixandi pertinaciam
 tradit, sed ueteres illos imitabor, qui, quo infamem So-
 phorum appellatione uitarent, Sophiste uocari ma-
 luerunt. Horum studium erat. Deorum, ac fortium
 uirorum laudes encomiis celebrare. Encomium igi-
 tur audietis, non Herculis, neque Solonis, sed meū i-
 psiū, hoc est Stultitiæ. Iam uero non huius facio sa-
 pientes istos, qui stultissimum, & insolentissimum
 esse prædicant, si quis ipse se laudibus ferat. Sit sanè
 quàm uolent Stultum, modo decorum esse fateantur.
 Quid enim magis quadrat. quam ut ipsa Moria sua
 rum laudum sit bucanatrix, & ἀντὶ ἑαυτῆρ αὐλῇ.
 Quis. n. me melius exprimat quàm ipsa me, nisi si cui
 forte notior sim quàm egomet sum mihi. Quanquàm ego
 hoc ali-

.i. ipsa sui
 ipsius sit
 tibicina.

hoc alioqui, non paulo etiam modestius arbitror, quā
 id, qd' optimatum, ac sapientum vulgus factitat, qui
 peruerso quodā pudore, uel rhetorē quēpiam palpo
 nem, uel Poētā uaniloquum subornare solent, eūq;
 mercede conductum, à quo suas laudes audiant, hoc
 est mera mendacia, et tamen uerecundus interim ille
 Pauonis in morē, pēnas tollit, cristas erigit, cū impu
 dens assentator, nihili hominem Diis æquiparat, cū
 absolutum omnium uirtutum exemplar proponit, à
 quo sciat ille se plus, quā $\delta\eta\varsigma \delta\iota\alpha \pi\alpha\sigma\omega\nu$ abesse. *i. bis per*
 Cum Corniculam alienis conuestit plumis, cum τὸν = *omnia.*
 αἰθίοπα λευκᾶίνει. Denique cum $\epsilon\kappa \mu\upsilon\iota\alpha\varsigma \tau\omicron\rho \epsilon\lambda\acute{\epsilon}$ *i. ethiopē*
 φάρτα ποιῇ. Postremo sequor tritū illud vulgi pro *dealbat.*
 uerbiū, quo dicitur is recte laudare sese, cui nemo ali = *Ex musca*
 us contigit laudator. Quāquā hic interim demiror *elephantū*
 mortalium ingratitudinem, dicam, an segniciēq; uo = *facit.*
 rum cum omnes me studiose colant, meam queliben =
 ter sentiant beneficentiam, nemo tamen tot iam secu
 lis extitit, qui grata oratione Stultitiæ laudes celebra
 rit, cū nō defuerint, qui Busirides, Phalarides, febres
 quartanas, muscas, caluitia, atque, id genus pestes ac
 curatis magnaq; et olei, et somni iactura elucubrat
 laudibus uexerint. A me extemporariā quidē illam,
 et illaboratam, sed tanto ueriores audietis oratio =
 nem. Id quod nolim existimetis ad ingenii ostenta =
 tionem esse confictum, quemadmodum vulgus orato
 rum facit. Nam ii (sicuti nostis) cum orationem totis

i. q̄cquid
in linguā
uenerit.

triginta annis elaboratam, nonnunquam etiam alienam proferūt, tamen triduo sibi quasi per lusum scriptam, aut etiam dictatam esse deierant. Mihi Porro
 ὅτι ἄρ' ἐπὶ γλῶττι αὐτῶν
 Doi dicere. At nequis iam à nobis expectet, ut iuxta
 uulgarium istorum rhetorum consuetudinē, meipsā
 finitione explicem, porro ut diuidam multo minus.
 Nam utrūq; omnis est inauspicati, uel fine circumscribere eam, cuius numē tam late pateat, uel secare, in cuius cultum omne rerum genus ita consentiat. Tametsi quorsum tandem attinet, mei uelut umbram atq; imaginem finitione representare, cū ipsam me corā præsentes præsentem oculis intueamini? Sum etenim, uti uidetis, uera illa largitrix εὐωπ, quam Latini Stultitiam, Græci μωρία appellant. Quanquam quid uel hoc opus erat dicere, quasi non ipso ex uultu, fronteq; (quod aiūt) satis quæ sim præ me feram, aut quasi si quis me Minervam, aut Sophiam esse contendat, non statim solo possit obtutu coargui, etiam si nulla accedat oratio minime mendax animi speculū. Nullus apud me fucis locus, nec aliud fronte simulo, aliud in pectore premo. Sumq; mei undiq; simillima, adeo ut nec ii me dissimulare possint, qui maxime sapientiæ personam, ac titulum sibi uendicant καὶ ἐν τῇ πορφύρᾳ πίνθοι καὶ ἐν τῇ λεοῦ τῇ ὄντοι obambulant. Quamuis autem sedulo fingāt tamē alicunde prominentes auriculæ Midam produnt.

i. bono
rum.

i. et i pur
pura si
mie, et in
pelle leo.
nis asini.

dunt. Ingratum mehercule & hoc hominum genus,
 qui cum maxime sint nostræ factionis, tamen apud
 vulgum cognominis nostri sic pudet, ut id passim a-
 liis magni probri uice obiciant. Proinde cum sint
 μωρότατοι re cæterum Sophi, ac Thales uideri .i. stultissi-
 uelint, non ne iure optimo μωροσόφους illos appel- mi.
 labimus? Visum est enim hac quoque parte, nostri .i. stulte
 temporis rhetores imitari, qui planè deos sese cre- sapientes.
 dunt, si hirundinum ritu, bilingues appareant, ac
 præclarum facinus esse ducunt, latinis orationibus
 subinde græculas aliquot uoculas uelut emblemata,
 in tertexere, etiam si nunc nō erat his locus. Porro
 si desunt exotica, ē putribus chartis quatuor, aut
 quinque; prisca uerba eruunt, quibus tenebras offun-
 dant lectori, uidelicet ut qui intelligunt, magis, ac ma-
 gis sibi placeant. Qui non intelligunt, hoc ipso ma-
 gis admirentur, quo minus intelligunt, Quandoqui-
 dem est sanè et hoc nostratiū uoluptatum genus non
 inelegans, quàm maxime peregrina maxime suspi-
 cere. Quod si qui paulo sunt ambitiosiores, arrideant
 tamen, & applaudant, atque asini exemplo τὰ ὤτα .i. aures
 κινῶσι, quo cæteris probe intelligere uideantur, καὶ moueant.
 τὰ ὤτα μὲν δὴ τὰ ὤτα. Nunc ad institutum recur- .i. & hæc
 ro. nomen igitur habetis uiri. Quid addam epitheti? qd hæc.
 Quid? nisi stultissimi? Nam quo alio honestiore co-
 gnomine, Mystas suos compellet dea Stultitia? Sed
 quoniā nō perinde multis notū est, quo genere pro-
 gnata.

M O R I A

gnata sim, id iam Musis bene iuuantibus exponere
 conabor. Mihi uero neque Chaos, neq; Orcus, neque
 Saturnus, neq; Iapetus, aut alius id genus obsoletorū,
 Plutos so= ac putrium deorum quispiam pater fuit. Sed $\pi\lambda\acute{\upsilon}\tau\omicron\varsigma$
 nat diuiti ipse unus uel inuitis Hesiodo, & Homero, atque ipso
 as. adeo Ioue $\pi\alpha\tau\eta\rho\acute{\varsigma}\ \alpha\nu\delta\epsilon\omega\nu\ \tau\epsilon\ \delta\epsilon\omega\nu\ \tau\epsilon$. Cuius unius
 .i. pater nutu, ut olim, ita nunc quoque sacra, prophanaq; o=
 hoīm q; mnia, sursum, ac deorsum miscentur. Cuius arbitrio,
 deum q; bella, paces, imperia, consilia, iuditia, comitia, con=
 nubia, pacta, fœdera, leges, artes, ludicra, seria (iam
 spiritus me deficit) breuiter publica, priuata que o=
 mnia mortaliū negotia administrantur. Citra cuius
 opē totus ille poëticorū numinum populus, dicam au=
 daciū, ipsi quoq; dii selecti aut omnino nō essent, aut
 .i. domi ci certe $\delta\iota\kappa\acute{o}\sigma\iota\tau\omicron\iota$ sanē que frigide uictitarent. Quē=
 bum capi quisquis iratum habuerit. huic ne Pallas quidem sa=
 entes, tis auxiliū tulerit. contra quisquis propitium, is uel
 summa Ioui cum suo fulmine mandare laqueum pos=
 .i. ex hoc sit $\tau\omicron\upsilon\tau\theta\ \pi\alpha\tau\rho\acute{\varsigma}\ \epsilon\upsilon\chi\omicron\mu\alpha\iota\ \epsilon\iota\nu\alpha\iota$. atq; hic quidem
 patre me me progenuit nō ē cerebro suo, quemadmodum tetri
 natam glo cā illam, actoruam Palladem Iupiter, Verum ex Neo
 rior. tete Nympha multo omnium uenustissima, pariter, ac
 festiuissima. Neq; rursum id tristi illi alligatus coniu=
 gio, quo modo faber ille claudus natus est, uerū, quod
 non paulo suauius $\epsilon\nu\ \phi\iota\lambda\acute{o}\tau\kappa\tau\iota\ \mu\iota\chi\delta\epsilon\iota\epsilon$, quemad=
 .i. in amo= modum noster ait Homerus. Genuit autem, nequid
 re mistus. erretis, non Aristophanicus ille Plutus, iam capula=
 ris iam

ris, iam oculis captus, sed quondam integer adhuc cal-
 lidusq; iuuenta, neque iuuenta solum, uerum multo
 magis nectare, quod tum forte in deorum conuiuio
 largius, ac meratius hauserat. Quod si locum quoq;
 natalem requiritis, (quandoquidem id hodie, uel in=
 primis ad nobilitatem interesse putant, quo loco pri=
 mos edideris uagitus) ego nec in erratica Delo, nec Homeri
in undoso mari, nec in ωέωσι γλαφυροῖσι sum edi cum.
ta, sed in ipsis insulis fortunatis, ubi ἀπώεστα καὶ .i. specu
ἀνήγοτα omnia proueniūt, in quibus neq; labor neq; bus cauis.
 senium neq; morbus est ullus, neq; usquā in agris A= Luciani
 sphodelus malua, squilla, lupinum ue, aut faba, aut ali cum.
 ud hoc genus nugarum conspicitur, sed passim oculis .i. in semi
 simul, atque naribus adblandiuntur, moly, panace nata, et in
 nepenthes, amaracus, ambrosia, lotus, rosa, uiola, arata.
 hiacynthus, Adonidis hortuli, atq; in his quidem na= Homeri
 ta delitiis, nequaquam à fletu sum auspicata uitam, cum.
 sed protinus blande arrisi matri. Iam uero nō inuideo .i. summo
 τῷ ὑπάρτῳ κρονύωνι capram altricē, cum me duē Saturnio.
 lepidissimæ Nymphæ, suis aluerint mammis. Methe
 Baccho progenita, & apedia Panos filia, quas hic
 quoque in cæterarum comutum ac pedissequarū mea
 rum consortio uidetis, quarum mehercle, nomina si
 uoletis cognoscere, ex me quidem non nisi græce au=
 dietis. Hæc nimirum, quā sublatis supercilis con= .i. sui a=
 spicamini, φιλαυτία est. Huic, quā uelut arriden mor.
 tibus oculis, ac plaudentem manibus uidetis, κολά= .i. assenta
 κία nomen. Hæc semisomnis, ac dormitanti similis tio.

- .i. obliuio.* λήθη uocatur. Hæc cubito utroq; in tens, confertisq;
.i. odium laborum. μισοτονία dicitur. Hæc roseore uicta ser
 to, & undique delibuta unguentis ἡδονή. Hæc lu
.i. uoluptas. bricis, & huc, atq; illuc errantibus luminibus ἀνοία
 dicitur. Hæc nitida cute, probeq; saginato corpore,
.i. amētia. τρυφή nomen habet. Videtis & deos duos puellis ad
.i. delitie. mistos, quorū alterum κῶμος uocant, alterū νύγχε
.i. Deūco messatio. τὸν ὑπνον. Huius inquam famulitii, fidelibus auxi
 lis genus omne rerum meæ subiicio ditioni, ipsis etiā
.i. nis. imperans imperatoribus. Genus, educationem, et co
.i. dulcem somnum. mites audistis. Nūc, necui sine causa uidear mihi deæ
 nomen usurpare, quantis cōmoditatibus deos simul,
 & homines adficiam, quāq; late meū pateat numen,
 arrectis auribus accipite. Etenim si non inscite scri
 psit quidam, hoc demum esse Deum, iuuare morta
 les. & si merito in deorum senatum asciti sunt, qui
 uinum, aut frumentum, aut unam aliquam huiusmodi
.i. prima. commoditatem mortalibus ostenderunt, cur non ego
.i. forti pa iure, deorum omnium ἄλφα dicar, habearq; quæ
tre pro= una omnibus largior omnia? Principio, quid esse po
gnate. E= test uita ipsa uel dulcius, uel pretiosius? At huius
pitheta exordium cui tandem acceptum ferri conuenit, nisi
sunt apud mihi? Neque enim aut δόρυ μοι πάτερ, hasta Palla
Homeri. dis, aut νεφέλη γέγερτο Iouis ægis, hominum genus
.i. Nubium uel progignit, uel propagat. Verū ipse Deūm pater
congrega atque hominum rex, qui totum nutu tremefaciat
toris. olympum, fulmen illud trisulcum ponat oportet, &
 uultum

vultum illum Titanicum quo, cū lubet, deos omneis
territat, planeq; histrionum more aliena sumenda
miserō persona, si quando uelit id facere, quod nun-
quam non facit, hoc est πᾶσι τοῖς ἑπ. Iam uero Stoici .i. fieri pa-
se diis proximos autumant. At date mihi terq; qua-
terq; aut, si libet, sexcenties, Stoicum tamen, huic
quoq; si non barba insigne sapientiæ, etiam si cum
hircis commune, ærte supercilium erit ponēdum, ex
plicanda frons, abiicienda dogmata illa adamantina,
ineptiendum, ac delirandum aliquantisper. In sūma
me, me inquam sapiens ille accersat oportet, si modo
pater esse uelit. Et cur non apertius meo more uobi-
scum fabuler? Quæso num caput, num facies, num pe-
ctus, num manus, nū auris, quæ partes honestæ putā-
tur, progenerāt Deos, aut homines? Nō opinor? Imò
ea pars adeo stulta, adeoq; ridicula (ut nec nominari
citra risum possit) humani generis est propagatrix.
Is est sacer ille fons, unde uitā hauriunt omnia uerius
quā ille Pythagoricus quaternio. Age uero qui uir
obsecro matrimonii capistro uelit præbere os, si quē
admodum isti sapientes facere consueuerunt, prius
eius uitæ incommoda secum perpenderit, aut quæ tā
dem mulier uirū admissura sit, si partus periculosos
labores, si educationis molestiam, uel norit, uel cogita-
rit? Porro si coniugiis debetis uitam, coniugium au-
tem debetis ἀνοίξαι pedissequæ, mihi nimirum quid
debeat, intelligitis. Tum quæ semel hæc experta, de
nuo repet=

incogitant
tiæ.

.i. obliuio= nuo repetere uelit, nisi λήθη, præsens numem ad=
nis. fuerit? neque uero id genus ipsa, uel reclamante Lu=
 cretio unquā inficias iuerit, sine nostri numinis ac=
 cessione, suam uim mancā, atq; irritā esse, itaque ex
 nostro illo temulento, ridiculoq; lusu, proueniunt et
 superciliosi philosophi, in quorum locū nunc succe=
 sere, quos uulgus Monachos appellat, et purpurei re=
 ges, & pii sacerdotes. Postremo totus etiam ille deo=
 rū poëticorum coetus, adeo frequens, ut turbam uix iā
 ipse capiat olympus, tametsi spatiosissimus. At sa=
 nē parum mihi uitæ seminarium, ac fontem debe=
 ri, nisi quicquid in omni uita commodi est, id quoq;
 totum ostēdero mei muneris esse. Quid autē uita hæc
 num omnino uita uidetur appellanda, si uoluptatem
 detraxeris? Applausistis. Equidem sciebam neminē
 uestrum ita sapere, uel desipere magis, immo sapere
 potius, ut in hac esset sententia. quanquam ne Stoici
 quidem isti uoluptatem aspernantur, tametsi sedulo
 dissimulant, milleq; conuitiis eam apud uulgus dila=
 cerant, nimirū ut deterritis aliis, ipsi prolixius fruan=
 tur. Sed dicant mihi per Iouē quæ tandem uitæ pars
 est, non tristis, nō infestiuā, non inuenusta, nō insipi=
 da, non molesta, nisi uoluptatem, id est stultitiæ con=
 dimentum adiunxeris? Cuius rei, cum satis idoneus
 testis esse possit, ille, nunquam satis laudatus, Sopho=
 cles, cuius extat pulcherrimum illud de nobis Elogiū
do nihil. ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ καὶ ἐν ἡδίστοῦ βίῳ, tamē agere
dulcissi=
ma uita. omnem

omnem sigillatim aperiamus. principio, quis nesat primā hominis aetate multo letissimam, multo que omnibus gratissimā esse? Quid n. est illud in infantibus, qd', sic exosculamur sic amplectimur, sic fouemus, ut hostis etiam huic aetati ferat opem, nisi Stultitiæ lenocinium, quod data opera prudens natura, reāns natis adiunxit, ut aliquo uoluptatis uelut authoramento, et educantium labores dilinere queāt, et tuentium fauores eblādiantur? Deinde quæ succedit huic adolescentia, quā est apud omnes gratiosa, quā candide fauent omnes, quā studiose prouebunt, quā officiose porrigunt auxiliares manus? At unde quæso ista uiuētæ gratia? unde nisi ex me, cuius beneficio quā minimum sapit, atque ob id quā minime ringitur. Mentior, nisi mox, ubi grandiores facti per rerū usum, ac disciplinas, uirile quiddam sapere ceperit, continuo deflorescit formæ nitor, languescit alacritas, frigescit lepos, labascit uigor. Quodq; longius à me subduatur, hoc minus, minus que uiuit, donec succedat τὸ χαλεπὸν γῆρας. i. molesta senectus, non iam aliis modo, uerū etiam sibi met inuisa. Quæ quidē prorsum nulli mortalium foret tolerabilis, nisi rursus tātorū miserta laborum, dextra adesset, & quemadmodum dii poetarū solēt pereuntibus aliqua metamorphosi succurere, ita dē ego quoq; iā capulo proximos, denuo quoad licet, ad pueritiā eos reuocare, unde nō abs re uulgus eos

.i. iterum *παλιὰ παλαιὰ* appellare cōsuevit, Porro si quis trās
pueros. *formandi rationem requirat, ne id quidem cēlarim.*

Ad Lethes nostræ fontem (nam in insulis fortunatis
oritur, siquidem apud inferos tenuis modo riuulus
labitur) eos produco, ut simul, atq; illic longa pota=
rint obliuia, paulatim dilutis animi curis repube=
scant. At isti iam delirāt inquirunt, iam desipiunt.
Esto sanè, sed istuc ipsum est repuerascere. An uero
aliud est puerum esse, quā delirare, quā desipere
An non hoc uel maxime in ea delectat ætate, quod
nihil sapit? Quis enim non ceu portentū oderit, atq;
execretur, puerum uirili sapientia? Astipulatur, &
uulgo iactatum prouerbium. Odi puerulū præcoci
sapientia. Quis autē sustineret habere commertiū,
aut consuetudinē cum eo sene, qui ad tantam rerum
experientiam, parem animi uigorem, iudiciūq; acri
moniam adiunxisset? Itaq; delirat senex meo mune=
re. Sed tamen delirius iste meus, interim miseris illis
curis uacat, quibus sapiēs ille distorquetur. Interim
non illepidus est compotor, nō sentit uitæ tediū, qd'
robustior ætas uix tolerat. Nonnunquam cum sene
Plautino ad tres illas literas reuertitur, ifeliāssimus,
si sapiat. At interim meo beneficio felix, interim ami
cis gratus, ne congerro quidem infestius. Quando
quidem, et apud Homerum, ē Nestoris ore fluit ora
tio melle dulciōr, cum Achillis sit amarulenta, et a=
pud eundē, senes in manibus confidentes τῆν λαι=
γιοεῶσαν

AMO.

.i. florulē
tam.

γιόεος αὖ uocem edunt. Quo quidem calculo ipsam
 etiam superant pueritiam, suauem quidem illam,
 sed infantē, ac præcipuo uitæ oblectamēto, puta gar
 rulitate carentē. Addite huc, quod pueris quoq; gau
 deant impēsius senes, ac pueri uiāssim senibus dele
 ctātur, ὥς αἰ τὸ πῶ μῶδιον ἄγαι θεὸς ὥς τὸ πῶ = Homeri
 μῶδιον. Quid enī inter illos non cōuenit, nisi qd' hic .i. et semp
 rugosior, et plures numerat natales. Alioqui capillo similem
 rum albor, os edentulum, corporis modus minor, la ducit deus
 ctis appetētia, balbuties, garrulitas, iēptia, obliuio, ad similē.
 icogitantia, breuiter omnia cætera congruunt, quo
 q; magis accedūt ad senectam, hoc propius ad pueri
 tiæ similitudinem redeunt, donec puerorum ritu, ci
 trā uitæ tedium, citra mortis sensum, emigrant è ui
 ta. Eat nunc qui uolet, et hoc meū beneficium cum
 reliquorum deorum metamorphosi comparet. Quī
 quid irati faciant non libet commemorare, sed qbus
 quā maxime propitii sunt, eos solent in arborem, in
 auem, in cicadam, aut etiam in serpentē transforma
 re, quasi uero non istuc ipsum sit perire, aliud fieri.
 Ego uero hominem eundem optimæ, ac felicissimæ
 uitæ parti restituo. Quod si mortales prorsus ab o
 mni sapientiæ commertio temperarēt, ac perpetuo
 mecum ætatem agerēt, ne esset quidem ullum seniū,
 uerum, perpetua iuuenta fruerentur felices. An non
 uidetis tetricos istos, et uel philosophiæ studiis, uel
 seriis, et arduis addictos negotiis, plerūq; prius quā
 B 1 plane

planè iuuenes sint, iam cum senuisse, uidelicet curis,
 & assidua acriq; cogitationum agitatiōe, sensim spi-
 ritus, et succum illum uitalem ex hauriēte. Cum con-
Prouer. tra Moriones mei pingui culi sint, et nitidi, et bene cu-
i. porcia rata cute, planè $\chi\delta\iota\gamma\omicron\iota$ (quod aiunt) ἀκαγώνιοι,
carnanii. nunquam profecto senectutis incommodum ullum
 sensuri, nisi non nihil (ut fit) sapientum contagio in-
 ficerentur, adeo nihil patitur hominum uita omni ex
 parte beatum esse. Accedit ad hæc uulgati prouer-
 bi non leue testimonium, quo dictitant, Stultitiam
 unam esse rem, quæ & iuuentam alioqui fugacissi-
 mam remoretur, & improbam senectam procul ar-
 ceat, ut non temere de Brabantis populari sermone
 iactatum sit. Cum cæteris hominibus ætas prudentiā
 adferre soleat, hos quo propius ad senectam accē-
 dunt, hoc magis, atq; magis stultescere. Atqui hac gē-
 te non est alia uel ad communem uitæ cōsuetudinem
 festiuior, uel quæ minus sentiat senectutis tristitiam.
 His quidem, ut loco, ita et uitæ instituto confines sunt
 Hollandi mei. Cur enim non meos appellem, usque
 adeo studiosos mei cultores, ut idē uulgo cognomē e-
 meruerint? cuius illos adeo nō pudet, ut hinc uel præ-
 apue sese iactitēt. Eant nunc stultissima mortales, et
 Medæas, Circes, Veneres, Auroras et fontem nescio
 quem requirant, quo sibi iuuentam restituant, cum
 id sola præstare & possim, & soleam. Apud me suc-
 cus est ille mirificus, quo Memnonis filia, Tithoni
 sui iuuen-

thoni sui iuuentā prorogauit. Ego sum Venus illa cuius fauore Phaôn ille repubuit, ita ut à Sapphone tātopere ameretur. Meæ sunt herbæ, si quæ sunt, meæ precamina, meus ille fons, qui non solum reuocat elapsam adolescentiam, sed (quod est optabilius) perpetuā seruat. Quod si omnes huic sententiæ subscribitis adolescētia nihil esse melius, senectute nihil deestabilius, quantum mihi debeatis, uidetis opinor, quæ tantum bonum retineam, tanto excluso malo. Sed quid adhuc de mortalibus loquor? Cælum omne lustrate, et mihi meum nomen approbet licebit, qui cunq; uolet, si quem omnino decorum repererit non insuauē, et aspernabilē, nisi meo numine commendetur. Etenim cur semp̄ ephæbus, et comatus Bacchus Nempe q̄a uecors, ac temulētus conuiuuiis, saltationibus, choreis, lusibus uitā omnē transfigens, ne tantillum quidem habet cū Pallade cōmerciū. Deniq; tātū abest, ut sapiēs haberi postulet, ut ludibriis, ac iocis coli gaudeat, neq; prouerbio offenditur, qd' illi fatui *Prouer. i.* cognomētū attribuit. Id est huiusmodi *Μογύχῶ* *Μορϋχο* *ῥότερος*. Porro Moricho nomen uertunt qd' illū pro *stultior-* templi foribus sedentē, musto ficisq; recētibus agricolarum lasciuia consueuerit oblinere. Tum autem quid non scōmatum in hūc uetus iacit comœdia? O' in sulsum inquiunt, Deū, et dignum, qui ex inguine nasceretur. At quis non malit hic fatuus, & insulsus esse, semp̄ festiuus, semp̄ pubescens, semp̄ omnibus
 B 3 lusus,

- .i. obliqui consilii. lusus, ac uoluptatem adferens, ἢ uel ἀγκυλομενής ille Iupiter omnibus formidabilis, uel Pan suis tumultibus omnia senio uitians, uel fauillis oppletus Vulcanus, ac semper officinae laboribus squalidus, aut Palas etiā ipsa, sua Gorgone, et hasta terribilis, ἢ αἰεὶ ἐνοχῶσα δριμύ. Cur semp puer Cupido? cur, nisi q̃a nugator est καὶ μὴ ἐμ ὕγιες, neq; facit neq; cogitat. Cur aurea Veneri semp uernat sua forma? Ni mirū. q̃a mecū habet affinitatem, unde et patris mei color ē uultu refert. Atq; hac de causa est apud Homerum χερσὶν ἀφροδίτη Deinde ppetuo ridet, si quid modo Poëtis credimus, aut horū æmulis statuariis. Quod numen unquā religiosius coluere Romani, ἢ Flore omniū uoluptatum parentis? quāquam si quis etiā tetricorum deorum uitā diligentius requirat ab Homero, reliquisq; poëtis, reperiet Stultitiæ plena omnia. Quid. n. attinet reliquorū facta cōmemorare, cū Iouis ipsius fulminatoris amores, ac lusus p̃be noritis? Cum seuera illa Diana oblita sexus, nihil aliud, quā uenetur, Endimionem interim deperiens? Verum illi sua facinora, à Momo audiant malim, à quo sæpius quondā audire solebant. Sed hunc nuper irati una cum Ate in terras præcipitē dederunt, qd̃ sapientia sua, felicitati deorū importunus obstreperet. Neq; mortaliū ullus exulē dignatur hospitio. tantum abest, ut illi in principum aulis sit locus, in quibus tamen mea κολακία primas tenet, cui cum Momo nō magis cōuenit, quā cum agno lupis. Itaq;
- .i. adulationis. .i. semper toriū intuens. Prouer. .i. nihil sanum.

sublato illo, iam multo licentius, ac suavius nugantur
 dii uere ῥᾶσος ἄγοντες, ut inquit Homerus, nullo ui
 delictet censore. Quos. n. non præbet iocos ficulnus me agen
 ille Priapus? Quos nō ludos exhibet furtis, ac præsti tes.
 giis suis Mercurius? Quin & Vulcanus ipse in deo=
 rū conuiuio γελωτεποιῶν agere consuevit, ac mo Homeri
 do claudicatione, modo fauillis, modo ridiculis dictis .i. risus
 exhilarare compotationē. Tum et Silenus ille senex concitato
 amator τήρ κός δ' αἶα saltare solitus unā cū polyphe rem.
 mo τήρ δεξα νολὸ. Nīphis τήρ γυμνοπόδιον, Est genus
 saltantibus. Satyri semicapri atellanas agitant. Pan saltatio
 insulsa quapiam cantū aulā, risum omnibus mouet, nis rustica
 quem ita malunt quā ipsas audire musas, præcipue num.
 cū iā nectare cœperint madere. Porro quid ego nūc
 commemorem quæ probe poti dii, post conuiuium,
 agitent? Adeo me hercle Stulta, ut ipsa nonnunquam
 à risu temperare nequeam. Sed Satius est in his Har
 pocratis meminisse, nequis forte nos quoq; Coryce=
 us aliquis Deus auscultet, ea narrantem quæ ne Mo
 mus quidem impune prolocutus est. Sed iam tem=
 pus est, ut ad Homericum exemplar, relictis cœliti=
 bus uicissim in terram demigremus, quanquā ibi ni
 hil, letum, aut felix sit, nisi meo munere dispiciamus.
 In primis uidetis, quanta prouidentia natura pa=
 rens, & humani generis opifex, illud cauerit, ne us=
 quam deesset Stultitiæ condimentum? Etenim cum
 Stoicis definitioribus, nihil aliud sit Sapientia, quàm

duciratione, contra Stultitia, affectum arbitrio moueri, ne planè tristis, ac tetrica esset hominum uita, Iupiter quanto plus indidit affectuum quàm rationis, quasi semiunãam compares ad affem. Præterea rationem in angustum capitis angulum relegauit, reliquum omne corpus perturbationibus reliquit. Deinde duos quasi tyrannos uiolentissimos uni opposuit, Iram, quæ præcordiorũ arcem obtinet, atq; adeo ipsum uitæ fontem cor, et concupiscentiã, quæ ad inam usque pubem latissime imperium occupat. Aduersus has geminas copias, quantum ualeat ratio, communis hominum uita satis declarat. Cum illa, quod unum licet, uel usq; ad rauim reclamat, & honesti dictat formulas, uerum hi laqueum regi suo remittunt, multoq; odiosius obstrepunt, donec iam is quoq; fessus, ultro cedit, ac manus dat. Cæterum quoniam uiro administrandis rebus nato, plusculum de rationis unciola erat aspergendum, ut huic quoq; pro uirili consuleret, me sicut in cæteris in consiliũ adhibuit, moxq; consiliũ dedi me dignum. Nempe uti mulierem adiungeret, animal uidelicet stultum quidem illud & ineptum, uerum ridiculum, & sua ue, quo conuictu domestico, uirilis ingenii tristitiam sua stultitia cõdired, atq; edulcaret. Nam quod Plato dubitare uidetur, utro in genere ponat mulierẽ, rationalium animantium, an brutorum, nihil aliud uoluit, quàm insignem eius sexus stultitiam indicare.

Quod

Quod si qua forte mulier sapiens haberi uelit, ea nō
 hil aliud agit, quā ut bis stulta sit, perinde quasi bo
 uē aliquis ducat ad ceroma, inuita, reluctanteq; (ut
 aiunt) Minerva. Conduplicat enim uitium, quisquis
 contra naturam uirtutis fucum inducit, atq; aliō de
 flehit ingenium. Quem admodum iuxta Græcorū
 prouerbiū. Simia semper est Simia, etiam si purpu
 ra uestiatur, ita mulier semp mulier est, hoc est stul
 ta, quancunq; personā induxeris. Neq; uero mulie
 rum genus usque adeo stultum arbitror, ut mihi eā
 obrem suæenseant, quod illis, & ipsa mulier, et stul
 titia stultitiam attribuam. Etenim si rem recta repu
 tent uia, hoc ipsum Stultitiæ debent acceptum ferre,
 quod sint uiris multis calaulis fortunatiores. Primū
 formæ gratia, quā illi merito rebus omnibus antepo
 nūt, cuiusq; præsidio in tyrannos etiam ipsos tyrannos
 nudem exercent, alioqui unde nam horror ille formæ
 hispida cutis, & barbæ sylua planè senile quiddam
 in uiro, nisi à prudentiæ uitio, cum fœminarum sem
 per lenes male, uox semper exilis, cutis mollicula,
 quasi perpetuam quandam adolescentiam imuten
 tur? Deinde quid aliud optant in hac uita, quā ut
 uiris quā maxime placeant? Non ne huc spectant tot
 cultus, tot fuci, tot balnea, tot computuræ, tot unguen
 ta, tot odores, tot componendi, pingendi, fingendiq;
 uultus, artes? Iamnum alio nomine uiris magis com
 mendatæ sunt quā stultitiæ? Quid enim est, quod

illi mulieribus non permittunt? At quo tandem au-
thorameto, nisi uoluptatis? Delectant autem non a-
liare, quàm Stultitia. Id esse uerum, non ibit inficias
quisquis secum reputarit, quas uir cum muliere di-
cat ineptias, quas agat nugas, quoties fœminæ uolu-
ptate decreuerit uti. Habetis igitur primum, & præ-
cipuum uitæ oblectamentum, quo fonte profiscisca-
tur. Sed sunt nonnulli, cum primis autem senes,
bibaces quidem illi magis quàm mulierosi, qui summā
uoluptatem in compotationibus constituunt. Equi-
dē an sit ullum lautum cōuiuium, ubi mulier non ad-
sit, uiderint alii. illud certe constat citra Stultitiæ con-
dimentum, nullum omnino suaue esse. adeo ut si de-
sit qui uel uera, uel simulata Stultitia risum moueat,
i. risus mo uendi arti γελωτοποιόν quempiā, uel mercede conductum ac-
ficem. cerfant, aut ridiculum aliquē parasitum adhibeant,
qui ridendis, hoc est stultis diſtertiis, silentium ac tri-
τρυγία= stitiam compotationis discutiāt. Quorsum enim atti-
ματᾶ. nebat tot bellarius, tot lautitius, tot aapediis onerare
i. i. secundæ uentrē, nisi & oculi pariter, & aures, nisi totus ani-
mensæ. mus risu, iocis, leporibus pasceretur? At istiusmodi
φιλοτή= tragematū, ego sum architectrix unica, quāquā illa
σῖα. ipsa iam in conuiuuiis solennia, regem sortiri talis, lu-
i. epulatio sitare tesseriis, philotesiis iuitare; ad myrtū canere,
potatio. saltare, gesticulari, nō à septem Græcæ sophis, uerū
a nobis ad humani generis salutē repta sunt. Atqui
i. certare οὐμῆυς φροσύνης ea natura est, ut quo plus habe-
ant Stulti-

ant Stultitiæ, hoc plus conferant uitæ mortaliū, quæ
 si tristis sit, ne uita quidē appellāda uideatur. Tristis
 autē euadat oportet, nisi cognatū tēdiū hoc genus ob
 lectamenti abstergeris. Sed erunt fortassis, qui hoc
 quoq; uoluptatis genus negligāt, et in amicorū chari
 tate, et cōsuetudine acquiescāt, amiatā dictitantes u=
 nam rebus oībus anteponēdam, quippe rem usq; a=
 deo necessariā, ut nec aēr, nec ignis, nec aqua magis
 rursum adeo iucundā, ut qui hanc de medio sustule=
 rit, Solem sustulerit. adeo deniq; honestam (siquid tā
 mē hoc ad rem ptinet) ut nec ipsi philosophi uerean
 tur eā iter præcipua bona cōmemorare. Sed qd, si do
 ceo, me huius quoq; tāti boni, et puppim esse, et pro
 rā? Docebo autē non crocodilitis, aut foritis, ccratinis
 aut aliis id genus dialecticorū argutiis, sed pīgui (qđ
 aiunt) Minerua rem, digito propemodum ostendā,
 Age cōniungere, labi, cæcutire, hallucinari in amicorū
 uitis, quedam etiam insignia uitia, pro uirtutibus
 amare, mirariq; an non Stultitiæ uidetur affine?
 Quid cum alius exosculatur neuum in amico, alium
 delectat polypus agnæ, cum filium strabonem ap=
 pellat petum pater. Quid inquam hoc est nisi me=
 ra Stultitia? clament terq; quaterq; Stultitiā esse. atq;
 hæc una stultitia, et iungit iunctos, & seruat ami=
 cos. De mortalibus loquor, quorū nemo sine uitis na
 scitur, optimus ille est, qui minimis urgetur. Cū in=
 terim inter sapiētes istos deos, aut omnino nō coale=
 scit

M O R I A

scit amicitia, aut tetrica quædam, & insuavis intercedit, nec ea nisi cum paucissimis, nam cum nullis dicere religio est, propterea quod maxima pars hominum desipit, imò nullus est, qui non multis modis deliret, & non nisi inter similes coheret necessitudo. Quod si quando inter seueros istos coierit mutua beneuolentia, ea certe haud quaquā stabilis est, nec admodum duratura, nimirū inter morosos, & plus satis oculatos, ut qui in amicorum uitiis tam cernunt acutum, quàm aut aquila, aut serpens Epidaurius. At ipsi in propriis uitiis quàm lippiunt, et quā non uidēt manticam in tergo pendentem. Itaq; cum ea sit hominum natura, ut nullum ingenium reperiatur non magnis obnoxium uitiis, addē tantam animorum, ac studiorum dissimilitudinem, tot lapsus, tot errata, tot casus uitæ mortalis, quo pacto uel horam constabit inter argos istos amicitie iucunditas,

·i. ignauia nisi accesserit ea quā mire Græci ἐὐθεία π appellāt,
 fatuitas. quā seu stultitiam, seu morum facilitatem uertas li
 Ex theo æbit. Quid autem? an non Cupido ille omnis necessi
 criti buco tudinis author, et parens, prorsum oculis captus est?
 liaftis. cui quemadmodū τὸ μὴ καλὸν καλῶ πέρφανται.
 ·i. non pul Itidem inter uos quoq; effiāt, ut suum cuiq; pulchrū
 chra uideatur, ut cæscus cæscam, perinde, ut pupus pupā
 pulchra deamet. hæc passim & fiunt, & ridentur. Sed tamē
 uidentur. hæc ridicula iucundam uitæ glutinant, copulantq;
 societatem. Porro quod de amicitia dictum est, id
 multo

multo magis de coniugio sentiendum, quod quidem
nihil est aliud, quàm indiuidua uitæ coniunctio. Deum
immortalem, quæ non diuortia, aut etiam diuortiis
deteriora passim acciderent, nisi uiri, foeminaeq; do-
mestica consuetudo, per adulationē, per iocum, per
facilitatem, errorem, dissimulationem, meum utiq;
satellitium fulciretur, alereturq;? Papæ, quā pauca coi-
rent matrimonia, si sponsus prudenter exquireret,
quos lusus delicata illa, sicuti uidetur, ac prudens uir
guncla, iam multo ante nuptias luserit? Tum quan-
to pauciora cohererēt initia, nisi plurima uxorū fa-
cta, per uiri uel negligētiam, uel stuporem laterent?
Atq; hæc quidem merito Stultitiæ tribuuntur, uerū
ea interim præstat, ut marito iucunda sit uxor, uxo-
ri iucundus maritus, ut tranquilla domus, ut maneat
affinitas. Ridetur cuculus, et curruca, et quid non uo-
catur, cum mœchæ lachrimas labellis exorbet? At
quanto felicius sic errare, quā Zelotipiæ diligentia
cum sese conficere, tū omnia miscere tragœdiis? In-
summa, usq; adeo nulla societas, nulla uitæ coniun-
ctio sine me uel iucūda, uel stabilis esse potest, ut nec
populus principem, nec seruū herus, nec heram pe-
dissequa, nec discipulum præceptor nec amicus ami-
cum, nec maritū uxor, nec locator cōductorem, nec
contubernalis contubenalem, nec conuictor conuicto-
rē diutius ferat, nisi iuicissim inter sese nunc errent,
nunc adulentur, nunc prudentes conniueant, nunc
aliquo

aliquo Stultitiæ melle sese deliniant. Iam hæc scio uideri maxima, sed audietis maiora. Quæso, num quæquam amabit qui ipse semet oderit? Num cum alio concordabit, qui secum ipse dissidet? Num ulli uoluptatē adferet, qui sibi metipsum sit grauis, ac molestus? Istud opinor, nemo dixerit, nisi qui sit ipsa stultior Stultitia. Atqui, si me excluderis, adeo nemo poterit alterum ferre, ut ipse etiam sibi quisque puteat, sua cuiq; sordeant, sibi quisq; sit inuisus. Quandoquidē id mali natura, non paucis in rebus noueræ magis, q̃ parens, mortalium ingeniis inseuit, præcipue paulo cordatiorum, ut sui quenq; pœniteat, admiretur aliena, quo fit, ut omnes dotes, omnis elegātia, decorq; uitæ uitietur, pereatq;. Quid enim proderit forma, præcipuum decorum immortalium munus, si putiditatis uitio contaminetur? Quid inuenta, si senilis tristitiæ fermēto corrūpatur? Deniq; quid in omni uitæ munere, uel tecum, uel apud alios acturus es cum decoro (est enim non artis modo, uerum etiam omnis actionis caput, decere quod agas) nisi adsit dextra hæc Philautia, quæ mihi merito germanæ est uice, adeo strenue meas ubique partes agit. Quid autem æque stultum, atq; tibi ipsi placere? te ipsum admirari? At rursum quid uenustum, quid gratiosum, quid non in decorum erit, quod agas, ipse tibi displicens? Tolle hoc uitæ condimentum et protinus frigebit cum sua actione orator, nulli placebit cum suis numeris musicus, exploratus,

eus, explodetur cum sua gesticulatione histrio, ride-
 bitur unâ suis cum musis Poëta, sordebit cum arte
 pictor, esuriet cū pharmais medicus, postremo pro
 Nireo Thersites, pro phaōne Nestor, pro Minerua
 sus, pro facundo infans, pro urbano rusticus uidebe-
 ris. Instantū necesse est, ut sibi quoq; quisq; blādiatur
 & assentatiuncula quapiam sibi prius cōmendetur,
 quā alius possit esse commēdatus. Deniq; cum præci-
 pua felicitatis pars sit, quod sis esse uelis, nimirum to-
 tum hoc præstat compendio mea Philautia, ut nemi-
 nem suæ formæ, neminem sui ingenii, neminē gene-
 ris, neminem loci, neminē instituti, neminem patriæ
 pœniteat, adeo ut nec Hirlādus cū Italo, nec Thrax
 cum Atheniēsi, nec Scythia cum insulis fortunatis ce-
 piam permutare. Et o singularem naturæ solitudi-
 nem, ut in tanta rerum uarietate paria fecit omnia.
 Vbi dotibus suis non nihil detraxit, ibi plusculum
 Philautiæ solet addere, quanquam hoc ipsum stulte
 profecto dixi, cum hæc ipsa dos sit uel maxima, ut
 ne interim dicam, nullum egregium facinus adiri, nē
 si meo impulsu, nullas egregias artes, nisi me autho-
 re, fuisse repertas. An non omnium laudatorum
 facinorum seges, ac fons est bellum? Porro quid stu-
 tius quā ob causas, nescio quas, certamē eiusmodi su-
 scipere, unde pars utraq; semper plus aufert incom-
 modi, quam boni? Name eorum, qui cadunt ueluti Me-
 garensium οὐδ' εἰς λόγος. deinde cū iam utrinq; cō .i. nullus
 stitire respectus

stiterē ferratæ acies, & rauco crepuerūt cornua can-
tu, quis oro sapientum istorum usus? qui studiis ex-
hausti, uix tenui, frigidoq; sanguine spiritū ducunt.
Crassī, ac pinguibus opus est, quibus quā plurimū
adsit audaciæ, mentis quā minimum, nisi si quis De-
mosthenē militem malit, qui Archilochi secutus cōsi-
lium, uix cōspectis hostibus, abiectō clypeo fugit, tā
ignauus miles, quā orator sapiens. Sed consilium
(inquiunt) in bellis plurimum habet momenti. Equi-
dem fateor in ducē, uerum id quidem militare non
philosophicum, parasitis, lenonibus, latronibus, si-
cariis, agricolis, stupidis, obærat, & huiusmodi
mortalium fece, restam præclarageritur, non phi-
losophis lucernariis, qui quidem quā sint ad o-
mnem uitæ usum inutiles, uel Socrates ipse unus
Apollinis oraculo sapiens, sed minime sapienter iu-
dicatus, documento esse potest, qui nescio quid publi-
cæ conatus agere, summo cum omnium risu discessit.
Quamquam uir is in hoc non usquequaq; desipuit,
quod sapientis cognomen nō agnoscit, atq; ipsi deo
rescribit. Quodq; cēset sapientia rep. tractanda ab-
stinendum esse, nisi quod potius monere debuerat, à
sapientia temperandum ei, qui uelit in hominum ha-
beri numero. Deinde quid eundem accusatum ad a-
cutam bibendam adegit, nisi Sapientia? Nam dum nu-
bes, & Ideas philosophatur, dum pulicis pedes me-
titur, dum calicum uocem miratur, quæ ad uitam cō-
munem

munem attinent, non didicit. Sed adest præceptor de
capite periclitanti discipulus Plato, egregius scilicet
patronus, qui turbæ strepitu offensus, uix dimidia=
tam illam periodum pronuntiare potuit. Iam quid di=
cam de Theophrasto? qui progressus in contionem,
repente obmutuit, perinde quasi lupo cōspecto. Qui
militem animasset in bello Isocrates ob ingenii timi=
ditatem, nec hiscere unquam est ausus. M. Tullius elo=
quentiæ Romanæ parens, semper indecora trepida=
tione, perinde quasi puer singultiens, exordiri cōsue=
uit. Idq; Fabius interpretatur cordati oratoris, et pe=
riculum intelligentis argumentum. Verum cum hoc
dicit, an nō palam fatetur sapientiam obstare ad rem
probe gerendam? Quid isti facient, cum res ferro ge=
ritur, qui tum metu exanimantur, cū nudis uerbis est
decertandum? Et post hæc celebratur, si diis placet,
præclara illa Platonis sententia, beatas fore res publi=
cas, si aut imperent philosophi, aut philosophentur
Imperatores. Immo si cōsules Historicos, reperies ni=
mirū nullos reip. pestilentiores fuisse principes, quā
si quando in philosophastrum aliquem, aut literis ad=
dictum inaderit imperium, cuius rei satis opinor fa=
ciunt fidem Catones, quorum alter insanis delationi=
bus reip. tranquillitatem uexauit, alter libertatem. P.
R. dum nimium sapienter uindicat, funditus subuer=
tit. Adde his Brutos, Cassios, Gracchos, ac Ciceronē
etiam ipsum, qui non minus pestilens fuit Romano
C rum reip.

rum reip. quàm Demosthenes Atheniensium. Porro
 M. Antonius (ut donemus bonum imperatorem fuisse)
 nam id ipsum extorquere possum (fuit enim hoc
 ipso nomine grauis, atque inuisus ciuibus, quod tam
 philosophus esset). Sed tamen ut donemus fuisse bo-
 num, at certe pestilētior fuit reip. tali relicto filio, quā
 fuerat sua administratione salutaris. Quandoqui-
 dem solet hoc hominum genus, qui sese sapientiæ stu-
 dio dediderunt, cum cæteris in rebus, tum præcipue
 in liberis, ppagandis infelicissimū esse, prouidēte opi-
 nor natura, ne malū hoc sapiētiæ inter mortales lati-
 us serpat, itaq; Ciceroni degenerē fuisse filiū cōstat, et
 sapiēs ille Socrates liberos habuit matris similiores q̃
 patris, ut nō oīno pessime scripsit qdā .i. stultos, sed
 .i. asini ad utcunq; ferendū, sit tantū ad publica munia forēt oīvo
 lyram. πρὸς λύγαν, nisi ad omnē prorsus uitæ functionem
 nihilo essent dexteriores. Ad conuiuū adhibe sapien-
 tē, aut tristi silentio, aut molestis quæstiunculis obtur-
 babit. Ad chorū aduoca, camelū saltare dices. Ad pu-
 blicos ludos trahe, ipso uultu, populi uoluptatibus ob-
 stabit, et cogetur, è theatro migrare sapiens Cato, quā-
 doquidē superciliū non potest ponere, in colloquium
 inciderit, repente lupo in fabula. Siquid emendū, si
 contrahēdum, breuiter, si quid eorū agendū, sine qui-
 bus hæc quotidiana uita transigi non potest, stipitem
 dicas sapientem istum, non hominem, usq; adeo nec
 sibi, neq; patriæ, neq; suis usquā usui esse potest, pro-
 pterea quod cōmunium rerum sit imperitus, & à po-

pulari opinione, uulgaribusq; institutis longe lateq; discrepet. Quæ quidem ex re, odium quoque consequatur, necessum est, nimirum ob tantam uitæ, atq; animorum dissimilitudinem. Quid enim omnino geritur inter mortales, non Stultitiæ plenum, idq; à stultis, & apud stultos? Quod si quis unus uniuersis uelut obstrepere, huic ego suaſerim, ut Timonem imitatus, in solitudinem aliquam demigret, atq; ibi solus sua fruatur sapientiâ. Verum ut ad id quod institueram reuertatur, quæ uis saxeos, & agrestes illos homines in ciuitatem coegit, nisi adulatio? Nihil enim aliud significat illa Amphionis, & Orphei cithara. Quæ res, plebem Romanam iam extrema moliētum, in concordiam ciuitatis reuocauit? Num oratio philosophica Minime. Imò ridiculus, ac puerilis apologus de uentre, reliquis quæ corporis membris confictus. Idem ualuit Themistoclis apologus consimilis de uulpe, et ericio. Quæ sapientis oratio tantundem potuisset, quantum commenticia illa cerua Sertorii potuit? Quântum Laconis illius de duobus canibus, deq; uellendis equinæ caudæ pilis ridendum commentum? Vt nequid dicam de Minoe, deq; Numa, quorū uterq; fabulosis inuentis, stultā multitudinem rexit, huiusmodi nugis cōmouetur ingens, ac potens illa belua populus. At rursum quæ ciuitas unquā Platonis, aut Aristotelis leges, aut Socratis dogmata recepit? Tū autem quæ res De ciis persuasit, ut ultrò sese diis manibus deuouerent? Quid Q. Curtium in specum traxit, nisi inanis glo

M O R I A

*ria, dulcissima quædam Siren, sed mirum quã à sapiē-
tibus istis damnata? Quid. n. stultius inquirunt, quã
supplicem candidatum blandiri populo, congrariis fa-
uorem emere, uenari tot stultorum applausus, accla-
mationibus sibi placere, in triumpho ueluti signũ ali-
quod, pupulo spectandum circumferri, æneum in fo-
ro stare. Adde his nominum, & cognominũ adoptio-
nes, adde diuinos honores hominutioni exhibitos, ad-
de publicis æremoniis in deos relatos, etiam scelera-
tissimos tyrannos. Stultissima sunt hæc, et ad quæ ri-
dēda non unus sufficiat Democritus. Quis negat? At
qui hoc fonte nata sunt fortium heroum faanora, quæ
tot eloquentiam uirorum literis in cœlum tolluntur.*

*Hæc stultitia parit ciuitates, hac constant imperia,
magistratus, religio, consilia, iuditia, nec aliud omni-
no est uita humana, quam Stultitiæ lusus quidam.
Iam uero, ut de artibus dicam, quid tandem mortali-
um ingenia, ad excogitandas, prodendasq; posteris
tot egregias, ut putant, disciplinas excitauit, nisi glo-
riæ sitis? tantis uigiliis, tantis sudoribus, famam ne-
scio quã, qua nihil esse potest inanius, redimendã pu-
tarunt homines uere stultissimi. Sed interim Stultitiæ
tot iam egregia uitæ commoda debetis, quodq; est lon-
ge dulcissimum, aliena fruimini insania. Ergo postea
quam mihi fortitudinis, & industriæ laudem uin-
dicaui, quid si prudentiæ quoque uindicem? Sed dixe-
rit aliquis, eadem opera ignem aquæ misceas liæbit?*

Verum

Verum hoc quoq; successurum arbitror, si uos modo quod antehac fecistis, auribus, atque animis fauebitis.

Priapio, si rerum usu constat prudentia, in uirum magis competet eius cognomine honos Sapientem, qui partem ob pudorem, partem ob animi timiditatem nihil aggreditur, an in stultum, quem neque pudor, quo uacat, neque periculum quod non perpendit, ab ulla re deterret? Sapiens ad libros ueterum confugit, atque hinc meras uocum argutias ediscit. Stultus ad uerba, cominusque periclitandis rebus ueram, ni fallor, prudentiam colligit? Id quod uidisse uidetur Homerus, etiam si caecus, cum ait

ῥεχθὲρ δὲ τε νῆπιος ἔγνω. Sunt enim duo priapia Factum ad cognitionem rerum parandam obstacula. Pudor, uero fati qui fumum offundit animo, et metus, qui ostenso periculo, dehortatur ab adeundis facinoribus, at his magnifice liberat Stultitia. Pauci mortales intelligunt, ad quam multas alias quoque commoditates conducat, nunquam pudefcere, et nihil non audere. Quod si prudentiam accipere malunt, eam quae rerum iudicio constat, audite obsecro, quam procul absint ab hac. qui hoc nomine sese uenditant. Principio, constat res omnes humanas, uelut Alcibiadis Silenos, binas habere faeces, nimium inter sese dissimiles, adeo ut quod prima (quod aiunt) fronte mors est, si interius inspicias, uita sit, contra, quod uita, mors. Quod formosum, deforme. quod opulentum, id pauperrimum. quod infame, gloriosum. quod doctum, indoctum.

C 3 quodro

M O R I A

quod robustum, imbecille. quod generosum, ignobile. quod letum, triste. quod prosperum, aduersum. quod amicum, inimicum. quod salutare, noxium. breuiter omnia repente uersa reperiēs, si Silenum aperueris. Id si cui fortē nimis philosophice dictum uidetur, age, pinguiore (quod aiunt) Minerva planius faciam. Quis regem non & opulentum, & dominū fatetur? atqui nullis animi bonis instructus est, atqui nihil illi satis est, iam uidelicet pauperrimus est, tum animum habet plurimis addictum uitiis, iam turpiter seruus est. Ad eundem modum in ceteris quoque philosophari liceret, sed hoc exempli uix posuisse satis sit. At quorsum hæc inquiet aliquis? Audite quò rem deducamus. Si quis histrionibus in scena fabulam agentibus, personas detrahere conetur, ac spectatoribus ueras, natuiasq; facies ostendere, non ne is fabulam omnem peruerterit, dignusq; habeatur, quem omnes è theatro ueluti lymphatum, saxis eiiciant? Exorietur autem repente noua rerum species, ut qui modo mulier, nunc uir. qui modo iuuenis, mox senex. qui paulo ante rex, subito Dama. qui modo deus, repente homunculus appareat. Verum eum errorem tollere, est fabulam omnem perturbare. Illud ipsum figmentum, & fucus est, quod spectatorum oculos detinet. Porro mortalium uita omnis, quid aliud est, quàm fabula quepiam? in qua alii aliis obtehti personis, procedunt, aguntq; suas quisq; partes, donec choragus educat è proscenio, qui sæpe tamen

eundem diuerso cultu prodire iubet, ut qui modo regem purpuratum egerat, nunc seruulum pannosum gerat. Adumbrata quidem omnia, sed hæc fabula non aliter agitur. Hic si mihi sapiens aliquis cælo delapsus, subito exoriatur, clamitet que hunc, quem omnes ut deum, ac dominum suspiciunt, nec hominem esse, quod pecudum ritu ducatur affectibus, seruum esse in finem, quod tam multis, tam que fœdis dominis sponte seruiat. Rursum alium, qui parætrem extinctum luget, ridere iubeat, quod iam demum ille uiuere cœperit, cum alioqui uita hæc nihil aliud sit, quam mors quædam. Porro alium stemmatis gloriantem, ignobilem, ac nothum appellet, quod à uirtute longe absit que sola nobilitatis sit fons, adq; eundem modum de cæteris omnibus loquatur, quæso quid is aliud egerit, nisi ut demens, ac furiosus omnibus esse uideatur? Vt nihil est stultius præpostera sapientia, ita puerfa prudentia nihil imprudentius. Siquidẽ peruerse facit, qui sese non accomodet rebus præsentibus, foroq; nolit uti, nec saltem legis illius conuiuialis meminerit. *πιδι, πιδι* postulet que, ut fabula iam non sit. *i. aut bi* fabula. Contra uere prudentis est, cum sis mortalis, *be, aut* nihil ultra sortem sapere uelle, cumq; uniuersa hominum *abi.* multitudine, uel conuiuere libetèr, uel comiter errare. Ad istud ipsum inquirunt, Stultitiæ est, haud equidem inficias iuerim, modo fateantur illi uicissim, hoc esse uitæ fabulam agere. Cæterum illud, o dii immortales eloquar ne an sileam? Cur autem si

leam, cū sit uero uerius? Sed præstiterit fortassis in re
 tãta Musas ex Helicone accersere, quas Poëtæ sæpius
 ob meras nugas, aduocare solent. Adeste igitur pau=
 lisper Iouis filiæ, dum ostendo, nec ad egregiam il=
 lam sapientiam, ac felicitatis (ut ipsi uocant) arcem
 aditum esse cuiquam, nisi Stultitia duce. Iam primū
 illud in confesso est, affectus omneis ad stultitiam per
 tinere, quandoquidem hac nota, à stulto sapientem
 discernunt, quod illum affectus, hunc ratio tempe=
 rat. Eoq; Stoici perturbationes omnes ceu morbos, à
 sapiēte semouent, uerum affectus isti non solum pæ=
 dagogorum uice funguntur, ad sapiētiæ portum pro
 perantibus, uerum etiam in omni uirtutis functione,
 ceu calcaria, stimuliq; quidam adesse solent, uelut ad
 bene agendum exhortatores. Quāquam hic fortiter
 reclamat, bis Stoicus Seneca, qui prorsus omnem af=
 fectum adimit sapienti, uerum cum id facit, tam ne ho
 minem quidem relinquit, sed nouum potius Deum
 quendam θεομορφον, qui nusquam nec extitit un=
 .i. fabrica quam nec extabit, imò, ut apertius dicam, marmo=
 tur. reum hominis simulachrum constituit, stupidum, &
 ab omni prorsus humano sensu alienum. Proinde si li
 bet ipsi suo sapiente fruantur, citraq; riualet ament
 licet, cūq; eo uel in ciuitate Platonis, uel, si malint, in
 Idearum regione, uel in tantaliis inhabitent hortis.
 Quis enim non istiusmodi hominem, ceu portentū,
 ac spectrum fugitet, horreatq;, qui ad omnes naturæ
 sensus

sensus obsurduerit, qui nullis sit affectibus, nec amore, nec misericordia magis commouetur. quāsi dura silex, aut stet Marpesia cautes, quem nihil fugiat qui nihil erret, sed ceu Lynceus quispiam, nihil non perspiciat, nihil, nō adamussim perpēdat, nihil ignoscatur, q̄ solus seipso sit contentus, solus diues, solus sanus, solus rex, solus liber, breuiter, omīa solus, sed suo solius iudicio, qui nullū moretur amicū, ipse amicus nemini, qui diis quoq; ipsis non dubitet mandare laqueū, qui quicquid in omni uita geritur, uelut insanū damnet, rideatq; . Atqui huiusmodi animal, est absolutus ille sapiens . Quæso si res agatur suffragiis, quæ ciuitas istiusmodi magistratū sibi uelit . aut quis exercitus talem optet ducem, immo quæ mulier id genus maritum, quis conuiuator, eiusmodi conuiuiam, quis seruus talibus moribus dominum uel optet, uel ferat? Quis autem non malit, uel unum quemuis de media stultissimorum hominū plebe, qui stultus stultis uel imperare possit, uel parēre, qui sui similibus placeat, sed quam plurimis, qui comis sit in uxorem, iucundus amicis, bellus conuiua, conuictor facilis, potestremo qui nihil humani à se alienum putet . Sed me quidem iandudum istius sapientis piget, quare ad reliqua commoda sese recipiat oratio . Agedum si quis uelut è sublimi specula circumspiciat, ita ut Iouem Poëtæ facere prædicant, quod calamitatibus hominum uita sit obnoxia, quā misera, quāq; sordida

natiuitas, quā laboriosa educatio, quot iniuriis expo-
 sita pueritia, quot sudoribus adacta iuuentus, quā
 grauis senectus, quā dura mortis necessitas. Deinde
 in omni uita, quot morborum agmina infestent, quot
 immineant casus, quot ingruant incommoda, quā
 nihil usquam non plurimo felle tinctum, ut ne com-
 memorē ista, quæ homini ab homine inferuntur, ma-
 la, quod genus sunt paupertas, carcer, infamia, pu-
 dor, tormenta, insidiæ, proditio, conuitia, lites, frau-
 des. Sed ego iam planè τὸν ἄμμον ἀναμετρεῖν
 i. arenam aggre-
 metiri. Porro quibus admissis ista commeruerint
 homines, aut quis Deus iratus, eos in has miseras na-
 sci coegerit, non est mihi fas in præsentia proloqui-
 uerum ista qui secum perpendat, non ne Milesiarum
 uirginum probabit exemplum, etiam si miserandum
 At qui nam potissimum sibi uitaæ tadio fatum accer-
 suere? Non ne sapientiæ confines? inter quos, ut
 interim Diogenes, Xenocrates, Catones, Cassios, ac
 Brutos sileam, Chiron ille cum immortalem esse lice-
 ret, ultro mortem præoptauit. Videtis opinor, quid
 futurum sit, si passim sapiāt homines. Nempe altero
 luto, altero figulo Prometheo opus fore. Verum ego
 partim per ignorantiam, partim per incogitantiam,
 nonnunquam per obliuionem malorum, aliquando
 spem bonorum, aliquoties nonnihil mellis uoluptati-
 bus aspergens, ita tantis in malis succurro, ut ne tum
 quidem libeat uitam relinquere, cum exacto parca-
 rum stamine

rum stamine ipsa iandudum eos reliquit uita, quoq;
 minus sit causæ, cur in uita manere debeant, hoc ma=
 gis iuuat uiuere, tantum abest ut ullo uitæ tædio tan=
 gantur. Mei nimirum muneris est, quod passim Ne=
 storea senectæ senes uidetis, quibus iam ne spesies qui=
 dem hominis super est, balbos, deliros, edentulos. ca=
 nos, caluos, uel, ut magis Aristophanicis eos describā Sordētes,
 uerbis, ὑπὸντας κυφούς ἀθλίους ῥυαίους. μαδῶν= curuos, mi=
 τας. νωδῆς, καὶ ψωλοῦς, tamen usq; adeo uita dele= seros, ru=
 ctari, adeoq; νεανίῃεν, ut alius tingat canos, alius ap= gosos, cal=
 posititia coma caluitium dissimulet, alius dentibus uos, eden=
 utatur mutuo fortassis à sue quopiam sumptis, hic in tulos, et re=
 puellam aliquam misere depereat, & amatoris in cutitos uel=
 eptiis, quemuis etiam superet adolescentulum. Nam impuden=
 ut capulares iam, meraq; silicernia, teneram aliquam tes. Iuueni=
 iuuentulam ducant uxorem, eamq; & indotatam, liter inepti=
 & aliis usui futuram, id adeo frequens, ut propemo= re.
 dum & laudi detur. Sed multo etiam suauius, si
 quis animaduertat anus longo iam senio mortuas,
 adeoq; cadauerosas, ut ab inferis redisse uideri pos=
 sint, tamen illud semper in ore habere φῶς ἀγαθόν .i. lumen
 adhuc catullire, atq; ut græci dicere solent, καπεῖδρ, bonum.
 & magna mercede conductum aliquem Phaonem .i. concita=
 inducere, fucis assidue uultum oblinere, nusquam à re ad lu=
 speculo discedere, infimæ pubis syluam uellere, uie= xum.
 tas, ac putres ostentare mammas, tremuloq; ganni=
 tu, languentem sollicitare cupidinem, potitare, misce
 ri puellarū

M O R I A

ri puellarum choris, literas amatorias scribere. Ri-
dentur hæc ab omnibus tanquam (uti sunt) Stultissi-
ma. At ipsæ sibi placent, & in summis interim uer-
santur delitiis, totasq; sese melle perungunt, meo uide-
licet beneficio felices. Porro quibus hæc deridicula ui-
dentur, illud secum expendant uelim, utrum satius
ducant huiusmodi Stultitia uitam planè mellitam exi-
gere, an trabem (ut aiunt) suspendio quærere? porro
quod hæc uulgo putantur infamiæ obnoxia, istud ni-
hil ad stultos meos, qui malum hoc, aut non sentiunt,
aut siquid sentiunt, facile negligunt. Si saxum in ca-
put incidat, id uere malum sit. Cæterum pudor, infā-
mia, probrum, maledicta, tantum adferunt noxæ,
quantum sentiuntur, si sensus absit, ne mala quidem
sunt. Quid lædit, si totus populus in te sibilet, modo
tute tibi plaudas? Atq; ut id liceat, sola Stultitia præ-
stat. Sed mihi uideor audire reclamantes philoso-
phos. Atqui hoc ipsum est (inquiūt) miserū. Stultitia te-
neri, errare, falli, ignorare. Immo hoc est hoīem esse.

Miserum
non est,
quicquid
secūdū na-
turā est.

Porro miserū cur uocent non uideo, quandoquidē sic
nati estis, sic instituti, sic conditi, ea est cōmunis oīum
fors. Nihil aut miserū, quod in suo genere cōstat, nisi
forte quis hominē deplorandū existimet, qui neq; uo-
lare possit cū auibus, neq; quaternis ingredi pedibus
cum reliquo pecudū genere, neq; cornibus sit obarma-
tus, quemadmodū tauri. Verum is eadē opera equū
etiā bellissimum, infelicē uocabit, quod neq; grāmati-

cam

eam didicerit, neq; placētis uescatur, taurum miserū quod ad palestricam sit inutilis. Igitur ut equus imperitus grāmaticæ miser non est, ita nec homo stultus infelix, propterea quod hæc cum illius natura cohærēt.

Verum rursus urgent logodædali est (inquiunt) homini peculiariter addita disciplinarum cognitio, quarum adminiculis id, quod natura diminutum est, ingenio penset, Quasi uero ullam ueri faciē habeat, naturam quæ in culicibus, atq; adeo in herbis, ac flosculis tam solícite uigelaue-
 rasse, ut disciplinis opus esset, quas Teuthus ille hu- Ludi inuē-
tor.
 mano generi infensus genius, in summam perniciem excogitauit, adeo non utiles ad felicitatem, ut illi quæque ipsi officiant, ad quod proprie repertæ dicuntur, ut eleganter arguit apud Platonem rex ille prudentissimus de literarum inuento. Igitur disciplinæ cum reliquis humanæ uitæ pestibus irrepsērunt, iisdem authoribus, à quibus omnia flagitia proficiuntur, puta demonibus, quibus hinc nomen etiam inuentum, quasi δαίμονας. hoc est scientes, appelles. Siquidem simplex illa aurei sæculi gens, nullis armata disciplinis, solo naturæ ductu, instinctuq; uiuebat. Quorsum enim opus erat grammaticæ, cum eadem esset omnibus lingua, nec aliud sermone petebatur, nisi ut alius alium intelligeret? Quis usus dialecticæ, ubi nulla erat pugnantium inter se sententiarum dimicatio? Quis Rhetoricæ locus, cum

cus, cum nullus alteri negotium facesseret? Quorū
 sum requireretur legū prudentia, cum abessent ma-
 li mores, ex quibus haud dubiæ bonæ leges progna-
 tæ sunt? Porro religiosiores erant, quàm ut impia
 curiositate arcana naturæ, syderum mensuras, motus
 effectus, abditas rerum causas scrutarētur, ne fās esse
 rati, si homo mortalis ultra sortem suam sapere co-
 naretur. Iam quid extra cœlum esset, inquirendi de-
 mentia, ne in mentem quidem ueniebat. At labente
 paulatim ætatis aureæ puritate, primum à malis,
 ut dixi, geniis inuentæ sunt artes, sed paucae, atq; hæ
 quidem à paucis receptæ, postea sexcentas addidit
 Chaldeorum superstitio, & Græcorum otiosa leui-
 tas, meras ingeniorum cruces, adeo ut uel una gram-
 matica, abunde satis sit ad perpetuam uitæ carni-
 cinam. Quanquam inter has ipsas disciplinas, hæ
 potissimum in prætio sunt, quæ ad sensum commu-
 nem, hoc est ad Stultitiam quàm proxime accedunt.
 Esuriunt theologi, frigent physici, ridētur astrologi,
 negliguntur dialectici. Solus ἱατρὸς ἀνὴρ ποδῶν ἀν-
 ἰ. solus uir
 medicus τῶν ἰσίων ἀνδρῶν. Atq; in hoc ipso genere quo quisq;
 multis ui-
 ris æqui in doctior, audatior, incogitantiorq; hoc pluris fit e-
 pollet. tiam apud torquatos istos principes. Atqui medicina
 (si Platoni credimus) nihil aliud est, quàm quinta as-
 sentationis particula, non minus profecto quàm rheto-
 rica. Secundum hos proximus datur locus leguleis, &
 haud scio an primus, quorū professionē, nequid ipsa
 pronuntiem,

pronuntiē, uelut asininā philosophi magno cōsensu
ridere solent. Sed tamen horū asinorū arbitrio, maxi
ma, minimaq; negotia transiguntur. His latifundia
crescunt, cū theologus interim excussis totius diuini
tatis scriniis, lupinū arrodit, cū cimicibus, ac pedicu
lis assidue bellum gerēs. Vt igitur feliciores sunt artes
quæ maiorem habent cū Stultitia affinitatem, ita longe
felicissimi sunt ii, quibus prorsus licuit ab omnium
disciplinarum commertio abstinere, solamq; natu
ram ducem sequi, quæ nulla sui parte manca est, ni
si forte mortalis sortis pomceria transilire uelimus.
Odit natura fucos, multoq; felicius prouenit, quod nul
la sit arte uiolatum. Agedum, an non uidetis ex uno
quoq; reliquorum animantium genere ea felicissime
degere, quæ sunt à disciplinis alienissima? nec ul
lius magisterio nisi naturæ ducuntur? Quid apibus
aut felicius, aut mirabilius? at his nec corporis qui
dem omnes sensus adsunt. Quid simile in extruen
dis edificiis reperiat architectura? Quis unquam
philosophus similem instituit remp. Rursum equus,
quoniam humanis sensibus affinis est, & in hominū
contubernium demigrauit, humanarum item calami
tatum est particeps. Quippe qui non raro dum uin
ci pudet in certaminibus, ducit ilia, & in bellis dum
ambit triumphum, confoditur, simulq; cum fessore
terram ore momordit: Vt ne commemorem interim,
lupata frena, aculeata calcaria, stabuli carcerem,
scuticas,

M O R I A

scuticas, fustes, uinula, sessorem, breuiter omnem illam seruitutis tragoediam, cui se ultro addixit, dum fortes uiros imitatus, impensius hostem ulcisci studet. Quanto optabilior muscarum, & auicularum uita ex tempore, soloq; naturæ sensu degentiū, modo per hominū insidias liceat, quæ si quando caueis inclusæ, assuescant humanas sonare linguas, mirum quàm à natuuo illo nitore degenerent, adeo modis omnibus lætius est, quod natura condidit, quàm quod fucauit ars. Proinde nunquam satis laudarim Gallum illum Pythagoram, qui cum unus omnia fuisset, philosophus, uir, mulier, rex, priuatus, piscis, equus, rana, opinor etiam sponsa, tamen nullum animal iudicauit calamitosius homine. propterea qd cætera omnia naturæ finibus essent contenta, solus homo sortis suæ limites egredi cōaretur. Rursū inter homines, idiotas multis partibus anteponit doctis, ac magnis, et Gryllus ille non paulo plus sapuit quàm πολυμήτις ὁ δὲ εὖς, qui maluerit in hara grūnare, quàm cū illo tot miseris obuici casibus. Ab his mihi non dissentire uidetur Homerus, nugarum pater, qui cum mortales omnes subinde δειλοὺς καὶ μοχθηροὺς appellat, tum Vlyssē illum suum sapientis exemplar, sæpenumero δῦσανον uocat, Paridem nusquam, nec Aiacem, nec Achillem. Quamobrem id tandem? Nisi quod ille uaser, & artifex, nihil non Palladis consilio agebat, nimium quæ sapiebat, à naturæ ductu quā longissi-

*.i. multi
consilii
Vlysses.*

*.i. misere-
ros, ac la-
boriosos.
.i. infeli-
cem.*

longissimerecedens. Vt igitur inter mortales ii longissime absunt à felicitate, qui sapientiæ student, nimirum hoc ipso bis stulti, quod homines nati cum sint, tamen obliti conditionis suæ, deorum immortalium uitâ affectant, et gigantû exemplo, disciplinarû machinis naturæ bellû inferunt, ita quâ minime miseri uidentur, ii qui ad brutorû ingeniû, Stultitiâq; quâ proxime accedunt, neque quicquam ultra hominē moliuntur. Age experiamur num hoc quoq; nō Stoicis enthymematis, sed crasso quoque exemplo queamus ostendere? Ac per deos immortales est ne quicquā felicius isto hominû genere, quos uulgo Moriones, stultos, fatuos ac bliteos appellant, pulcherrimis, ut equidem opinor, cognominibus? Rem dicam, prima fronte stultâ fortassis, atq; absurdâ, sed tamen unam multo uerissimâ. Principio uacant mortis, metu non mediocri p Iouē malo, uacant conscientie carnificina, non terriantur manû fabulamētis, non expauescunt spectris, aut Lemuribus, non torquentur metu impendentium malorum, non spe futurorum bonorû distenduntur. In summa non dilacerantur millibus curarum, quibus hæc uita obnoxia est, non pudeſcunt, non uerentur, non ambiunt, non inuident, non amant. Deniq; si propius etiam ad brutorum animantium insipientiam accesserint, ne peccant quidem authoribus theologis. Hic mihi iam expendas uelim Stultissime sapiens, quod undiq; solitudinibus noctes, diesq; di-

D scrutie-

M O R I A

scrutietur animus tuus? congeras in unum aceruum uniuersa uitæ tuæ incommoda, atque ita demum intelliges, quantis malis meos fatuos subduxerim. Adde huc quod non solum ipsi perpetuo gaudent, ludunt, cantillant, rident, uerum etiam cæteris omnibus, quocumq; sese uerterint, uoluptatem, iocum, lusum, risumq; adferunt, uelut in hoc ipsum à deorum indulgentia dati, ut humanæ uitæ tristitiam exhilararent.

Vnde fit, ut cum aliis, in alios, uariis sit affectus, hos omnes ex æquo tanquam suos agnoscant, expetant, pascant, foueant, complectantur, succurrant. siquid acciderit, impune permittant, quicquid uel dixerint, uel fecerint. Adeo que nemo illis nocere cupit, ut feræ quoque belluæ ab illorū iniuria temperent, sensu quodam innocentie naturali. Sunt enim uere sacri diis. præcipue mihi, ideoq; non iniuria hunc honorem omnes illis habent. Quid, quod summis etiam regibus adeo sunt in delitiis, ut nonnulli sine his neque prandere, nec ingredi, nec omnino uel horam durare possint. Neque uero paulo interuallo, hos bliteos suis illis tetricis sophis anteponunt quos tamen ipsos aliquot honoris gratia solent alere. Cur autem anteponant, nec obscurum arbitror, nec mirum uideri debet, cum sapientes illi nil nisi triste soleant adferre principibus, suæque doctrina freti, non uereantur aliquoties auriculas teneras moradaci radere uero. Moriones autem id præstant, quod

M M M

unum undecunq; principes modis omnibus aucupā
 tur, iocos, risus, cachinnos, delitias. Iam accipite &
 hanc non aspernandam Stultorum dotem, quod soli
 simplices, ac ueridici sunt. quid autem ueritate lauda
 cius? Quanquam enim Alcibiadeum apud Platonem
 prouerbium, ueritatem uino, pueritiæ que tribuit,
 tamen omnis ea laus mihi peculiariter debetur, uel
 Euripide teste, cuius extat illud celebre de nobis di
 ctum. *μὲν γὰρ γὰρ μωρὸς λέγει.* Fatuus quicquid Stultus
 habet in pectore, id & uultu præ se fert, & oratione enī stulta
 promit. At sapientum sunt duæ illæ linguæ (ut idem loquitur.
 meminit Euripides) quarum altera uerum dicunt, al
 tera, quæ pro tempore iudicarint opportuna. Horū
 est nigrum in candida uertere, & eodem ex ore fri
 gidum pariter, & calidum efflare, longeq; aliud con
 ditum habere in pectore, aliud sermone fingere. Por
 rò in tanta felicitate, tamen hoc nomine principes
 mihi uidentur infelicissimi, quod deest à quo uerum
 audiant, et assentatores pro amicis habere coguntur.
 Sed abhorrent à uero principum aures, dixerit ali
 quis, et hac ipsa de causa sapientes istos fugitant, qd'
 uereātur nequis forte liberior existat, qui uera magis
 quā iucunda loqui audeat. ita quidem res habet, in
 uisa regibus ueritas. Sed tamen hoc ipsum mire in fa
 tuis meis usu uenit, ut nō uera modo, uerum etiam a
 perta conuitia cum uoluptate audiantur, adeo ut idē
 dictum, quod si à sapientis ore profiscatur, capita
 D 2 le fuerat

M O R I A

le fuerat futurum, à Morione profectum, incredibilem uoluptatem pariat. Habet enim genuinam quandam delectandi uim ueritas, si nihil accedat, quod offendat. uerum id quidem solis fatuis diu dederunt. iisdem ferme de causis hoc hominum genere mulieres gaudere solent impensus, utpote ad uoluptatem, & nugas natura propensiores. Proinde quicquid cū huiusmodi factitarint, etiā si nonnunquā seriū, nimis illæ tamen iocum, ac lusus interpretantur, ut est ingeniosus, præsertim ad prætexenda commissa sua, sexus ille. Igitur, ut ad fatuorum felicitatem redeam, multa cum iucunditate peracta uita, nullo mortis uel metu, uel sensu, recta in campos Elysios demigrant, & illic pias, atq; otiosas animas lusibus suis delectanturi. Eamus nunc, & quemuis etiam sapientem, cum huius Morionis sorte cōferamus. Finge quod huic opponas exemplar sapientiæ, hominem, qui totam pueritiam, atq; adolescētiam in perdiscendis disciplinis contriuerit, & suauißimam uitæ partem perpetuis uigiliis, curis, sudoribus perdiderit, ne in reliqua quidem omni uita, uel tantillum uoluptatis degustarit. semper parcus, pauper, tristis, tetricus, sibi ipsi iniquus, ac durus, aliis grauis, & inuisus, pallore, macie, ualetudine, lippitudine, confectus senio, caniaeq; multo ante diem contracta, ante diem fugiens è uita, quanquam quid refert, quando moriatur istiusmodi qui nunquam uiixerit? Habetis egregiam illam sapientis ima

pientis imaginem . At hic rursus obgannium mihi,
 οἱ ἐκ τῆς σοῦς ἑστραχον· nihil inquit miserius in . i. Stoica
 sania, sed insignis stultitia, uel insanie proxima est, rana.
 uel ipsa potius insania . Quid enim aliud est insanire
 quam errare animo ? uerum isti tota errant uia . Age
 hunc quoq; syllogismum dissipemus, musis bene for-
 tunantibus . Argute quidem isti, Verum quemadmo-
 dum apud Platonem docet Socrates, ex una Venere
 secta duas, & ex uno Cupidine dissecto, duos faci-
 ens, itidem et istos dialecticos decebat insaniam ab in-
 sania distinguere, si modo ipsi sani uideri uellent . Ne
 que enim protinus omnis insania calamitosa est, alio
 qui nō dixisset Horat . An me ludit amabilis insania .
 neq; Plato, poëtarum, Vatum, & amantium furorē,
 inter præcipua uitæ bona collocasset . Nec Vates illa
 laborem Aeneæ uocasset insanum . Verum est duplex
 insanie genus, alterum, quod ab inferis diræ ultrices
 submitunt, quoties immissis anguibus, uel ardorem
 belli, uel inexplebilem auri sitim, uel dedecorosum,
 ac nefarium amorem, uel parricidium, incestum,
 sacrilegium, aut aliam id genus pestem aliquam in
 pectora mortalium inuehunt, siue cum nocentem, et
 conscium animum furiis, ac terriculorum facibus a-
 gunt . Est alterum huic longe dissimile, quod uidelicet
 à me proficiscitur, omnium maxime exoptandum .
 Id accidit quoties iucundus quidam mentis error si-
 mul, & anxiiis illis auris animum liberat, & multi-

iuga uoluptate delibutum reddit . Atqui hunc mentis
 errorem, ceu magnum quoddam deorum munus, ad
 Atticum scribens optat Cicero . Nimirum quo tanto
 rum malorum sensu carere posset, neq; perperā sen
 sit Arguius ille, qui haec tenus insaniebat, ut totos di=
 es solus desideret in theatro, ridens, plaudens, gau=
 dens, quod crederet illic miras agi tragœdias, cum
 nihil omnino ageretur . Cum in cæteris uitæ officiis
 „ probe sese gereret, Iucundus amicis, Comis in uxo=
 „ rem, posset qui ignoscere seruis, Et signo lesæ nō in=
 „ sanire lagenæ . Hūc ubi cognatorum opera datis phar
 macis morbo leuasset, sibiq; iam totus esset redditus,
 hunc in modum cum amicis ex postulans, Pol me oc=
 „ cidistis amici, Non seruastis ait, cui sic extorta uolu=
 „ ptas . Et demptus per uim mentis gratissimus error .
 Et merito quidem, errabāt . n . ipsi, atq; helleboro ma
 gis opus habebant, qui tam felicem, ac iucundam in=
 saniam, ceu malum aliquod existimarent potionibus
 expellendam . Quanquam illud equidem non dum
 statui, num qui uis sensus, aut mētis error insanie no
 mine sit appellandus . Neq; . n . si a ilippienti, mulus,
 asinus esse uideatur, aut si quis indoctū carmē ueluti
 doctissimū admiretur, is cōtinuo uidebitur insanire .
 Verum si quis non sensu tantum, sed animi iuditio fal
 latur, id que præter usitatum morem, ac perpetuo,
 is demum insanie censebitur affinis esse, ueluti si quis
 quoties asinum audierit rudentem, arbitretur sese mi
 ros sym=

ros symphonicos audire, aut si quis pauperculus in
moloco natus Cræsum Lydorum regem esse se cre-
dat. Sed hoc insanie genus, si (quemadmodum ferè
fit) uergat ad uoluptatem, non mediocrem delecta-
tionem adfert, tum iis, qui eo tenentur, tū illis, qui-
bus est hoc animaduersum, nec tamen eodem insani-
unt. Nam hæc insanie species multo latius patet, quā
uulgus hominū intelligit. Sed uicissim insanus insanū
ridet, ac mutuam sibi uoluptatem inuicem ministrāt.
Neq; raro fieri uidebitis, ut maior insanus, uehemen-
tius rideat minorem. Verum hoc quisq; felicior, quo
pluribus desipit modis, Stultitia iudice, modo in eo ge-
nere insanie maneat, quod nobis est peculiare, quod
usque adeo late patet, ut haud sciam, an ex uniuersa
mortalium summa, quempiam liceat reperire, qui
omnibus horis sapiat, quiq; non aliquo insanie gene-
re teneatur. Quanquam hoc tantum interest, qui au-
arbitam cum uidet, mulierem esse credit, huic insa-
no nomen ponunt, propterea quod per paucis id usu
ueniat. Verum ubi quis uxorem suam, quam cū mul-
tis habet communem, eam plus quā Penelopen esse
deierat, sibiq; maiorem in modum plaudit, feliater
errans, hunc nullus insanum appellat, propterea qd
passim maritis hoc accidere uideant. Ad hunc ordi-
nem pertinent & isti, qui præ uenatu ferarum o-
mnia contēnunt, atq; incredibilem animi uoluptatē
percipere se prædicant, quoties fœdum illū cornuū

M O R I A

cantum audierint, quoties canum eiulatus opinor etiam cum excrementa canum odorantur, illis cynamomum uideri. deinde quæ suauitas, quoties fera lanianda est, tauros et uerueces humili plebi laniare licet, feram nisi à generoso secari nefas. Is nudo capite, inflexis genibus, gladio ad id destinato (neque enim quous idem facere fas est) certis gestibus, certa membra, certo ordine, religiose secat. Miratur interim perinde, ut in re noua circumstans tacita turba. porro cui contigerit è bellua non nihil gustare, is uero existimat sibi non nihil nobilitatis accedere. Itaque cum isti assidue ferarum insectatione, atque esu nihil aliud assequantur, nisi ut ipsi propemodum in feras degenerent tamen interea regiam uitam agere se putant. Est his simillimum genus eorum, qui insatiabili ædificandi studio flagrant, nunc rotunda quadratis, nunc quadrata rotundis permutantes. Neque uero finis ullus, neque modus donec ad extremam redactis inopiam, nec ubi habitent, nec quid edant superest. Quid tum postea? interim annos aliquot summa cum uoluptate peregerunt. Ad quos mihi quidem proxime uidentur accedere, qui nouis, et arcanis artibus, rerum species uertere moliumtur, ac terra, marique quintam quandam essentiam uenantur. Hos adeo lætat mellita spes ut neque laborum, neque impensarum unquam pigeat, miroque ingenio semper aliquid excogitant, quo sese de nouo fallant, sibi que ipsis gratam faciant imposturam, donec

donec absumptis omnibus, non sit quo iam fornaculam instruant. Non desinunt tamen iucunda somnia re somnia, ceteros pro uiribus ad eandem felicitatem animantes. Cumq; iam prorsus omni spe destituntur, superest tamen una sententia, abunde magnum Solatium, in magnis, & uoluisse sat est. Ac tum uitæ breuitatem accusant, ut quæ magnitudini negotii non suffecerit. Porro aleatores non nihil addubito, num in nostrum collegium sint admittendi? Sed tamen Stultum omnino, ridiculumq; spectaculum est, quoties uidemus nonnullos usq; adeo addictos, ut simul atque strepitum talorum audierint, protinus illis cor saliat, palpitetq;. Deinde cum semper illiciente uincendi spe, omnium facultatum naufragium fecerint, in aleæ scopulū illi sannaue, non paulo formidabiliorē Malea. uixq; nudi emerferit, quosuis potius fraudant, quàm uictorem, ne scilicet uiri parum graues habeantur. Quid cum senes iam, & cecutientes uitreis etiam oculis lusitant. Postremo cum iam iusta chira-gra contudit articulos, uicarium etiam mercede conducunt, qui pro se talos in pyrgum mittat. Suauis quidem res, nisi quod hic ludus plerumque solet in rabiem euadere, iamque ad furias, non ad me pertinere. Ceterum illud hominum genus, haud dubie totum est nostræ farinæ, qui miraculis, ac prodigiis gaudent mendaciis, uel audiendis, uel narrandis. Nec ulla satietas alium fabularum, cū portento

D 5 tuosa

tuosa quædam de spectris, de Lemuribus, de laruis, de inferis, deq; id genus millibus miraculorum commemorantur. Quæ quo longius absunt à uero, hoc & creduntur lubentius, et iucundiore pruritu titillat aures. Atq; hæc quidem non modo ad leuandum horarum tedium mire conducunt, uerumetiam ad quæstū pertinent, præcipue sacrificis, et cōcionatoribus. His rursum ad fines sunt ii, qui sibi stultam quidem, sed tamen iucundā persuasionē induerūt, futurum si ligneum, aut pictum aliquem polyphemum Christophorum aspexerint, eo die non sint perituri, aut qui sculptam Barbarā præscriptis uerbis salutarit, sit incolūmis ē prælio rediturus, aut si quis Erasmus certis diebus, certis cereolis, certisq; præculis conuenerit, breui sit diues euasurus. Iam uero Georgium etiam Hercule inuenerunt quemadmodū & Hipolitum alterū, huius equū phaleris, ac bullis religiosissime ad odoratum tantum non adorant, ac subinde nouo quopiā munusculo demerentur, per huius æream galeam deierare, planè regium habetur. Nam quid dicam de iis, qui sibi fictis scelerum condonationibus, suauissime blandiuntur, ac purgatorii spatia ueluti clepsydri, metiuntur secula, annos menses, dies, horas, tanquā ē tabula mathematica citra ullū errorē dimetiētes. Aut de iis, qui magicis quibusdā notulis, ac præculis, quas pius aliquis impostor, uel animi causa, uel ad quæstum excogitauit, freti, nihil sibi nō pollicetur, opes, hono-

opes honores, uoluptates, saturitates, ualetudinē perpetuo prosperā, uitā longēuā, senectā uiridē deniq; proximū Christo apud superos confessum, quē tamē nolint nisi admodū serò contingere, hoc est cū huius uitæ uoluptates inuitos eos, ac mordicus retinentes tamen deseruerint. tum succedant illæ coelitum delitiæ, Hic mihi puta negotiator aliquis, aut miles, aut iudex, abiecto ex toto rapinis unico numulo, uniuer=sam uitæ lernam semel expurgatam putat, totq; periuria, tot libidines, tot ebrietates, tot rixas, tot cædes, tot imposturas, tot perfidias, tot prodiones, existimat uelut ex pacto redimi, & ita redimi, ut iam liceat ad nouum scelerum orbem de integro reuerti. Quid autem stultius iis? immo quid felicius? qui septem illis sacrorum psalmorū uersiculis quotidie recitatis, plus quàm summam felicitatem sibi promittunt. Atque hos magicos uersiculos dæmon qui spiam facetus quidem ille, sed inutilis magis quā callidus, diuo Bernardo creditur indicasse, sed arte circumuentus miser. Et hæc tam stulta, ut me ipsum propemodū pudeat, tamen approbantur, idq; non à uulgo modo, uerum etiā à religionis professoribus. Quid iam nonne eodem fere pertinet, cum singule regiones suū aliquem peculiarem uindicant diuum? cumq; in singulos singula quædam partiuntur, singulis suos quosdā culturæ ritus attribuunt, ut hic in dentium cruda tu succurrat, ille parturientibus dexter adsit, alius rem furto sub=

furto sublatam restituat, hic in naufragio proffer af-
 fulgeat, ille gregem tueatur, atq; item de cæteris, nam
 omnia percensere longissimum fuerit. Sunt qui singu-
 li pluribus in rebus ualeant, præcipue deipara Vir-
 go, cui uulgus hominum plus prope tribuit, quàm si-
 lio. Verum ab his diuis, quid tandem petunt homines,
 nisi quod ad Sultitiam attinet? Agedum inter tot a-
 nathemata, quibus templorum quorundam parietes
 omnes, ac testudinem ipsam refertam conspicitis.
 Vidistis ne unquam qui Stultitiam effugerit, qui uel
 pilos factus sapientior? Alius enatauit incolumis,
 alius ab hoste perfoßus uixit, alius è prælio, pugnan-
 tibus cæteris non minus feliciter, quàm foræter ausu-
 git. alius in crucem subactus, fauore diui cuiuspiam,
 furibus amici, decidit, ut nonnullos etiam male diui-
 tis onustos pergeret exonerare. Alius perfracto car-
 cere fugit, alius irato medico, à febre reualuit, a-
 lli potum uenenum, alio soluta remedia non exitio
 fuit, id que non admodum leta uxor, que operam,
 & impensam luserit. Alius euerso plaustro, equos,
 incolumes domum abegit, alius oppressus ruina ui-
 xit, alius à marito deprehensus elusit. nullus pro de-
 pulsa stultitia gratias agit, adeo suauis quedam res
 est, nihil sapere, ut omnia potius deprecentur morta-
 les, quàm Moriam. Sed quid ego hoc superstitionum
 „ pelagus ingredior? Non mihi si linguae centum sint,
 „ ora que centum. Ferrea uox, omneis fatuorū euolu-
 re for-

re formas, Omnia Stultitiæ percurrere nomina pos=
sim, Vsq; adeo omnis omnium Christianorum uita,
istiusmodi delirationibus undiq; scatet. Quas ipsas
tamen sacrifici non grauatim & admittunt, & a=
lunt, non ignari, quantum hinc lucelli soleat accre=
scere. Inter hæc si quis odiosus sapiens exoritur, suc=
cinatq; id, quod res est. Nō male peribis, si bene uixe=
ris, peccata redimis, si numulo addideris, odium ma=
lefactorum, lachrymas, uigilias, orationes, ieiunia,
ac totam uitæ rationem commutaris. Diuus hic tibi
fauebit si uitam illius æmulaberis. Hæc inquàm atque
id genus alia, si sapiens ille obganniat, uide à quan=
ta felicitate repente mortalium animos, in quem tu=
multum retraxerit? Ad hoc collegium pertinent,
qui uiui, qua funeris pompa uelint efferrī, tam dili=
genter statuunt, ut nominatim etiam præscribant,
quot tedas, quot pullatos, quot cantores, quot luctus,
histriones uelint adesse. perinde quasi futurum sit, ut
aliquis huius spectaculi sensus ad ipsos sit rediturus,
aut ut pudeant defuncti, nisi cadauer magnifice de=
fodiatur, haud alio studio quā si ædiles creati, ludos
haud epulum edere studeant. Equidem tametipsi pro=
pero, tamen haud possum istos silentio præter curre=
re, qui, cum nihil ab infimo cerdone differant, tamē
inani nobilitatis titulo, mirum quā sibi blandiuntur.
Alius ad Aencam, alius ad Brutum, alius ad Arctu=
rum genus suum refert. Ostendunt undique sculptas,
& pictas

M O R I A

Et pictas maiorum imagines, Numerant proauos,
atq; atauos, Et antiqua cognomina commemorant,
cum ipsi non multum absint à muta statua, peneq; iis
ipsis, quæ ostentât, signis deteriores. Et tamen hac tã
suau Philautia, felicem prorsum uitam agunt. Neq;
de sunt æque stulti, qui hoc belluarum genus proinde
ut Deos suspiciunt. Sed quid ego de uno, aut altero
genere loquor, quasi uero non passim hæc Philautia
plurimos ubiq; miris modis, felicissimos efficiat, cū is
quaui Simia deformior, sibi planè Nireus uidetur,
alius simulatq; tres lineas circino duxerit, prorsum

**Asinus ad
lyram.**

Euclidē sese putat, hic ὄνομα πρὸς λυγόν, et quo dete-
rius, nec ille sonat quo mordetur gallina marito, tamē
alterum Hermogenem esse se credit. Est autem illud
longe suauissimum insanie genus, quo nonnulli quic
quid ulli suorum dotis adest, eo non aliter, atque suo
gloriantur. Qualis erat ille bis beatus apud Sene-
cam diues, qui narraturus historiolum quampiam,
seruos ad manū habebat, qui nomina suggererēt, nō
dubitaturus, uel in pugilū certamē descendere, homo
alioqui adeo imbecillus, ut uix uiueret, hac re fretus,
quod multos haberet domi seruos egregie robustos.
Porrò de artiū professoribus quid attinet commemo-
rare quādo peculiaris est horū omniū Philautia, adeo
ut reperias citius qui uelit agello paterno quàm inge-
nio cedere. Verū præcipue histrionum, cantorū, ora-
torum, ac Poëtarum, quorum quo quisque est in-
doctior,

doctior, hoc sibi placet insolentius, hoc sese magis iactat, ac dilatat, & inueniunt similes labra lactucas, immo quo quicquam est ineptius, hoc plures admiratores nanciscitur, ut pessima quæq; semper plurimis arrident, propterea quod maxima pars hominum (ut diximus) Stultitiæ obnoxia est. proinde si quis est imperitior, & sibi ipsi multo iucundior est, & pluribus admirationi, quid est, quod is ueram eruditionem malit, primum magno constaturam, deinde reddituram, & putidiores, & timidiores, postremo multo paucioribus placituram. Iam uero uideo naturam, ut singulis mortalibus suam, ita singulis nationibus ac penè ciuitatibus communem quandam in se uisisse Philautiam. Atque hinc fieri, ut Britani præter alia, formam musicam, & lautas mensas proprie sibi uendicent. Scoti nobilitate, et regie affinitatis titulo, neque non dialecticis argutiis sibi blandiantur. Galli morum ciuitatem sibi sumant. Parisienses theologicæ sciëntiæ laudem omnibus propè submotis, sibi peculiariter arrogent. Itali bonas literas, & eloquentiam asserant, atque hoc nomine sibi suauissime blandiantur omnes, quod soli mortalium barbari non sint. Quo quidem in genere felicitatis, Romani primas tenent, ac ueterem illam Romam adhuc iucundissime somniant. Veneti nobilitatis opinione sunt felices. Græci tanquam disciplinarum authores, ueteribus illis laudatorum

datorum heroum titulis sese uenditant. Turcæ, totaq;
illa uere barbarorum colluuiæ, etiam religionis lau-
dem sibi uindicant, Christianos perinde uti supersti-
tiosos irridens. At multo etiam suauius Iudæi etiam
dum Messiam suum constanter expectant, ac Mo-
sem suum hodieq; mordicus tenent. Hispani bellicam
gloriam nulli concedunt. Germani corporum proæ-
ritate, & magiæ cognitione sibi placent. ac ne singu-
la persequar, uidetis opinor, quantum ubique uolu-
ptatis pariat singulis, & uniuersis mortalibus Phi-
lautia, cui prope par est assentatio soror. Nihil enim
aliud Philautia, quàm cum quis ipse sibi palpatur.

·i·adulatio

Idem si alteri faciat, κολακία fuerit. At hodie res
quedam infamis est adulatio, sed apud eos, qui rerum
uocabulis magis, quàm rebus ipsis commouentur, Exi-
stimant cum adulatione fidem male coherere, quod
multo secus sese habere, uel brutorum animantium
exemplis poterant admoneri. Quid enim cane adu-
lantius, at rursum quid fidelius? Quid sciùro blan-
dius? at hoc quid est homini magis amicum, nisi for-
te uel asperi leones, uel immites tigres, uel irritabi-
les pardi, magis ad uitam hominum conducere ui-
dentur. Quanquam est omnino perniciofa quedam
adulatio, qua nonnulli perfidiosi, & irrisores mise-
ros in perniciem adigunt. Verum hæc mea ab inge-
nii benignitate, cādoreq; quodam proficiscitur, mul-
toq; uirtuti uicinior est, quàm ea quæ huic opponitur,
asperitas.

asperitas, ac morositas inconcinna, ut ait Horatius, grauis que. Hæc deiectiones animos erigit, demulcet tristes, extimulat languentes, expergefacit stupidos, ægrotos leuat, feroces mollit, amores conciliat, conciliatos retinet. Pueritiam ad capeffenda studia literarum allicit, senes exhilarat. Principes citra offensam sub imagine laudis & admonet, & docet. In summa facit ut quisque sibi ipse sit iucundior, et charior, quæ quidẽ felicitatis pars est uel præcipua. Quid autem officiosius, quã cum mutuum muli scabunt? Vt ne dicam interim hanc esse magnam illius laudatæ eloquentiæ partem, maiorem medianæ, maximã poetice. Deniq; hæc esse totius humanæ cõsuetudinis mel & condimentum. Sed falli inquiunt, miserũ est, imo non falli miserrimum. Nimum enim desipiunt, qui in rebus ipsis felicitatẽ hominis sitam esse existimant. Ex opinionibus ea pendet, nam rerum humanarum tanta est obscuritas, uarietasq; ut nihil dilucide sciri possit, quemadmodum recte dictum est, ab Academicis meis, inter philosophos quàm minimum insolentibus. Aut si quid sciri potest, id non raro offit etiam uitæ iucunditati. Postremo sic sculptus est hominis animus, ut longe magis fucis quàm ueris capiat. Cuius rei si quis experimentum expositum, & obuium quærat, conciones, ac templa petat, in quibus si quid serium narratur, dormitant, oscitant, nauseant omnes, quod si clamator ille (lapsa sum) declamator
E dicere

dicere uolebam, ita ut sæpe faciunt, anilem aliqua^m fabellam exordiat, expergiscuntur, eriguntur, in^hiant omnes. Item si quis sit diuus fabulosior, & poë^{ti}cus (quod si exemplum requiris) finge huius generis Georgium, aut Christophorum, aut Barbaram) uidebitis hunc longe religiosius coli quàm Petrum, aut Paulum, aut ipsum etiam Christum. uerum hæc non huius sunt loci. Iam quanto minoris constat hæc felicitatis acceßio. Quandoquidem res ipsas aliquoties magno negotio pares oportet, uel leuißimas, uti grammaticen. at opinio facillime sumitur, quæ tamẽ tantundẽ, aut amplius etiam ad felicitatem cõducatur. Age si quis putribus uescatur salsamētis, quorum alius nec odorem ferre possit, et tamen huic (puta Britanno) ambrosiam sapiant, quæso quid interest ad felicitatem? Contra, si accipenser alicui nauseam sapiat, quid refert ad uitæ beatitudinem? Sicui sit uxor egregie deformis, quæ tamen marito uel cum ipsa uenere certare posse uideatur, nõ ne perinde fuerit, ac si uere formosa foret? Siquis tabulã minio, lutoq; male oblitam suspeclet, ac demiretur, persuasum habēs Apellis, aut Zeusidis esse picturam, Non ne felicior etiam fuerit eo, qui eorum artificum manum magno emerit, fortassis minus ex eo spectaculo uoluptatis percepturus? Noui ego quendã mei nominis, qui noue nuptæ gemmas aliquot adulterinas dono dedit, persuadens, ut erat facundus nugator, eas non modo ue-

rās, ac nātius esse, uerum etiam singulari, atq; in aesti-
 mabili pretio. Quæso quid intererat puellæ, cum ui-
 tro nō minus iucunde pasceret et oculos, et animum,
 nugas perinde, ut eximium aliquem thesaurum, con-
 ditas apud sese seruaret? Maritus interim & sumptū
 effugiebat, et uxoris errore fruebatur, nec eam ta-
 men sibi minus habebat deuinctam, quā si magno
 emptā donasset. Nunquid interesse cēsetis inter eos,
 qui in specu illo Platonico, uariarum rerum umbras,
 ac simulachra demirantur, modo nihil desyderent,
 neq; minus sibi placeant, quā is sapiens, qui specum
 egressus, ueras res aspicit? Quod si Mycillo Luciani
 co, diues illud, & aureum somnium perpetuo somni-
 are licuisset, nihil erat, cur aliam optaret felicitatem.
 Aut nihil igitur interest, aut siquid interest, potior eti-
 am stultorum conditio. Primum, quod iis sua felici-
 tas minimo constat, idest sola persuasiuncula. deinde
 quod ea fruuntur cum plurimis communiter. Por-
 rō nullius boni, iucunda sine socio possessio. Quis. n.
 nescit quanta sapientum paucitas, si modo quisquam
 inueniatur, quanquam ex tot seculis, Græci septem
 omnino numerāt, quos mehercle si quis accuratius ex-
 cutiat, dispeream, si uel semisapientem inueniet, imō
 si uel trientem uiri sapientis. Proinde cum inter mul-
 tas Bacchi laudes illud habeatur (ut est) primarium,
 quod animi curas eluat, idq; ad exiguum modo tem-
 pus, nam simulatq; uillum edormieris, protinus albis

(ut aiunt) quadrigis, recurrunt animi molestiæ, quāto meum beneficium cum plenius, tū præsentius? quæ perpetua quadam ebrietate, mentem gaudiis, delitiis, tripudiis expleo, idq; nullo negotio? Neq; quenquam omnino mortalem mei muneris expertem esse sino, cū reliquæ numinum dotes, aliæ ad alios perueniant. Non ubi uis nascitur generosum, et lene merū, quod curas abigat, quod cum spe diuite manet. Paucis contigit formæ gratia, Veneris munus. Paucioribus eloquentia, Mercurii donum. Non ita multis obtigerunt opes dextro Heraule. Imperium non cuius concedit Iupiter Homericus. Sæpe numero Mauors neutris fauet copiis. Complures ab Apollinis tripode tristes discedunt. Sæpe fulminat Saturnius. Phœbus aliquando iaculis pestem immittit. Neptunus plures extinguit quā seruat. Vt interim Veiones istos Plutones, Atlas, poenas, febres, atq; id genus nō Deos, sed carni fices commemorem. Ego sum una illa Stultitia, quæ omneis ex æquo tā parata beneficentia complector, nec uota moror, nec irascor exposcens piamia, si qd ceremoniarū fuerit prætermisum. Nec cælum terræ misceo, si quis reliquis inuitatis diis, me domi relinquat, nec admittat ad nidorem illum uictimarum. Nā cæterorum deorum tanta in his est morositas, ut propè maius sit operæpretium, atque adeo tutius, illos negligere, quā colere. Quemadmodum sunt & homines nonnulli tam difficiles, & ad lædendum irritabiles,

tabiles, ut præstiterit eos prorsum alienissimos habere quàm familiares. At nemo inquit, Stultitiæ sacrificat, neque templum statuit. Equidem demiror, ut dixi, non nihil, hanc ingratitudinem, uerum hoc quod pro mea facilitate boni consulo, quâquam ne hæc quidē desyderare possim. Quid enim est, cur thusculum aut molam, aut hircum, aut suem requiram, cum mihi mortales omnes ubiq; gentium, cum cultum persoluant, qui uel à theologis maxime probari solet? nisi forte Dianæ debeā inuidere, quod illi humano sanguine litatur. Ego me tum religiosissime coliputo, cū passim (ut faciunt omnes) animo complectuntur, moribus exprimūt, uitarepræsentant, qui quidē diuorū cultus, nec apud Christianos admodum frequens est. quanta turba eorū, qui Deiparæ Virgini æreolum affigunt, idq; in meridie, cū nihil est opus. Rursum quā pauci, qui eandem uitæ castimonia, modestia, cœlestium rerū amore studeant æmulari, nam is demum uerus est cultus, longeq; cœlitibus gratissimus. Præterea cur templum desyderem, cum orbis hic uniuersus templum mihi sit, ni fallor pulcherrimum? Neque uero desunt Mystæ, nisi ubi desunt homines. Nec iam usque adeo stulta sum, ut saxeas, ac coloribus fucatas imagines requiram, quæ cultui nostro nonnunquam officiunt, cum à stupidis, et pinguibus istis, signa pro diuis ipsis adorantur. Nobis interim usu uenit, quod solet iis, qui à uicariis suis extruduntur, mihi tot sta-

M O R I A

tuas erectas puto, quot sunt mortales uiuam mei imaginem præseferentes, etiam si nolim. Itaque nihil est, quod reliquis diis inuideam, si aliis in angulis terrarum alii colantur, idque statis diebus, quemadmodum Rhodi Phoebus, in Cypro Venus, Argis Iuno, Athenis Minerua, in Olympo Iupiter, Tarēti Neptunus, Lampfaci Priapus, modo mihi communiter orbis omnino longe potiores uictimas assidue præbeat. Atqui si cui uideor hæc audacius quam uerius dicere, agedum paulisper ipsas hominum uitas inspiciamus, quo palam fiat, et quantum mihi debeant, et quanti me faciant maximi pariter, ac minimi. At non quorum libet uitam recensebimus, nam id quidem per longum, uerum insignium tantum, unde reliquos facile sit æstimare. Quid enim attinet de uulgo, plebecula que commemorare, quæ citra controuersiam tota mea est? Tot enim undique Stultitiæ formis abundat, tot in dies nouas comminiscitur, ut nec mille Democriti ad tantos risus sufficerint, quanquam illis ipsis Democritis rursum alio Democrito foret opus. Quin etiam incredibile sit dictu, quos risus, quos ludos, quas delicias, homunculi quotidie præbeant superis. Nam ii quidem horas illas sobrias, et antemeridianas iurgiosis consultationibus, ac uotis audiendis impertiunt. Cæterum ubi iam nectare madent, neque lubet quicquam serium agere, tum qua parte cælum quam maxime prominet, ibi confident, ac pronis frontibus quid agitet homines

homines speculantur. nec est aliud spectaculum illis
suauius. Deum immortalem, quod theatrum est illud,
quàm uariis stultorum tumultus. Nam ipsa non nun-
quam in deorum poëticorum ordinibus considerare so-
leo. Hic deperit in mulierculam, et quo minus adama-
tur, hoc amat impotentius, ille dotem ducit, non uxo-
rem, ille sponsam suam prostituit, alius Zelotipus, ue-
lut Argus obseruat. hic in luctu papæ quā stulta dicit,
facitq; conductis etiam uelut histrionibus, qui luctus
fabulā peragant, ille flet ad nouercæ tumulū. hic quic-
quid undecunq; potest corradere, id totum uentri culo
donat, paulo post foratere suriturus. hic somno, et otio
nihil putat felicius. Sunt qui alienis obeundis nego-
tiis, sedulo tumultuantur, sua negligunt. Est qui uersu-
ris, atq; ære alieno diuitē se esse putat, mox decoctu-
rus. Alius nihil arbitratur felicius, quā si ipse pauper
hæredem locupletet. Hic ob exiguum, idq; incertum
lucellum, per omnia maria uolitat, undis ac uentis ui-
tam committens, nulla pecunia reparabilem. Ille ma-
uult bello diuitias quærere, quàm tutum otium exige-
re domi. Sunt qui captandis orbis senibus, putant quā
cōmodissime ad opes perueniri. Neq; desunt, qui idē
malint de amādis beatis aniculis aucupari. Quorum
utriq; tum demum egregiā de se uoluptatem diis spe-
ctatoribus præbent, cum ab iis ipsis, quos captant,
arte deluduntur. Est omnium stultissimum, ac sordi-
dissimum negotiatorū genus. quippe qui rem omniū

M O R I A

Sordidissimā tractent, idq; sordidissimis rationibus, qui cum passim mentiātur, peierent, furentur, fraudent, imponant, tamen omnium primos sese faciunt, propterea quod digitos habeāt auro reuinctos. Nec desunt adulescentes fraterculi, qui mirentur istos ac uenerabiles palām appellent, nimirum ut ad ipsos aliqua male partorum, portiuuncula redeat. alibi uideas, Pythagoricos quosdam, quibus usque adeo omnia uidentur esse communia, ut quicquid usquam incustoditum nacti fuerint, id uelut hereditate obuenerit, æquo animo tollant. Sunt qui uotis tantū diuites sunt, et iucūda quedam sibi fingunt somnia, idq; ad felicitatem satis esse putant. nonnulli foris diuites haberi gaudent, domi gnaviter esuriūt. Hic festinat quicquid habet profunderē, ille per fas, nefas congerit. Hic candidatus ambit populares honores, ille ad focū semet oblectat. Bona pars lites nunquā finiendas agitat, & hinc, atq; hinc certatim contendunt, ut prorogatorē iudicem, & collusorē ditent aduocatū. Hic rebus nouandis studet, ille magnum quiddam molitur. Est qui Hierosolymā, Romam, aut diuū Iacobū adeat, ubi nibilest illi negotii, domū relictis cum uxore liberis. In summa, si mortalium innumerabiles tumultus, ē Luna, quemadmodū Menippus olim, despicias, putes temuscarum, aut culicum uidere turbam inter serixantium, bellantium, insidiantium, rapientium, ludentium, lasciuientium, nascentium, cadentium, morientium. Neq;

tium. Neq; satis credi potest, quos motus, quas tragœdias cieat tantulum animalculum, tanquam mox perituum. Nam aliquoties uel leuis belli, seu pestilentie procella, multa simul millia rapit, ac dissipat. Sed ipsa stultissima sim, planeq; digna, quā multis achinnis rideat Democritus, si pergam populariū stultitiarum, & insaniarum formas enumerare. Ad eos accingar, qui sapientie speciem inter mortales tenent, & aureum illum ramum (ut aiunt) aucupantur, inter quos grammatici primas tenent, genus hominum profecto, quo nihil calamitosius, nihil afflictius, nihil æque diis inuisum foret, nisi ego miserrimæ professionis incommoda, dulci quodam insanie genere mitigarem. Neq; enim πέντε κατόρους .i. quinque tantum diris obnoxii sunt isti, quemadmodum indimaledicti
cat epigramma græcum, uerum sexcentis, ut qui semonibus.
per famelici, sordidiq; in ludis illis suis, in ludis dixi? immo in φροντιστηρίοις, uel pistrinis potius, ac carnisficinis, inter puerorum greges, cōsenescant laboribus, obsurdescant clamoribus, fetore, pædoreq; contabescant, tamen meo beneficio fit, ut sibi primi mortaliū esse uideantur, adeo sibi placent, dum pauidam turbam, minaci uultu, uoceq; territant, dum ferulis, uirgis, lorisq; conscindunt miseros, dumq; modis omnibus suo arbitrati sæuiunt, Asinum illum Cumanum imitantes, interin sordes illæ, meræ munditiæ uidentur, pædor amarianum olet, miserrima illa seruitus,

uitus, regnum esse putatur, adeo ut tyrannidem suam nolint cum Phalaridis, aut Dionysii imperio commutare. Sed longe etiam feliciores sunt noua quadam doctrinae persuasione, Siquidem cum mera deliramenta pueris inculcent, tamen, dum boni, quem non illi Palemonem, quem non Donatum praese se contemnunt? idque nescio quibus prestigiis mire efficiunt, ut stultis matreculis, et idiotis patribus, tales uideantur quales ipsi se faciunt. Iam adde et hoc uoluptatis genus, quoties istorum, aliquis Anchise matrem, aut uoculam uulgo incognitam in putri quapiam, charta deprehenderit notatam, puta bubsequam, bouinatorem aut manticulatorem, aut si quis uetusti saxi fragmentum, mutilis notatum literis, alicubi effoderit. O Iupiter quae tum exultatio, qui triumphus, quae Encomia perinde quasi uel Africam deuicerint, uel Babylonas ceperint. Quid autem, cum frigidissimos, et infusissimos uersiculos suos passim ostendant, neque desunt qui mirentur, iam plane Maronis animam in suum pectus demigrasse credunt. At nihil omnium suauius, quam cum ipsi inter sese mutua talione laudant, ac mirantur, uicissimque scabunt. Quod si quis alius uerbulo lapsus sit, idque forte fortuna hic oculatio deprehenderit ἡρώκλεις, quae protinus tragediae, quae digladiationes, quae conuitia, quae inuestiuae? Male proptius habeam omnes grammaticos, siquid mentior. Noui quendam πολυτεχνότατον, graecum, Latinum

Mathemati

i. hercules.

Mathematicum, Philosophum, medicum Ἐταῦτα
 βασιλικόν, iam sexagenariū, qui cæteris rebus omis-
 sis, annis plus uiginti, se torquet ac discriuat in græ-
 matica, prorsus foelicē se fore ratus, si tam diu liceat
 uiuere, donec certo statuatur, quomō distinguendæ sint
 octo partes orationis, quod hætenus nemo græcorū
 aut latinorum ad plenū præstare ualuit. Perinde qua-
 si res sit bello quoq; uindicanda, si quis coniunctionem
 faciat, dictionem ad aduerbiorum ius pertinentē. Et
 hac gratia, cum totidem sint grammaticæ, quot gram-
 matici, imò plures, quandoquidem Aldus meus unus
 plus quinquies grammaticam dedit, hic nullam oīno
 quantumuis barbaram aut moleste scriptam prætermi-
 tit, quam non euoluat, excutiat quæ. Nemini non inui-
 dens, siquid quantumlibet inepte moliatur in hoc ge-
 nere, misere timens, ne quis forte gloriam hanc præ-
 riptat, & pereant tot annorum labores. Vtrum in-
 saniam hanc uocare mauultis, an stultitiam? Nam
 mea quidem haud magni refert modo fateamini meo
 beneficio fieri, ut animal omnium alioqui longe mi-
 ferrimum, eò felicitatis euehatur ut sortem suam, neq;
 cum Persarum regibus cupiat permutare. Minus mi-
 hi debent Poætæ, tametsi uel ex professo meæ sunt fa-
 ctionis, quippe liberum genus, ut habet prouerbum,
 quorum omne studium non aliò pertinet, quàm ad de-
 mulcēdas stultorum aures, idq; meris nugamentis, ac
 ridiculis fabulis. Et tamen his freti, dictū mirum, ut
 cum

Amor sui,
et adulatio

cum sibi polliceantur immortalitatem, & diis parem uitam, tum aliis eandem promittant. Huic ordini præ cæteris familiares φιλαυτία καὶ κολακία, nec ab ullo mortalium genere color, neq; simplicius, neq; constantius. Porro rhetores quāquam nonnihil illi qui dem præuaricantur, colliduntq; cum philosophis, tamen hos quoq; nostræ factionis esse, cum alia multa, tum illud in primis arguit, quod præter alias nugas, tam accurate, tam multa de iocandi ratione conscripserunt, Atq; adeo Stultitiam ipsam inter facetiarū species numerat quisquis is fuit, qui ad Herennium dicendi artem scripsit. quodq; apud Quintilianum huius ordinis longe principem, caput est de risu, uel Iliade pxolixius, tantumq; Stultitiæ tribuunt, ut sæpenumero quod nullis argumētiis dilui possit, risu tamen eludatur. Nisi et si quis hoc arbitretur ad Stultitiam non, pertinere ridiculis dictis excitare cachinnos, idq; arte? Huius farine sunt & isti, qui libris edendis famam immortalē aucupantur. ii cum omnes mihi plurimum debēt, tum præcipue ii, qui meras nugas chartis illinunt. Nam qui erudite ad paucorū doctorum iudiciū scribunt, quiq; nec Persium, nec Lælium iudicem reasunt, mihi quidem miserandi magis quàm beati uidentur, ut qui sese perpetuo torqueant. addunt, mutant, adimūt, reponunt, repetunt, readdunt, ostendunt, nonnū in annū premunt, nec unquā sibi satisfaciunt, ac futile premium. Nempe laudem, eamq;

eamq; per paucorū tantemunt, tot uigiliis, somniq;
 rerum omniū dulcissimi, tanta iactura, tot sudoribus
 tot crucibus. Adde nunc ualeitudinis dispendium, for
 mæ perniciē, lippitudinem, aut etiam cecitatem, pau
 pertatem, inuidiā, uoluptatum abstinētiā. senectū
 tem præproperā, mortem præmaturā, & si qua sunt
 alia eiusmodi. Tantis malis sapiēs ille redimendū exi
 stimat, ut ab uno, aut altero lippo probetur. At meus
 ille scriptor: quanto delirat felicius, dum nulla lucu
 bratione, uerum utcunq; uisum est animo, quicquid
 in calamum incidit. uel somnia sua, statim literis pro
 dit, leui duntaxat chartarum iactura. non ignarus
 futurum, ut quo nugatiores nugas scripserit, hoc à
 pluribus, idest stultis, et indoctis omnibus se proba
 tum iri. Quid enim est negotiū tres illos doctos, si ta
 men ea legerint contemnere? Aut quid ualebit tam
 paucorum sapientum calculus, in tam imēsa recla
 mantium turba? Sed magis etiam sapiunt, qui alie
 na pro suis edunt, & alieno magno partim labore
 gloriā uerbis in se transmouent, hoc uideliæt freti, qd'
 arbitrētur futurū, ut etiā si maxime coarguātur plagii
 tamē aliquāti temporis usurā sint interim lucrifactu
 ri. uidere est operæ prætium quā hi sibi placeant, cum
 uulgo laudantur, cum digito ostenduntur in turba,
 οὗτος ἐστὶν ὁ δευὸς ἐκείνος, cū apud bibliopolas p= Hic ē grā
 stant, cum in omnium paginarum frontibus legun= uis, et do
 tur, tria nomina, præsertim peregrina, ac imagicis Etusille.
 illis

M O R I A

illis similia, quæ per Deum immortalem quid aliud sunt quàm nomina, deinde quã à paucis cognoscenda, si mundi uastitatem respicias, tum à quanto Paucioribus laudanda, ut sunt etiam indoctorum diuersa palata. Quid, quod ea ipsa nomina, non raro confinguntur, aut è priscorum libris adoptantur, cum alius sese Telemachum, alius Stelenium, aut Laertem, hic Polycratẽ, ille Trasimachum sese nominari gaudet, ut nihil iam referat etiam si Chamæleonti, aut Cucurbitæ, siue quemadmodum solent philosophi loqui, Alpha, aut Beta librum inscribas. Illud autem lepidissimum, cum mutuis epistolis, carminibus, Encomiis sese uicissim laudant, Stulti stultos, indoctos indocti. Hic illius suffragio discedit, Alceus, ille huius Callimachus. Ille huic est M. Tullio superior, hic illi Platone doctior. Nonnunquam etiam antagonistam querunt, cuius æmulatione famam augeant, Hinc, Scinditur incertum studia in contraria uulgas, Donec uterque dux re bene gesta, uictor discedit, uterque triumphum agit. Rident hæc sapientes, ut (ueluti sunt) Stultissima, quis enim negat? Sed interim meo beneficio suauem uitam agunt, ne cum Scipiõibus quidem suos triumphos commutaturi. Quanquam docti quoque interim dum hæc magna cum animi uoluptate rident, & aliena fruuntur insania, nõ Paulum mihi debent. & ipsi (quod inficiari nõ possunt) nisi sint oim ingratissimi. Inter eruditos iurecõsulti, sibi uel primũ uindictant

Iurecon=
sulti.

eant locū, neq; quisquā alius æque sibi placet, dū Sisy
 phi saxū assidue uolunt, ac sexcentas leges, eodē spi
 ritu cōtexunt, nihil refert, quā ad rem pertinētes, dūq;
 glossematis glossemata opiniōes opinionibus cumulā
 tes, efficiunt, ut studiū illud oīm difficillimū esse uide
 atur. Quicqd enim laboriosum, idē protinus & præ
 clarū existimant. Adiungamus his Dialecticos, ac So Dialectici
 phistas, hoīm genus, quouis ære Dodonæo loquatus,
 ut quorū unusquiuīs, cū uicenis delectis mulieribus,
 garrulitate deærtare possit, scēliāores tamē futuri, si
 tantū linguāes essent, non etiā rixosi, adeo ut de lana
 caprina pertinacissime digladiētur, & nimū altercā
 do plerūq; ueritatē amittāt, hos tamen sua φιλαυτία
 beatos reddit, dū tribus instructi syllogismis, incun=
 ctanter audent, quauis de re cū quouis, manū consere
 re. Ceterū pertinacia reddit inuictos, etiam si Stentorē Philosop=
phi.
 opponas. Sub hos prodeūt philosophi, barba pallioq;
 uerendi, qui se solos sapere prædicant, reliquos oēs
 mortales, umbras uolitare. Quā uero suauiter delirāt
 cum innumerabiles ædificant mundos, dum Solē, dū
 Lunam, stellas, orbes, tāquā pollice filō ue metiuntur
 dū fulminū, uentorum, eclipsium ac cæterarū inexpli
 cabiliū rerū causas reddunt, nihil usquā hæsitantes
 perinde quasi naturæ rerū architectrici, fuerint à se=
 cretis, quasiue è deorum consilio nobis aduenerint.
 Quos interim natura, cum suis coniecturis, magnifi
 ce ridet. Nam nihil apud illos esse comperti, uel il=
 lud satis

lud satis magnum est argumētum, quod singulis de re-
 bus, inexplicabilis inter ipsos est digladiatio, ii, cū ni-
 hil omnino sciant, tamen omnia se scire profitentur,
 cunq; se ipsos ignorent, neq; fossam aliquoties, aut sa-
 xum obuium uideant, uel quia lippiunt plerique, uel
 quia peregrinatur animi, tamē ideas, uniuersalia, for-
 mas separatas, primas materias, quidditates, eacita-
 tes uidere se predicant, res adeo tenues, ut neque lyn-
 ceus (opinor) possit perspicere. Tum uero præcipue
 prophanum uulgus aspernantur, quoties triquetris,
 & tetragonis arculis, atque huiusmodi picturis Ma-
 themati-
 tici. thematiās, aliis super alias inductis, & in labyrinthi
 speciem confusis, præterea literis uelut in acie dispo-
 sitis, ac subinde alio, atque alio repetitis ordine, tene-
 bras offundunt imperitoribus. Neq; desunt ex hoc
 Prognos-
 ste. genere, qui futura quoq; predicant cōsultis astris, ac
 miracula plusquā magica polliceātur, & inueniūt
 Theologi. homines fortunati, qui hæc quoq; credāt. Porro Theo-
 i. et hanc logos silentio trāsire fortasse præstiterit, & τὰν τῶν
 camirinā καμαρίων οὐκ ἐπὶ, ne hanc Anagrym tangere,
 non moue utpote genus hominum mire superciliosum, atq; irri-
 re. tabile, ne forte turmatim sexcentis conclusionibus
 adoriantur, & ad Palinodiam adigant, quod si recu-
 Palinodia sem, protinus hæreticam clamitent. Nam illico solēt
 hoc terrere fulmine si cui sunt parum propitii. Sane
 quanquā non alii sunt, qui minus libenter agnoscāt
 meam in se beneficentiā, tamē hi quoq; nō mediocri-
 bus nomini

bus nominibus obstricti sunt, dum foelices sua Philantia, pinde quasi ipsi tertium incolant coelum, ita reliquos mortalis omneis, ut humi reptantes pecudes, è sublimi despiciunt, ac prope commiserantur, dum tanto magistralium definitionum, conclusionum corolariorum propositionum explicitarum, et implicitarum agmine septi sunt, tot exuberant $\kappa\epsilon\kappa\sigma\phi\upsilon\rho\acute{\epsilon}\tau\omicron\iota\varsigma$, ut nec .i. suffugium à creta distinctiõibus, quibus nodos omneis adeo facile secant & fuga cõposita ditis uocabulis, ac prodigiosis uocibus scatent. Prætere-
 rea dũ arcana mysteria, suo explicant arbitrato, quatione, ratione conditus, ac digestus sit mundus. Per quos canales, labes illa peccati in posteritatẽ deriuata sit, quibus modis, qua mensura, quantulo tempore in uirginis utero sit absolutus Christus, quemadmodum in Synaxi accidentia subsistant sine domialio. Sed hæc protrita. Illa demum magnis & illuminatis (ut uocant) Theologis, digna putant, ad hæc, si quando inadunt, expergiscuntur. Num quod instas in generatione diuina, Num plures in Christo filiationes? Num possibilis propositio, Pater deus odit filium? Num deus potuerit suppositare mulierẽ, num diabolus, nũ asinũ, num cucurbitã, num silicẽ? Tum quemadmodũ, cucurbita fuerit cõcionatura, editura miracula, figẽda cruci. Et quid consecrasset Petrus, si consecrasset eo tempore, quo corpus Christi pendebat in cruce? Et num

E eodem

eodē tempore, Christus homo dici potuerit? & num.
post resurrectionem edere aut bibere fas sit futurū? Iā
nunc famē sitimq; præcauentes. Sunt innumerabiles
.i. suptilia λεπτολεχία, his quoq; multo subtiliores, de instan
nugamēta tibus, de formalitatibus, de quidditatibus, eccetitibus
quas nemo possit oculis assequi, nisi tam Lynceus, ut
ea quoq; per altissimas tenebras uideat, quæ nusquā
.i. senten= sunt. Adde nunc his γνώμας illas adκοπῶδες,
tias inopi ut illa Stoicorū oracula, quæ paradoxa uocant, cras=
natas Pa= sissima præ his uideantur, & circumforanea, uelut,
radoxa leuius esse crimen, homines nulle iugulare, quā se=
thologo= mel in die dominico calceum pauperi consuere, Et
tum. potius esse cōmittendum, ut uniuersus orbis pereat,
Prouer= una cum uictu & uestitu, quod aiunt suo, quā uni=
bium. cum quantumlibet leue mendaciolum dicere. Iam has
subtilissimas subtilitates, subtiliores etiam reddunt,
tot scholasticorum uia, ut citius è Labyrinthis temet
explices, quā ex inuolucris, Realium, nominalium,
Thomistarum, Albertistarum, Occanistarum, Scoti=
starū, et nondū omneis dixi, sed præ apuas duntaxat.
In quibus omnibus, tantū est eruditionis, tantū diffi=
cultatis, ut existimen ipsis apostolis, alio spiritu opus
fore, si cogantur hisce de rebus, cum hoc nouo Theo=
logorū genere, conserere manus. Paulus fidē præsta=
re potuit, at cum ait, fides est substantia rerū speran=
darū, argumentū non apparentiū, parū magistrali=
ter definiuit. Idem ut charitatē optimi præstat, ita pa

rum dialectice uel diuidit, uel finit, in priore ad Corinthios epistola, capite decimotertio. Ac pie quidem illi consecrabant synaxim, & tamen rogati de termino à quo, et termino ad quem, de transsubstantiōe, de modo quo corpus idem sit in diuersis locis, de differentia qua corpus Christi est in coelo qua fuit in cruce, qua in sacramento synaxeos, quo puncto fiat trāssubstantiatio cum oratio per quam ea fit, ut quantitas discreta, sit, in fluxu, non pari, sicut opinor, respondissent acumine, quo Scotidæ differunt hæc, ac definiunt. Nouerant illi Iesu matrem, sed quis eorum, tam philosophice demonstrauit, quo modo fuerit ab Adæ macula, præseruata, quàm nostri theologi? Petrus accepit clauēs, & accepit ab eo, qui non committat indigno, & tamen an intellexerit, nescio, certe nusquàm attigit subtilitatem, quomodo scientiæ clauem habeat is quoque, qui scientiam non habeat. Baptizabant illi passim, & tamen nusquàm docuerunt quæ sit causa formalis, materialis, efficiens, & finalis baptismi, nec caracteris delebilis, & in delebelis, apud hos ulla mentio. Adorabant quidem illi, sed in spiritu, nihil aliud sequentes, quàm illud euangelicum, spiritus est deus, & eos qui adorant eum in spiritu & ueritate, oportet adorare. Verum haud apparet eis tum reuelatum fuisse, una eadēq; adoratione, adorandā imagunculā carbone delineatā in pariete, & Christū ipsum, si modo duobus sit porrectis digitis, intonsa coma, & in

M O R I A

umbone qui adheret occipitio, treis habeat notas:
 Quis enim hæc percipiat, nisi triginta sex annos to-
 tos, in phisicis & ultra mundanis Aristotelis, contri-
 uerit? Identidem inculcāt apostoli gratiam, at iidem
 nusquā distinguunt, quid intersit inter gratiā gratis
 datā, gratiam gratificantem. Passim inculcant chari-
 tatem, nec secernunt infusam, ab acquisita, nec expli-
 cant, acedēs ne sit, an substantia, creata res an incre-
 ata. Detestantur peccatū, at emoriar, si potuerūt sci-
 entifice definire, quid sit illud quod peccatū uocamus,
 nisi forte Scotistarum spiritu fuerunt edocti. Nec enī
 adduci possum, ut credā Paulum ē cuius unius erudi-
 tione, licet omneis æstimare, toties damnaturū fuisse,
 quæstiones, disceptationes, genealogias, et ut ipse uo-
 cat, λογομαχίας. Si eas percalluisset argutias, præ-
 fertim cum omnes illius temporis contentiones, pu-
 gnæq; rusticanæ fuerint et crassæ, si cum magistrorū
 nostrorum plusquam Chrysippeis subtilitatibus, con-
 ferantur. Quanquam homines modestissimi, si quid
 forte scriptum sit ab apostolis, indolatus, parumq;
 magistraliter, non damnant quidem, sed commode
 interpretantur. Hoc uidelicet honoris, partim anti-
 quitati, partim apostolico nomini deferentes. Et her-
 cle parum æquum erat, res tantas ab illis requirere,
 de quibus ex præceptore suo, ne uerbum quidem un-
 quam audissent. Idem si eueniat in Chrysostomo, Ba-
 silio, Hieronimo, tum sat habent ascribere, non tene-
 tur. Et

tur. Et illi quidē confutarunt ethnicos, philosophos, ac Iudeos, suapte natura p̄tinacissimos, sed uita magis ac miraculis quā Syllogismis, tū eos quorum nemo fuerit idoneus, uel unicum Scoti Quodlibetū, ingenio consequi. Nunc quis ethnicus, quis h̄reticus non continuo cedat, tot tenuissimis subtilitatibus, nisi tā crassus, ut nō assequatur, aut tam impudens, ut exibilet, aut iisdem instructus laqueis, ut iam par it pugna, perinde, quasi magum cū mago cōmittas, aut si gladio fortunato, pugnet aliquis cū eo, cui gladius sit fortunatus. Tū enim nihil aliud, quā tela Penelopes re texeretur. Ac meo quidē iudicio saperēt Christiani, si pro pinguibus istis militū cohortibus, per quas iā olī ancipiti Marte belligerātur, clamosissimos Schotistas & pertinacissimos Oceanistas, & inuictos Albertistas, unā cum tota Sophistarum manu, mitterent in Turcas & Saracenos, spectarent opinor, & conflētū omnium lepidissimum, & uictoriam non ante uisam. Quis enim usq; adeo frigidus, quem istorū non inflāment acumina, quis tā stupidus, ut tales non exātent aculei? Quis tam oculatus, ut hęc illi nō maximas offundant tenebras? Verum hęc omnia uideor uobis propemodū ioco dicere. Nec mirum sane, cum sint et inter ipsos Theologos, melioribus institutis literis, qui ad has friuolas, ut putāt, Theologorū argutias, nausēant. Sūt q̄ uelut sacrilegii genus execrentur, summāq; ducant impietate, de rebus tam arcanis, et adorandis

magis, quā explicandis, tam illoto ore loqui, tam prophanis ethnicorum argutiis disputare, tam arroganter definire, ac diuinæ Theologiæ maiestatem, tam frigidis, imò sordidis uerbis, simul et sententiis, conspurcare. At interim ipsi felicissime sibi placent, imò plaudunt, adeo ut his suauissimis nœniis, nocte dieq; occupatis, ne tantulum quidem otii supersit, ut Euangelium, aut Paulinas epistolas, uel semel liceat euoluere. Atque interim dum hæc nugantur in scholis, existimant sese uniuersam ecclesiam, alioqui ruituram, nō aliter syllogismorum fulcire tibicinibus, quā Atlas cœlum humeris sustinet apud Poëtas. Iam illud quantæ felicitatis esse putatis, dum arcanas literas, perinde quasi cereæ sint, pro libidine formant ac reformant, dum conclusiones suas, quibus iam aliquot scholastici subscripserunt, plusquam Solonis leges, uideri postulant, & uel pontificiis decretis, anteponendas, dumque ueluti censores orbis ad palinodiam trahūt, siquid usquam cum explicitis & implicitis illorum conclusionibus, non ad amussim quadrarit, ac non secus, atque ex oraculo pronuntiant, hæc propositio scandalosa est, hæc parum reuerentialis, hæc hæresim olet, hæc male tinnit, ut iam nec baptisimus, nec euangelium, nec Paulus aut Petrus, Nec sanctus Hieronimus, aut Augustinus, imò nec ipse Thomas Aquinas, Christianum efficiat, nisi hacculauriorū calculus accesserit, Tanta est in iudicando subtilitas

i. Aristo=
telicisi
mms.

ronimus, aut Augustinus, imò nec ipse Thomas Aquinas, Christianum efficiat, nisi hacculauriorū calculus accesserit, Tanta est in iudicando

subtilitas. Quis enī sensurus erat eū Christianum nō esse, qui diceret, et has duas orationes, Matula putes et Matula putet. Item oliæ feruere, et ollā feruere, pariter esse cōgruas, nisi sapiētes illi docuissent? Quis tantis errorū tenebris liberaffet ecclesiam, quos ne lecturus quidē unquam q̄squā fuerat, nisi magnis sigillis isti prodidiſſet? Verū an nō feliciſſimi, dum hæc agūt? Præterea dū inferorū res omneis, sic examuſſim depingūt tanq̄ in ea rep. complureis annos sint uersati. Præterea dū pro arbitrio nouos orbes fabricātur, addito deniq; latissimo illo, pulcherrimoq; ne scilicet, deesset ubi felix animæ, cōmode uel spaciari, uel conuiuiū agitare, uel etiā pila ludcre possent. His atq; id genus bis mille nugis, horū capita, adeo distenta differtaq; sunt, ut arbitrer nec Iouis cerebrū, æque grauidū fuisse, cum ille Palladem parturiens, Vulcani securim imploraret. Quare nolite mirari, si uidetis caput illorū, tot fasciis, tā diligenter obuinctū in publicis disputationibus. Alioquin enī plane dissiliret. illud ipsa quoq; nonnunquā ridere soleo, cum ita demum maxime sibi uidetur Theologi, si quā maxime barbare spurcūq; loquātur, cūq; adeo balbutiunt, ut à nemine, nisi balbo possint intelligi, acumen appellant, qđ uulgus non assequantur. Negant enim è dignitate sacrarū literarū esse, si grāmaticorū legibus parere cogantur? Mira uero maiestas Theologorū, si solis illis fas est, mendose loqui, quanquā hoc ipsum habent, cū

multis cerdonibus cōmune. Postremo iam diis proxi
Magistri mos sese ducunt, quoties quasi religiose, magistri no
nostri. stri salutantur, in quo quidem nomine tale quiddam
subesse putant, quale est apud Iudæos, τῆς γαργαίας
i-quatuor ματορ. Itaq; nefas aiunt esse, Magister noster, secus
literarū. quā maiusculis scribere literis. Quod si quis, præ=
postere, Noster magister dixerit, is simul omnē The
ologici nominis peruerterit maiestatem. Ad horum
fœlicitatem proxime accedunt ii, qui se vulgo religio
sos ac monachos appellant, utrōq; falsissimo cogno=
mine, cum et bona pars istorum longissime absit à re
ligione, et nulli magis omnibus locis sint obuii. Iis nō
uideo quid possit esse mi serius, nisi ego multis modis
fuccurrerem. Etenim cum hoc hominum genus, oēs
sic execrentur, ut fortuitum etiam occursum, omino=
sum esse persuasum sit, tamen ipsi sibi magnifice blā
diuntur. Primum summā existimant pietatem, si usq;
adeo nihil attigerint literarum, ut ne legere quidem
possint. Deinde cum Psalmos suos, numeratos quidē
illos, at non intellectos, asininis uocibus in templis de
rudunt, tum uero se putant diuorum aures multa uo=
luptate de mulcere. Et sunt ex iis nonnulli, qui sordes
Mendican ac mendicitatem, magno uendunt, prōque foribus ma
tes. gno mugitu panem efflagitant, immo in nullis diuer
soriis, uehiculis, nauibus, non obturbant, non medio
cri profecto reliquorum mendicorum iactura. Atque
ad eum modum homines suauissimi, sordibus, insatia,
rusticitate,

rusticitate, impudentia, apostolos (ut aiunt) nobis referunt. Quid autem iucundius, quàm quod omnia faciunt ex præscripto, quasi mathematicis utentes rationibus, quas præterire, piaculum sit. Quot nodos, habeat calceus, quo colore singula uestis, quot discriminibus uarieganda, qua specie, & quot modiorum capax cucullus, quot digitis latum capillitium, quot dormiendũ horas. Atq; hæc quidem æqualitas, in tanta corporum, & ingeniorũ uarietate, quàm sit inæqualis quis non perspicit? Et tamen his nugis, non alios modo præ se nauci faciunt, uerum inuicem alii alios contemnunt, atque homines apostolicam charitatem professi, ob aliter cinctam uestem, ob colorem paulo fusciorum, omnia miris Tragoediis miscent. Ex his uideas quosdam adeo rigide religiosos, ut summa ueste, nõ nisi Cilicina utantur, intima Milesia, alios cõtra, qui superne linei sint, intime lanei, Rursum alios qui pecuniæ contactum, ceu aconitum horreant, nec à uino interim, nec à mulierum contactu, temperantes. Deniq; mirum omnibus studium, ne quid in ratione uitæ conueniat. Nec illud studio est, ut Christo similes sint, sed ut inter se dissimiles. Porrò magna fœlicitatis pars est in cognomentis, dum hi funigeros appellari se gaudent, & inter hos alii Coletas, alii minores, alii minimos, alii Bullistas, Rursum hi benedictinos, illi Bernardinos, hi Brigidenses, illi Augusti-

F 5 nenses,

M O R I A

nenses. hi Guilhelmitas, illi Iacobitas, quasi uero pa-
rum sit dici Christianos. Horum magna pars in tan-
tum suis nititur cœrimoniis, & hominum traditum
culis, ut putet unum cœlum, parum dignum esse tan-
tis meritis, præmium, haud cogitantes futurum, ut
Christus contemptis his omnibus, suū illud sit exactu-
rus præceptum, nempe charitatis. Alius ostentabit
aqualiculum, omni piscium genere distentum. Alius
psalmodiū centum effundet modios. Alius ieiuniorū
myriadas annumerabit, & toties unico prandio pe-
nè disruptam imputabit aluum. Alius tantum cœri-
moniarum acervum proferet, quantum uix septem
onerariis nauibus uehi possit. Alius gloriabitur sexa-
ginta annos nunquam attactam pecuniam, nisi digi-
tis duplici chirotheca munitis. Alius cucullam inge-
ret, adeo sordidam et crassam, ut nullus nauta suo di-
gnetur corpore. Cōmemorabit Alius, se plusq̃ unde-
cī lustris spongiæ uitam egisse, semper eidem affixū
loco. Alius raucam assiduo cantu uocem adducet. Ali-
us lethargum solitudine contractum, Alius linguam
iugi silentio torpentem. At Christus interpellatis,
nunquam alioqui finiendis gloriis, unde nam hoc in-
quiet nouum Iudæorum genus? Vnicam ego legem ue-
re meam agnosco, de qua sola nihil audio. Et olim pa-
lam, nulloq; parabolarū utens inuolucro, paternam
hereditatem pollicitus sum, non cucullis, preculis,
aut in edis, sed charitatis officiis. Nec eos agnosco,
qui sua

qui sua facta nimis agnoscunt, isti qui me quoq; sanctiores uideri uolunt, Abraxasiorum cœlos, si libet occupent, aut ab his sibi nouum extrui cœlum iubeāt, quorum traditiunculas, meis preceptis anteposuerunt. Cū hæc audiēt et uidebunt nautas et aurigas sibi præferri, quibus putatis uultibus sese mutuo cōtuebuntur? Sed interī spe sua felices sunt, non absq; meo beneficio. Atq; hos quidem, quanquam arep. semotos, nemo tamen audet contemnere, præcipue mendicantes, propterea quod omnia omniū arana teneant, ex confessionibus quas uocant. Quæ tamen prodere nefas habēt, nisi si quando poti, fabulis amœnioribus delectare se uolunt, sed coniecturis modo rem indicāt, tacitis interim nominibus. Quod si quis hos crabrones irritarit, tum in popularibus cōcionibus, probe ulciscuntur sese, et obliquis dictis hostem notant, adeo tecte, ut nemo non intelligat, nisi qui nihil intelligit. Nec prius oblatrandi finem faciunt, quàm in os offam obieceris. Age uero quem tu mihi Comœdum, quem circulatorem spectare malis, quàm istos in concionibus suis rhetoricantes, omnino ridicule, sed tamen suauissime imitantes ea, quæ rhetores de dicendiratione tradiderunt? Deum immortalem ut gesticulantur, ut apte commutant uocem, ut cantillant, ut iactant sese, ut subinde alios, atq; alios uultus induunt, ut omnia clamoribus miscent. At que hanc orandi artem, ceurem arcanam, fraterculus
fraterculo

fraterculo, Per manus tradit. Eam tametsi mihi nō est
 fas scire, tamen utcunq; coniecturis sequar. Primo lo-
 co inuocant, id quod à Poëtis mutuo sumpserunt, De
 inde dicturi de charitate, à Nilo Aegypti fluuio, su-
 munt exordium, aut crucis mysterium enarraturi, à
 Babylonico dracone Bel, fœliciter auspicatur, aut de
 ieiunio disputaturi, à duodecim zodiaci signis, prin-
 cipium faciunt. Aut de fide uerba facturi, diu de qua-
 dratura circuli præloquuntur. Audiui ipsa quendā,
 eximie stultum, erraui, doctum uolebam dicere, qui
 in concione celeberrima, diuinæ triadis mysterium
 explicaturus, quo & doctrinam suam non uulgarem
 ostentaret, & theologicis satisfaceret auribus, noua
 prorsus ingressus est uia, nimirum à literis, syllabis,
 & oratione, tum à concordia nominis & uerbi, ad
 iectiui nominis et substantiui, mirantibus iam plerisq;
 que ac nonnullis Horatianum illud apud se mussitan-
 tibus. Quorsum hæc tam putida tendunt? Tandem
 huc rem deduxit, ut in grammaticorum rudimentis,
 sic expressum ostenderet totius triadis simulacrum,
 ut nemo mathematicorum, in puluere posset cuiden-
 tius depingere. Atque in hac oratione Θεολογώτα
 τ & ille, totos octo menses, ita desudarat, ut hodie
 quoq; magis cæcutiat quàm talpæ, nimirum tota lumi-
 num acie, ad ingenii cuspidem auocata. Verum haud
 pœnitet hominē cæcitatē, ac paruo quoq; putat em-
 ptam, eam gloriam. Auditus est à nobis alius qui-
 dam

.i. Theolo-
 gisimus.

dam octogenarius, adeo Theologus, ut in hoc Scotum
 ipsum renatum putes, Is explicaturus mysterium no=
 minis Iesu, mira subtilitate demonstravit, in ipsis li=
 teris latere, quicquid de illo dici possit. Etenim quod
 tribus duntaxat inflectitur casibus, id manifestum es=
 se simulacrum diuini ternionis. Deinde quod prima
 uox Iesus, desinat in s, secunda Iesum in m, tertia Ie=
 su in u, in hoc, ὁ ἰησοῦς subesse mysterium, Nempe .i. arcanū,
 tribus literulis indicantibus, eum esse summum, me=
 dium, & ultimum. Restabat mysterium his quoque & in effa=
 retrusius, mathematica ratione, Iesus sic in duas e=
 quales diffidit portiones, ut scilicet penthemimeres
 in medio resideret. Deinde doauit eam literam apud
 Hebræos esse, ו quam illi Syn appellant, Porro syn
 Scotorum opinor lingua, peccatū sonat, Atque hinc
 palam declarari, Iesum esse, qui peccata tolleret mun=
 di. Hoc tam nouum exordium sic inhiantes admirati
 sunt omnes, præcipue Theologi, ut parum abfuerit,
 quin illis acciderit, quod olim Niobæ, cum mihi pro
 pemodum euenerit, quod ficulno illi Priapo, qui ma=
 gno suo malo, Canidie, Saganæque, nocturna sacra
 spectauit. Nec iniuria profecto. Nam quando simi=
 lem Ἐφύορῳ commētus est Demosthenes ille Graiūs, .i. insinua=
 aut Cicero latinus? Illis uitiosum habebatur proœmi tionem.
 um, quod à re foret alienius. Quasi uero non ad istum
 modum exordiantur & subulci, natura uidelicet ma=
 gistra. At hi docti, præambulum suum, sic enim uo=
 cant,

cant, ita demum eximie rhetoricum fore ducunt, si nusquam quicquam habeat, cum reliquo argumento confine, ut auditor interim admirans illud secum mureret, quo nunc se proripit ille? Tertio loco ceu narrationis uice non nihil ex euangelio, sed cursim ac uelut obiter, interpretantur, cum id solū fuerit agendū. Quarto loco iam noua sumpta persona, quæstionem mouet

.i. neq; ter Theologale, aliquoties οὐτε γῆς οὐτε οὐρανοῦ ἀπὸ
ram neq; μὲν, atq; id quoq; ad artem arbitrantur pertinere.
cælum at Hic demum theologicum attollunt superalium, docto
tingentem. res solennes, doctores subtiles, doctores subtilissimos

Cōclusio. doctores seraphicos, magnifica nomina, auribus inculcantes, Tum syllogisinos, maiores, minores, conclusiones, corollaria, suppositiones frigidissimas, ac plusquam scholasticas nugas, apud imperitum uulgus iactitant. Superest iam quintus actus, in quo summum artificē prestare conuenit. Hic mihi stultam aliquam, & in doctam fabulam, ex speculo opinor historiali, in medium adferunt & eandem interpretantur. Atque ad hunc quidem modum Chimæram suam abfoluunt, qualem nec Horatius unquam assequi potuit cum scriberet. Humano capiti &c. Sed audierunt, à nescio quibus, ingressum orationis sedatum, minimeque clamosum esse oportere. Itaque principio sic exordiuntur, ut nec ipsi uocem propriam exaudiant, quasi referat dici, quod nullus intelligat. Audierunt nonnunquam ad concitandos affectus, exclamationibus

tionibus utendū presse. Proinde esse alioqui loquētes,
 subinde repente uocem tollunt, furioso plane clamo=
 re, etiam cum nihil opus. Iures elleboro homini opus
 esse, perinde quasi nihil referat, ubi clames. Præterea
 quoniam audierunt oportere sermonem in progres=
 su feruere, in singulis partibus, principiis utcun=
 que sane recitatis, mox mira uocis contentione utun=
 tur, etiam si res sit frigidissima, atque ita denique de=
 sinūt, ut spiritu defectos credas. Postremo didice=
 runt, apud Rhetores, de risu fieri mentionem, eoque
 student & ipsi iocos quosdam aspergere. ὦ φίλιν .i. o' amicæ
 ἀφροδίτη, quā plenos gratiarum, quanque in lo Venus.
 co, ut plane ὄνομα πρὸς τὴν λύσαν esse dicas. Mor .i. asinum
 dent quoque nonnunquā, sed ita, ut titillent magis, quā adhibitum
 uulnerent. Nec unquā uerius adulantur, quā lyra.
 maxime παρρησίᾳ, uideri student. Denique tota .i. libere lo
 actio est eiusmodi, ut iures eos à fori circulatoribus di qui.
 dicisse, à quibus longe uincuntur. Quanquā utriq;
 alteris usque adeo sunt similes, ut nemo dubitet, quin aut
 hi ab illis, aut illi ab his, rethorice suā didicerint. Et
 tamē inueniūt hi quoque, mea nimirū opera, qui cū hos
 audiunt, Demosthenes meros, ac Cicerones audire
 se putant. Quod genus sunt præcipue mercatores, ac
 muliercula, quorū auribus, unice placere student, quā
 illi nonnullam prædæ portiunculam, de rebus male
 partis, soleant impertiri, si commode fuerint palpa
 ti. Ille cum aliis multis de causis huic ordini fauent,
 tum præci-

M O R I A

tum præcipue, quod in horum sinus soleant effundere, si quid in maritos stomachantur. Videtis opinor, quantopere mihi debeat hoc hominum genus, cum cæ remoniolis, & nugis deridiculis, clamoribusq; tyrānidem quandam inter mortales exerceant: & Paulos atq; Antonios sese credant. Verū ego istos histriones tā ingratos beneficiorum meorum dissimulatores quā improbos simulatores pietatis, libenter relinquo. Iam dudum enim iuuat de Regibus ac principibus aulicis, à quibus simpliāssime color, & (ut dignū est) ingenuis, ingenue, non nihil attingere. Qui quidem si uel semundāam sani cordis haberent, quid esset horum uita tristius, aut æque fugiendum? Neq; enim existimabit, uel periurio parricidioq; parandum imperium, quisquis secum perpēderit, quā ingens onus sustineat humeris, qui uere principem agere uelit. Eum qui rerum gubernacula suscepit, publicū, non priuatum negotium gerere, nihil nisi de cōmodis publicis oportere cogitare. A legibus, quarū ipse & auctor, & exactor est, nec latum digitum discedere. Officialium omnium & magistratuum, integritatem sibi præstandam esse, Sese esse unum, omniū oculis expositum, qui uel ceu sydus salutare, morum innocentia, maximam rebus humanis salutem, possit adferre, uel ueluti cometa letalis, summā pernicien inuhere. Aliorū uitia neq; perinde sentiri, neq; tam late manare. Principē eo loco esse, ut si quid uel leuiter ab
honesto

honesto deflexerit, grauis protinus ad quāplurimos homines uitæ pestis serpat. Tum quod multa secum adferat principum fortuna, quæ soleant à recto deducere, quod genus, delitiæ, libertas adulatio, luxus, hoc acrius enitendum ac sollicitius ad uigilandum, nec ubi uel deceptus cesseret in officio. Postremo ut insidias, odia, cæteraque uel pericula, uel metus omittam, capiti imminere uerum illum regem, qui paulo post ab eo sit, etiam de minimo quoque commissso, rationem exacturus, id quæ tanto seuerius, quanto præstantius gessit imperium. Hæc inquam, atque huiusmodi, plurima, si princeps secum perpenderet, perpenderet autem, si saperet, is nec somnum, nec cibum opinor iucunde capere posset. At nunc meo munere, has omneis curas, diis permittunt, ipsi sese molliter curant, neque quæquam ad aurem admittunt, nisi qui iucunda loqui norit, ne quid animo solitudinis oboriatur. Se probe principis partes omneis implese credunt, si uentur assidue, si bellos alant Caballos, si suo commoduendiderint magistratus ac præfecturas, si quotidie nouæ rationes excogitentur, quibus ciuium opes attenuent, et in suum conuertant fiscum, uerum id apposite repertis titulis, ut etiam si sit iniquissimum, aliquam tamen æquitatis speciem præ se ferat. Addunt data opera nonnihil adulationis, quo populares animos, ut cunq; sibi deuinciant. Fingite mihi nunc (quales sunt nonnunquā) hominē legum ignarū, publico

G rum com=

rum commodorum pene hostem, priuatis intentum commoditatibus, addictum uoluptatibus, o so rem eruditionis, o so rem libertatis ac ueri, nihil minus quam de re ip. salute, cogitantem, sed omnia sua libidine suisq; utilitatibus, metientem. Deinde addite huic torquem auream, omnium uirtutum coherentium consensum indicantem, tum coronam gemmis insignitam, quæ quidem admoneat eum heroicis omnibus uirtutibus, oportere cæteris antecellere. Præterea sceptrum iustitiæ, & undecunque in corrupti pectoris symbolum. Postremo purpuram eximiæ cuiusdam in remp. charitatis inditium. Hæc gestamina, si princeps cum sua uita conferreret, equidem futurum arbitror, ut plane pudeat ornatus sui, uereaturq; neq; nasutus interpres, totum huc tragicum cultum, in risum, iocum que uertat. Iam quid de proceribus aulicis commemorem? quibus cum nihil sit addictius, seruilis insulsius, abiectius, tamen omnium rerum primos, sese uideri uolunt. Hac una in re tamen modestissima, quod contenti, aurum, gemmas, purpuram, reliqua que uirtutum ac sapientiæ insignia corpore circumferre, rerum ipsarum studium omne concedunt aliis. Hoc abunde felices sibi uidentur, quod regem herum uocare liceat, quod tribus uerbis salutare didicerint, quod norint aules titulos subinde inculcare. Serenitatem, dominationem, & magnificentiam. Quod egregie perfricauerint faciem, quod festiuiter adulen-

tur. Nam

tur. Nam hæ sunt artes, quæ uere nobilem & aulicū deceant. Cæterum si uitæ rationem omnem propius inspicias, nimirū meros Phæacas inuenies, spon-
 sos Penelopes, reliquum carmen agnoscitis, qd' Echo
 uobis melius referet quàm ego. Dormitur in medios
 dies. Ibi sacrificulus mercenarius ad lectum paratus,
 qui propemodum cubantibus adhuc sacrum expedite
 pagat. Mox ad ientaculū, Quo uix peractō, iā inter-
 pellat prandiū. Sub id alca, laterūculi, sortes, scurræ
 Moriōes, scorta, lusus, inficietæ. Interī una aut altera
 merēda. Rursum cœna, post hanc repotia, non una
 per Iouem. Atq; adhūc modū, citra ullum uitæ tediū,
 elabuntur horæ, dies, menses, anni, secula, Ipsa non-
 nunquam saginatioꝝ ab eo, si quando uiderim illos
 μεγαλορῥόονταε, dum inter nymphas unaqueque
 hoc sibi uidetur diis propior, quo caudā longiorē tra-
 hit, dum procerum, alius alium cubito protrudit, quo
 Ioui uianior esse uideatur, dum quisque sibi hoc ma-
 gis placet, quo grauiorem catenam collo baiulat, ut
 robur etiam, non opes tantum ostentent. Ac princi-
 pium quidem institutum, summi pontifices, cardina-
 les, & Episcopi, iam pridem gnauius emulantur,
 ac prope superant. Porro si quis perpendat, quid li-
 nea uestis admoneat, niueo candore insignis, nēpe ui-
 tā undiquaq; inculpata. Quid sibi uelit mitra bicor-
 nis, utruq; fastigium eodē cohibente nodo, puta no-
 ui pariter ac ueteris instrumēti, absolutam scientiā.

.i. ostentā
 tes sese.

M O R I A

Quid manus chirothecis communitæ puram et ab omni rerum humanarum contagio, immunem sacramentorum administrationem. Quid pedum, nimirum crediti gregis uigilantissimam curam? Quid prælata crux, uidelicet omnium humanorum affectuum uictoria. Hæc inquã atq; id genus multa, si quis perpendat, nonne tristem ac sollicitam uitam egerit? At nunc belle faciunt, cum, sese pascunt. Cæterum ouium curam aut ipsi Christo mandant, aut in fratres (quos uocāt) ac uicarios reiciunt. Neque uel nominis sui recordantur, quid sonet episcopi uocabulum, Nempè laborem curam, sollicitudinem. Verum in irretiendis pecuniis, .i. non cæ planè episcopos agunt οὐδ' ἀλαοσκοπίν. Ad eundem modum cardinales si cogitent sese in apostolorum locum successisse, eadem ab ipsis requiri quæ illi præstiterunt. Deinde non dominos esse, sed administratores spiritualium dotium, de quibus omnibus sint paulo post exactissime reddituri rationem. Immo, si uel in cultu paulisper philosophentur, atque ita secum cogitent, quid sibi uult hic uestitus candor? Nonne summam & eximiam uitæ innocentiam? Quid interior purpura? Nonne flagrantissimū in deū amorē? Quid rursum exterior, sinuosa capacitate diffluens, ac totā etiam reuerēdissimi complectens mulam, quamquā una, uel camelo cōtegēdo suffecerit, nonne charitatē latissime sese pandentem ad subueniendum omnibus, hoc est ad docendum, exhortandum, cōsolandū, increpandū

pandum, admonendum, cōponenda bella, resistendū
 improbis principibus, & uel sanguinem libenter im=
 pendendum gregi Christiano, non solum opes (quan=
 quā quorsum omnino opes, pauperum apostolorū
 uicē gerentibus?) Hæc si perpenderent, nec eum lo=
 cum ambirent, et libenter relinquerent. Aut certe ui=
 tam planē laboriosam, atq; sollicitam agerent, cuius
 modi ueteres illi uixerunt apostoli. Iam summi ponti=
 fices, qui Christi uices gerunt, si conentur eiusdem
 uitam æmulari, nempe paupertatem, labores, doctri=
 nam, crucem, uitæ contemptum, si uel papæ, id est, pa=
 tris nomen, uel sanctissimi cognomen cogitent, quid
 erit in terris afflictius? aut quis eū locū omnibus emat
 facultatibus, emptum, gladio, ueneno, omniq; ui, tuea=
 tur? Quantum his abstulerit commoditatum, si semel
 incesserit sapientia? Sapiētia dixi, immo uel mica salis
 illius, cuius meminit Christus, tantum opum, tantum
 honorū, tantum ditionis, tantum uictoriarū, tot offi=
 cia, tot dispensationes, tot uestigalia, tot indulgentias
 tantum equorum, mulorum, satellitum, tantum uolu=
 ptatum. Videtis quantas nundinas, quantam messem,
 quantū honorū pelagus, paucis sim complexa. In quo=
 rū locum inducet uigilias, ieiunia, lachrymas, oratio=
 nes, conciones, studia, suspiria, milleq; id genus mise=
 ror labores. Neque uero negligendum, illud futurum
 ut tot scriptores, tot copistæ, tot notarii, tot aduocati
 tot promotores, tot secretarii, tot mulotribæ, tot equi
 G 3 fones.

fones, tot mensarii, tot lenones, pene mollius quid-
 dam addideram, sed uereor ne durius sit auribus,
 in summa tam ingens hominum turba, quæ Roma-
 nam sedem, onerat, lapsa sum, honorat sentiebam,
 ad famem adigentur, In humanum quidem hoc, & ab
 ominandum facinus, at multo magis detestandum
 ipsos etiam summos ecclesiæ principes, ac uera mun-
 di lumina, ad peram & baculum reuocari. At nunc
 fere, si quid laboris est, id Petro & Paulorelinquunt
 quibus abunde satis est otii. Porro si quid splendoris
 aut uoluptatis, id sibi sumunt. Atque ita fit mea quidē
 opera, ut nullum pene hominum genus uiuat mollius
 minusque sollicitum, ut qui abunde Christo satisfac-
 tum existimēt, si mystico ac penē scenico ornatu, cæ-
 rimonis, beatitudinum reuerentiarum, sanctitatum
 titulis & benedictionibus, ac maledictionibus, episco-
 pos agant. Priscum & obsoletum, nec horum omni-
 no temporum, miracula ædere, docere populum, la-
 boriosum, sacras interpretari literas, scholasticum.
 orare, otiosum. lachrymas fundere, miserum ac mu-
 liebre egere, sordidum uinci, turpe parum que di-
 gnū eo, qui uix reges etiam summos, ad pedum bea-
 torum admittit oscula, denique mori inamabile, tol-
 li in crucem infame. Restant sola Hæc arma, ac bene-
 dictiones dulces, quarum meminit Paulus, atque hæ-
 rum quidem sunt sane quàm benigni, interdictiones,
 suspensiones, aggrauationes, redaggrauationes, ana-
 thematizationes,

thematizationes, ultrices picturæ, ac fulmen illud terrificum, quo, solo nutu, mortalium animas, uel ultra tartara mittunt. Quod ipsum tamen sanctissimi in Christo patres, & Christi uicarii, in nullos torquent acrius, quàm in eos qui instigante diabolo, patrimonia Petri, minuere atque arrodere conantur. Cuius cum hæc uox sit in euangelio, Reliquimus omnia, & secuti sumus te, tamẽ huius patrimonium appellant agros, oppida, uectigalia, portoria, ditiones. Pro quibus dum zelo Christi accensi, ferrò igniq; dimicant, nõ absq; plurimo Christiani sanguinis dispendio, tum demum ecclesiam Christi sponsam, sese credunt apostolice defendere, fortiter profligatis (ut uocant) hostibus. Quasi uero ulli sint hostes ecclesiæ perniciosiores, quàm impii pōtifices, qui & silentio Christum sinunt abolescere, & quæstuariis legibus alligant, & coactis interpretationibus adulterant, & pestilente uita iugulant. Porrò cum Christiana ecclesia, sanguine sit condita, sanguine confirmata, sanguine aucta, nunc perinde quasi Christus perierit, qui more suo tueatur suos, ita ferro rem gerunt. Cumque bellum res sit adeo imanis, ut feras non homines deceat, adeo insana, ut poëtæ quoque fingāt à furiis immitti, adeo pestilens, ut uniuersam morum lucem, simul inuehat, adeo iniusta, ut à pessimis latronibus optime soleat administrari, adeo impia, ut nihil cohæreat cū Christo, tamen omnibus omissis, hoc tantum agunt.

M O R I A

Hic uideas etiam decrepitos senes, iuuenilis animi robur præstare, nec offendi sumptibus, nec fatigari laboribus, nec deterreri quicquã, si leges, si religionẽ, si pacem, si res humanas omneis, sursum ac deorsum miscẽat. Neque desunt adulescentes eruditi, qui istã manifestariam insaniam, zelum, pietatem, fortitudinem appellent, excogitata uia, qua fieri potest, ut quis letale ferrum, stringat, adigat que in fratris sui uiscera, manente nihilominus charitate illa summa, quã ex Christi præcepto, debet proximo Christianus. Equidem incerta sum, adhuc, utrum his rebus exemplum dederint, an potius hinc sumpserint, episcopi quidã Germanorum, qui simplicius, etiam omisso cultu, omissis benedictionibus, aliisq; id genus cærimoniis, plane satrapas agunt, adeo ut propemodum ignauum, parumque decorum episcopo putent alibi, quã in acie, fortem animam deo reddere. Iam uero uulgus sacerdotum, nefas esse ducens, à præsulum suorum sanctimonia degenerare, euge quã militariter pro iure decimarum, ensibus, iaculis, saxis, omniq; armorum ui belligerantur, quã hic oculati, si quid ex ueterum literis possint elicere, quo plebeculã territẽt, & plus quã decimas deberi conuincant. At interim non uenit in mentem, quã multa passim legantur de officio quod illi uicissim præstare populo debeant. Nec saltem admonet eos, uertex rarus, sacerdotum omnibus huius mundi cupiditatibus, liberũ esse oportere, neq; quicquã

quā nisi coelestia meditari. Sed homines suaves se suo officio probe perfectos aiunt, si praeulas illas suas, ut cumque permurmurarint, quas me Hercule demiror, si quis deus uel audiat uel intelligat, cum ipsi fere nec audiant, nec intelligant, tunc cum eas ore perstrepunt. Verum hoc quidem sacerdotibus est cum prophanis commune, ut ad molumentum meum uigilent omnes, neque quisquam ibi leges ignoret. Ceterum si quid sarcinae, id prudenter in alienos humeros reiciant, & alii alii tanquam pilam per manus tradunt. Siquidem laici quoque principes quem admodum partes administrandi regni, uicariis delegant, & uicarius item uicario tradit, ita pietatis studium omne, plebi modestiae causa reliquit. Plebs in eos reiecit, quos ecclesiasticos uocant, perinde quasi ipsis cum ecclesia nihil omnino sit commercii, quasi baptismini uotis, nihil prorsus sit actum. Rursum sacerdotes, qui sese uocant seculares, quasi mundo initiati, non Christo, in regulares onus hoc deuoluunt, regulares, in monachos, monachi laxiores, in arctiores, omnes simul, in mendicantes Mendicantes in Carthusienses, apud quos solos, sepulta latet pietas, et adeo latet, ut uix unquam liceat conspiciere. Itidem pontifices in messe pecuniaria, diligentissimi, labores illos nimium apostolicos, in episcopos relegant, episcopi in pastores, pastores in uicarios, uicarii in fratres medicantes. Hirursum in eos retrudunt, à quibus ouium lana tondetur. Verum non est huius instituti, pontificum ac sacerdo-

G 5 tum ui

tum uitam excutere, ne cui uidear Satyram texere,
 non Encomium recitare, neue quis existimet bonos
 principes à me taxari, dum malos laudo. Sed hæc ideo
 paucis attingi, quo palam fieret, nullum esse mortu-
 lem, qui suauiter uiuere possit, nisi meis initiatus sit
 sacris, me que propiciam habeat. Nam id quo pacto
 fieri queat, cum ipsa etiam Rhamnusia rerum huma-
 narum fortunatrix, mecum adeo consentiat, ut sapienti-
 bus istis semper fuerit inimicissima? Contra stultis etiã
 dormientibus, omnia comoda adduxerit? Agnoscitis
 timotheum illum, cui hinc etiã cognomen et prouerbiu
 tis rete ca $\eta \epsilon \upsilon \delta \omicron \nu \tau$ $\kappa \upsilon \varsigma \tau \omicron \varsigma \alpha \iota \gamma \epsilon \iota$. Rursum aliud $\gamma \lambda \alpha \upsilon \xi$
 pit. $\iota \pi \alpha \tau \gamma$. Contra in sapientes quadrant illa, $\kappa \upsilon \tau \epsilon \rho \alpha \delta \iota$
 .i. noctua $\gamma \epsilon \nu \nu \eta \delta \epsilon \upsilon \tau \epsilon \varsigma$, et equum habet Scianum, et aurum
 uolat. Tolosanum. Sed desino $\pi \epsilon \rho \omicron \iota \mu \iota \alpha \beta \epsilon \delta \eta$, ne uidear E-
 .i. quarta rasmi mei commentaria, suppilasse. Ergo ut ad rem,
 luna nati. Amat fortuna parum cordatos. Amat audatiores,
 .i. puerbia et quibus illud placet, $\pi \alpha \varsigma \epsilon \beta \epsilon \gamma \iota \phi \theta \omega \kappa \upsilon \epsilon \theta$. At sa-
 ri siue pro pientia timidos reddit, ideoq; uulgo uidetis, sapien-
 uerbiis uti tibus istis cum paupertate cum fame, cum fumo, rem-
 .i. omnis esse, neglectos, ingloriosos, inuisos uiuere. Stultos
 iacta sit affluere nummis, admoueri Reip. gubernaculis, bre-
 alea. uiter florere modis omnibus. Etenim si quis beatum
 existimet principibus placuisse uiris, et inter meos
 illos, ac gemmeos deos uersari, quid inutilius sapien-
 tia, imò quid apud hoc hominum genus damnatius? Si di-
 uitie parande sunt, quid tandem lucri facturus est
 negocia-

negotiator, si sapientiam secutus, periurio offende-
 tur, si in mendatio deprehensus erubescet, si anxi-
 os illos de furtis, atque usuris sapientum scrupulos,
 uel tantuli faciet? Porro si quis honores, atque opes
 ambiat ecclesiasticas, ad eas uel asinus, uel bubalus
 citius penetrabit, quàm sapiens. Si uoluptate duca-
 ris, puellæ, maxima huius fabulæ pars, stultis toto pe-
 ctore sunt addictæ, sapientem haud secus, ac scor-
 pium horrent fugiunt que. Denique quicumque pau-
 lo festiuius, ac lætius uiuere parant, sapientem in pri-
 mis excludunt, ac quod uis animal potius admit-
 tunt. Breuiter quoquo te uertas, apud pontifices,
 principes, iudices, magistratus, amicos, hostes, ma-
 ximos, minimos, omnia præsentibus nummis pa-
 rantur. Quos uti contemnit sapiens, ita illum sedu-
 lo fugere consueuerunt? Sed cum laudum mearum
 nullus sit modus, neque finis, tamen oratio aliquan-
 do finem habeat necesse est. Itaque desinam dice-
 re, sed si prius ostendero paucis, non deesse ma-
 gnos authores, qui me literis suis pariter, ac factis
 illustrarint, ne cui forte stulte mihi soli uidear pla-
 cere, neue legulei calumnientur, me nihil allegare.
 Ad ipsorum igitur exemplum allegabimus, hoc est,
 οὐδ' ἐν πρῶτῳ ἐπ' ὅ . Principio illud omnibus .i. nihil ad
 uel notissimo prouerbio persuasum est, ubi res ab- uersum.
 est, ibi simulationem esse optimam. Eoque, recte
 statim traditur hic uersus pueris. Stultitiam simu-
 lare loco

lare loco sapientia summa est. Vos iam ipsi coniicite, quàm ingens sit bonum Stultitia, cuius etiam fallax umbra, & imitatio sola, tantum laudis meretur à doctis. Sed multo candidius pinguis ille, ac nitidus Epicuri de grege porcus, miscere stultitiam consiliis iubet, tam etsi breuem nō admodum scite addidit. Item alibi, Dulce est desipere in loco. Rursum alio in loco mauult, delirus, inersq; uideri, quā sapere, et ringi. Iā apud Homenum Telemachus, quem modis omnibus .i. paruum= laudat Poëta, subinde ὁ ἄριστος & appellatur, atq; eodē lus uel in= prænomenē tanquam felicitis ominis, libenter pueros, infans. & adolescentes uocare solēt tragici. Quid autem sacrum Illiadis carmen, nisi Stultorū regum, et populorū continet iras? Porro quā absoluta laus illa Ciceronis, Stultorum sunt plena omnia. Quis enim ignorat unumquodq; bonum quo latius patet, hoc esse præstātius? Atqui fortassis apud Christianos, horum leuis est authoritas? Proinde sacrarum quoq; literarum testimoniis (si uidetur) iaudes nostras fulciamus, siue (ut docti solent) fundemus, Principio ueniam à Theologis præfate, ut nobis fas esse uelint. Deinde quoniā arduam rem aggredimur, & fortassis improbum fuerit denuo Musas ex Helicone, ad tantum itineris reuocare, præsertim cum res sit alienior, fortasse magis conueniet optare, ut interim dum Theologum ago, perq; has spinas ingredior, Scoti anima paulisper ex sua Sorbona, in meum pectus demigret, quo uis hystrice

strice, atq; Erinaceo spinosior, mox que remigret
 quo lubebit uel εἰς κόρακα. Utinam & uultum aliū .i. in cor
 liceat sumere, & ornatus adsit theologicus? Verum uos hoc,
 illud interim ucreor, ne quis me furti ream agat, qua est in ma
 sic lanculum Magistrorum nostrorum scrinia cōpti lam rem.
 lauerim, quæ tantum rei theologicæ teneam. Sed non
 adeo mirum uideri debet, si tam diutina (quæ mihi ar
 etissima est) cum theologis consuetudine, non nihil ar
 ripui. Cum ficulnus ille deus Priapus, nonnullas græ
 cas uoces, legente domino subnotarit, tenueritq; . Et
 gallus lucianicus longo hominum conuictu sermonē
 humanum expeditē calluerit. Sed iam ad rem bonis
 auib; . Scripsit Ecclesiastes capite primo. Stultorū
 infinitus est numerus. Cum numerum prædicat infi
 nitum, nonne mortales uniuersos cōplecti uidetur,
 præter pauculos aliquot, quos haud scio, an cuiquam
 uidere cōtingerit? Sed magis ingenue cōfitetur hoc
 Hieremias, capite deāmo. Stultus inquit, factus est
 omnis homo à sapientia sua. Soli deo tribuit sapien
 tiam, uniuersis hominibus stultitiam relinquit. Ac
 rursum paulo superius, ne gloriatur homo in sapien
 tia sua. Cur non uis hominem in sua sapientia gloria
 ri optime Hieremia? Nimirum inquiet ob id, quia nō
 habet sapientiam. Sed ad ecclesiasten redeo. Hunc cū
 exclamat uanitas, uanitatum, & omnia uanitas, quid
 aliud sensisse creditis, nisi (quemadmodū diximus)
 uitam humanam nihil aliud quàm stultitiæ ludicrum
 esse:

esse. Nimirū Ciceronianæ laudi, albū addentē calculū
 cuius optio iure, celebratur illud. Stultorū plena sunt
 oīa. Rursum sapiēs ille ecclesiasticus, qui dixit stultus
 mutatur ut Luna, sapiēs pmanet ut Sol, quid aliud in-
 nuit nisi mortale genus omne stultū esse, soli deo sapiē-
 tis nomē competere? Siquidē Lunam, humanā naturā
 interpretantur. Solem oīs luminis fontē, deum. Huic
 astipulatur quod ipse Christus in euāgelio negat, quē
 quā appellādum bonum, nisi deum unum. Porro si
 stultus est, quisquis sapiens, non est, & quisquis bo-
 nus, idem sapiens, autoribus Stoicis, nimirū mortales
 omneis, stultitia cōplectatur, necessum est. Iterū Salo-
 mon, capite decimoquinto. Stultitia (inquit) gaudium
 stulto, uidelicet manifeste confitens, sine stultitia ni-
 hil in uita suaue esse. Eodem pertinet illud quoq; Qui
 apponit sciētiam, apponit dolorem, & in multo sen-
 su, multa indignatio. At non idem palam confitetur,
 egregius ille concionator, capite septimo? Cor sapiē-
 tium, ubi tristitia est, & cor stultorū, ubi letitia. Eoq;
 non satis habuit, sapientiā perdiscere, nisi nostri quo-
 q; cognitionem addidisset. Quod si mihi parum habe-
 tur fidei, ipsius accipite uerba, quæ scripsit capite pri-
 mo. Dediq; cor meū, ut scircin prudentiā, atq; doctri-
 nā, erroresq; & stultitiā. Quo quidem loco illud ani-
 maduertendū, ad stultitiæ laudem pertinere, quod eā
 posteriore posuit loco. Ecclesiastes scripsit, & hunc
 scitis esse ordinem Ecclesiasticū, ut qui dignitate pri-
 mus

mus sit, is locum obtineat extremū, uel hic certe me-
mor Euangelici præcepti. Sed stultitiam præstantio-
rē esse sapientia, & Ecclesiasticus ille, quisquis fuit, li-
quido testatur, capite quadragesimo quarto, cuius me-
hercle uerba, nō prius proferā, quā ἐῖς αὐτῶν meā .i. inducti
cōmoda responsione adiueritis, ut faciunt apud Pla- onem quæ
tonē hi, qui cum Socrate disputant. Vtra magis con- genus est
uenit recōdere, quæ rara sunt et pretiosa, an quæ uul argumen=
garia uilia? que? Quid tacetis? Etiam si uos dissimule tationis.
tis, prouerbum illud græcorū, pro uobis respondet,
τὸν ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ θεοῦ, qd' nequis impie reiciat, re .i. in ostiis
fert Aristoteles, magistrorū nostrorum deus. An quis hydriam.
quā uestrū tā stultus est, ut gēmas et aurū in uia relin-
quat? non hercle opinor? In abtutissimis penetralibus
nec id satis, in munitissimorū scriniorū, secretissimis
angulis, ista reponitis, cœnum in propatulo relinqui-
tis. Ergo si quod pretiosius est, reconditur, qd' uilius
exponitur, nonne palā est, Sapientiam quā uetat ab-
scondi, uiliorem esse stultitia, quam recondi iubet? Iā
ipsius testimonii uerba accipite, Melior est homo qui
abscondit stultitiā suam, quā homo, qui abscondit sa-
pientiā suam. Quid, quod animi quoq; candorē, di-
uinæ literæ stulto tribuunt, cum sapiens interim, ne-
minē sui similē putet. Sic enim intelligo, id quod scri-
bit Ecclesiastes, capite decimo. Sed & in uia stultus
ambulans, cum ipse insipiens sit, omneis stultos exi-
stimat. An non istud eximii cuiusdam candoris est, o-
mnes

mnes equare tibi ipsi? Cuique nemo, non magnifice de se
 sentiat, omnibus tamen tuas communicare laudes? Proinde
 nec puduit tantum regem huius cognominis, cum
 ait capite tricesimo. Stultissimus sum uirorum. Neque
 Paulus ille magnus gentium doctor Corinthiis scribens
 stulti cognomen illibenter agnoscit, ut insipiens inquit
 dico, plus ego, perinde quasi turpe sit uinci stultitia.
 Sed interim obstrepunt mihi Graeci quidam, qui tot
 huius temporis, Theologorum, ceu Cornicum oculos, stu-
 dent configere, dum annotationes suas, ueluti fumos quos-
 dam, aliis offundunt, cuius gregis si non Alpha, certe
 Beta, meus est Erasmus, quem ego saepius, honoris cau-
 sa nomino. O uere stultam inquit, et ipsa dignam
 Moria citationem, longe diuersa mens apostoli, quam
 tu somnias. Nec enim hoc agit his uerbis, ut ceteris stul-
 tior haberetur, uerum cum dixisset, ministri Christi sunt
 et ego, sequi; ueluti iactabundus in hac quoque parte equas-
 set ceteris, per correctionem adiecit, plus ego. Sentientes
 se non modo parem reliquis apostolis in euangelii mi-
 nisterio, uerum etiam aliquanto superiorē, Idque cum ita ue-
 rum uideri uellet, ne tamen ut arrogantius dictum offen-
 deret aures, praemuniit, stultitiae praetextu. Ut minus
 sapiens dico, propterea quod sciret esse stultorum pri-
 uilegium, ut soli uerum contra offensam proloquantur. Ve-
 rum quid Paulus senserit cum hac scriberet, ipsis disputa-
 dum relinquo. Ego magnos, pingues, crassos, et uulgo
 probatissimos Theologos sequor, Cum quibus magna
 pars do-

pars doctorum errare, ἢ τὸ πᾶσι malit, quàm cum .i. per Io=
 istis trilinguis bene sentire. Neque quisquàm illorū uem.
 graecos illos pluris facit, quàm graecos. Præsertim,
 cum quidē gloriosus Theologus, cuius ego nomē pru=
 dens supprimo, ne graculi nostri continuo gracū in
 illum scommatiant. ὅν & λέγας, magistraliter .i. asinus
 & theologaliter hunc passum enarrans, ab hoc loco, ad lyram.
 ut minus sapiens dico, plus ego, nouū facit caput, &
 quod absque summa dialectica non poterat, nouam
 addit sectionem, adhuc interpretans modum, addu=
 cam enim ipsius uerba, non solum in forma, uerum
 etiam in materia. Vt minus sapiens dico, id est, si uide
 or uobis insipiens, me pseudapostolis ad æquando, ad
 huc uidebor uobis minus sapiens me eis præferendo.
 Quanquàm idē paulo post, uelut oblitus sui, alio de
 labitur. Sed cur anxie me, unius exēplo tueor. Cū hoc
 publicum ius sit theologorū cœlum, hoc est diuinam
 scripturam, ceu pellē extendere. Cū apud diuum Pau=
 lum pugnant diuinæ scripturæ uerba, quæ suo lo= .i. quinque
 co, non pugnant, Si qua fides illi περταγλώττω Hie lingui=
 ronymo, cum Athenis forte conspectum aræ titulum,
 torqueret in argumentum fidei Christianæ, ac cæ=
 teris omissis, quæ causæ fuerant offectura, duo tan=
 tum extrema uerba decerpserit, nempe hæc, ignoto
 deo, atq; hæc quoq; non nihil immutata, siquidem in
 teger titulus sic habebat. Diis Asiæ, Europæ, et Afri=
 cæ, diis ignotis, et peregrinis, Adhuius opinor, exē= .i. Theolo=
 H plum gorū filii.

- i. Theolo* plurim passimiam, οἱ ἄνθρωποι θεολόγων παῖδες, hinc
gorū fiii. atq; hinc reuulsa, quatuor aut quinq; uerbula, & si
 quid opus est, etiam deprauata, ad suam accomodant
 utilitatem, licet ea quæ præcedunt, & consequuntur,
 aut nihil omnino faciāt ad rem, aut reclamēt quoq;
 Quod quidem faciunt tam felici impudentia, ut sæpe
 numero, theologis inuideant iureconfulti. Quid enī
 illis iam non succedat, posteaquā magnus ille (pene
 nomen effutiueram, sed rursus metuo græcū prouer
 biū) ex Lucæ uerbis, sententiā expresserit, tam con
 sentaneā animo Christi, quā igni cum aqua conuenit.
 Etenim cū immineret extremū periculum, quo tēpo
re solent boni clientes, maxime suis adesse patronis,
et quanta ualent ope συμμᾶχῆν, Christus hoc a
gens, ut omnē huiusmodi præsidiorū fiduciam, exime
ret ex animis suorū, percūctatus est eos, nūquid rei,
defuisset usquā, cum illos emisisset adeo nō instructos
uiatico, ut nec calceis muniret, aduersus spinarū &
saxorū iniuriam, nec perā adderet, aduersus famen.
Vbi negassent, defuisse quicquā adiecit. Sed nūc inq̃t,
qui habet sacculū, tollat, similiter & peram, & qui
non habet, uendat tunicam suam, & emat gladium.
Cum tota Christi doctrina, nihil aliud inculcet, quā
mansuetudinem, tolerantiam, uitæ contemptum, cui
non perspicuum sit, quid hoc loco sentiat? Nempe ut
magis etiam exarmet suos legatos, ut non tantum cal
ceos negligant & peram, uerum & tunicā in super
abiciant, nudiq; & prorsus expediti, munus euan

gelicū aggrediantur, Nihil sibi parent, nisi gladium,
 nō istū, quo grassantur latrones et parriidæ, sed gla-
 dium spiritus, in intimos quoq; pectoris sinus pene-
 trantē, qui semel affectus omneis sic amputat, ut ni-
 hil iam illis cordi sit, præter pietatem. At uidete quæ-
 so, quorsum hæc torqueat, celebris ille Theologus.
 Gladium interpretatur defensionem aduersus per-
 secutionem, Sacculū sufficientem comæatus proui-
 sionem, Perinde quasi Christus commutata in diuer-
 sum sentētia, quo oratores suos parum βασιλικῶς .i. regali
 instructos emisisse uideretur, superioris institutionis ter & ma-
 Palinodiam canat, Aut uelut oblitus, qd' dixerat, bea gnifice.
 tos fore, cū probris, contumeliis, & suppliciis afficē-
 rentur, prohibens ne quando resisterent malo, mites
 enim beatos esse, nō feroces, oblitus, quod illos ad pas-
 serū, & liliorum exemplum uocarit, nunc adeo nolu-
 erit eos absq; gladio proficisci, ut eū uel tunica diuen-
 dita iubeat emi, malitq; nudos ire, quā non accinctos
 ferro. Ad hæc quēadmodū gladii nomine cōtineri pu-
 tat, quicquid ad depellendā uim pertinet, ita marsu-
 pi titulo complectitur, quicquid ad uitæ pertinet ne-
 cessitatē. Atq; ita diuinæ mentis interpres, apostolos
 lanceis, balistis, fundis, et bombardis instructos edu-
 cit ad prædicationem crucifixi, Loculis item, uidulis,
 & sarcinis onerat, ne forte non liceat illis è diuerso-
 rio discedere, nisi impransis. Nec uel illud commouit
 hominē, quod ensem, quē tantopere iusserat emi mox

idē obiurgans iubeat recondi, quodq; nūquā fādo sit
 auditum, apostolos ensibus aut clypeis usos aduersus
 uim ethnicorū, utiq; usuros, si Christus hoc sensisset,
 quod hic interpretatur. Est alius, quem honoris causa
 non nomino, haud quaquā postremi nominis, qui è tē
 toriis, quorū meminit Habacuck, turbabuntur pelles
 terræ Madiam, pellem fecerit Bartholomei excoria
 ti. Ipsa nuper interfui dissertationi theologicæ, nam
 id facio frequēter. Ibi cum quispiam exigeret quæ tã
 dem esset diuinarū literarum authoritas, quæ iuberet
 hæreticos incendio uinci, magis quā disputatione re
 uinci, Senex quidā seuerus, et uel supercilio teste theo
 logus, magno stomacho respondit, hanc legem tulisse
 Paulum apostolum, qui dixerit, hæreticum hominem
 post unam et alterā correptionem deuita, Cumq; ea
 uerba identidē intonaret, et pleriq; demurarentur qd
 accidisset homini, tandē explanauit, deuita tollendū
 hæreticum. Risere quidā, nec deerant tamen quibus
 hoc commentū plane theologicum uideretur, cæterū

.i. Tenedi reclamantibus etiam nū nonnullis, suæssit, τενέδιος,
 us patro quod aiunt, σὺν γόῳ, & Author irrefragabilis
 nus. Accipite rem, inquit, Scriptum est, maleficū ne patia
 ris uiuere. Omnis hæreticus maleficus, ergo &c. Mi
 rari quotquot aderant, hominis ingenū, et eā insen
 tentiam itum est pedibus, et quidem peronatis. Neq;
 cuiquā uenit in mentem legem eam, ad sortilegos &
 incantatores, ac magos attinere, quos Hebræi sua lin
 gua uo=

gua uocāt **דִּפְשָׁבִי**, Alioqui fornicationē
 et ebrietatē, capite punire oportuit. Verū hęc stulte
 psequor, tā innumera, ut nec Chrisippi, nec Didimi
 uoluminibus omnia comprehendī possint. Illud dunta
 xat admonitos uolebam, cū hęc diuinis illis magistris
 licuerint, mihi quoq; , plane συκίνη θεολόγω, par
 est dare ueniā, si minus omnia ad amuſſim citauero. *i. ficulna
theologo.*
 Nunc tandē ad paulum redeo, Libenter, inquit, fertis
 insipientes, de sese loquens. Et rursus, uelut insipien
 tē accipite me. Et non loquor secundū deum, sed qua
 si in insipientia. Rursus alibi. Nos inqt, stulti propter
 Christum. Audistis à quāto authore, quanta stultitię
 præconia. Quid, quod idem palam stultitiā præa
 pit, ut rē in primis necessariam, & oppido salutarē.
 Qui uidetur esse sapiens inter uos, stultus fiat, ut sit
 sapiēs. Et apud Lucā duos discipulos, quibus se iunxe
 rat in uia, Iesus stultos appellat. Illud haud scio an mi
 rum uideatur, cū deo quoq; nonnihil stultitię tribuit,
 diuinus ille Paulus. Quod stultum est inquit dei, sapi
 entius est hominibus. Porro Origenes interpres ob
 sistit, quo minus hanc stultitiā ad hominum opinio
 nē possis referre. Quod genus est illud, uerbū crucis
 pereuntibus quidē stultitiā. Sed quid ego frustra an
 xia, tot testimoniis hęc docere pergo, cum in psalmis
 mysticis palam ipse Christus loquatur patri. Tu scis
 insipientiam meam? Neque uero temere est, quod
 deo stulti tā impense placuerunt. Opinor propterea
 H 3 quod

i. sapien
tes.

i. paruulis
uel infanti
bus.
i. sapienti
bus.

quod quemadmodū summi principes nimīū cordatos
suspectos habent, et inuisos, ut Iulius Brutum et Cassi
um, cū ebrīum Antonium nihil metueret, utq; Nero
Senecam, Dionisius Platonem, Contra crassioribus,
ac simplicioribus ingeniis delectantur, itidē Christus
σοφοὺς istos, suæq; nitentes prudentiæ, semper dete
statur, ac damnat. Testatur id Paulus haud quāq; ob
scure cū ait, Quæ stulta sunt mundi, elegit deus, cūq;
ait deo uisum esse, ut per stultitiam seruaret mundū,
quandoquidē per sapientiā restitui nō poterat. Quī
ipse idem satis indicat clamans per os propheta. Per
dā sapientiam sapientium, et prudentiā prudentium
reprobabo. Rursum cū agit gratias, qd' salutis myste
riū cēlasset sapientes, paruulis autem, hoc est stultis
aperuisset. Nā græce pro paruulis est *παῖδες*, quos
opposuit σοφοῖς. Huc pertinet quod passim in euan
gelio Phariseos et scribas, ac legū doctores incessit
uulgus indoctum sedulo tuetur. Quid enim aliud est,
uæ uobis scribæ et Pharisei, quā uæ uobis sapientes?
At paruulis, mulieribus, ac piscatoribus potissimum
delectatus esse uidetur. Quin et exanimantiū bruto
rū genere, ea potissimū placent Christo, quæ à uulpi
na prudentia, quā longissime absunt. Eoq; a sino malu
it insidere, cū ille (silibuisset) uel leonis tergū impu
ne potuisset præmere, ac spiritus ille sacer in colūbæ
specie delapsus est, nō aquilæ aut miluii. Præterea ær
uorū, binulorum, agnorū crebra passim in diuinis li
teris mentio. Adde quod suos ad immortalem uitā de

stinatos oues appellat. Quo quidem animante nō est aliud insipientius uel Aristotelico prouerbio teste $\pi\rho\omicron\beta\acute{\alpha}\tau\tau\omicron\rho\ \eta\delta\theta$, quod quidem admonet, ab eius pecudis stoliditate sumptum in stupidos, et bardos cō .i. ouis mo
uicii loco dici solere. Atqui huius gregis Christus se-

se pastore profitetur. Quinetiā ipse agni nomine delectatus est indicante eū Ioanne. Ecce agnus dei, cuius

multa fit, et in Apocalypsi metio. Hæc quid aliud clament, nisi mortaleis omneis stultos esse, etiam pios?

ipsum quoq; Christū, quo stultitiæ mortaliū subueniret, cū esset sapiētia patris, tamen quodāmodo stultū

esse factū, cū hominis assūpta natura, habitu iuentus est ut homo, quēadmodū et peccatū factus est, ut peccatis

mederetur. Neq; alia ratione mederi uoluit, q̄ per stultitiam crucis, per apostolos idiotas, ac pingues.

Quibus sedulo stultitiā præcipit, à Sapiētia deterrēs, cū eos ad puerorū, liliorum, Sinapis et passerculorū

exemplū prouocat, rerum stupidarum, ac sensu carētium, soloq; naturæ ductu, nulla arte, nulla sollicitudi-

ne uitam agentium. Præterea cū uetat esse sollicitos, qua essent apud præfides oratione usuri, cunq; inter-

dicat, ne scrutentur tempora, uel momenta temporū, uidelicet ne quid fiderent suæ prudentiæ, sed totis ani-

mis ex se penderent. Eodē pertinet, quod deus ille orbis architectus interminatur, ne quid de arbore scien-

tiæ degustarent, perinde quasi sciētia felicitatis sit uenēnū. Quāquā Paulus aperte scientiā, ueluti inflan-

tem, & perniciosam improbat, quem diuus Bernardus, opinor secutus, montē eū in quo lucifer sedem statuerat. Sciētiae montē interpretatur, Fortasse nec illud omittendū uideatur argumentū, gratiosam esse apud superos stultitiā, quod huic soli datur erratorū uenia sapiēti nō ignosatur, unde qui ueniā orant, etiā si prudentes peccauerint, tamen stultitiæ prætextu patrociniōq; utuntur. Nam sic Aaron uxoris poenam deprecatur in numerorū, si satis cōmemini, libris, obsecro domine mi, ne imponas nobis hoc peccatū, quod stulte cōmisimus. Sic et Saul apud dauid culpam deprecatur. Apparet eī, inquiēs, quod stulte egerim. Rursum ipse Dauid ita planditur domino. Sed precor domine ut trāsferas iniquitatē serui tui, qā stulte egimus, per inde quasi non impetraturus ueniam, nisi stultitiā & insātiā obtenderet. Sed illud acrius urget, quod Christus in cruce, cū oraret pro suis inimicis, Pater ignosce illis, non aliā prætexuit excusationē, quā imprudentiæ, quia nesciunt inquit, quid faciāt. Ad eundem modū Paulus scribens, ad Timotheum, Sed ideo misericordiam dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Quid est, ignorans scā, nisi per stultitiā feci, non malitiam. Quid est, ideo misericordiam consecutus sum? Nisi non consecuturus, ni stultitiæ patrociniō cōmendatus? pro nobis faciāt et mysticus ille psalmographus, qui suo loco non ueniebat in mentem, de licētia iuuentutis meæ, & ignorantias meas, ne meminēris. Audistis quæ duo prætexat nimirum ætatem

cui semper comes esse soleo & ignorantias, id' que numero multitudinis, ut ingentē stultitiæ uim intelligeremus. Ac ne quæ sunt īfinita, persequar, utq; summatim dicā, uidetur omnino Christiana religio, quandam habere cum stultitia cognationem, minimeq; cū sapientia conuenire, Cuius rei si desideratis argumenta, primū illud animaduerte pueros, senes, mulieres ac fatuos sacris ac religiosis rebus præter cæteros gaudere, eoq; semper altaribus esse proximos, solo nimirū naturæ impulsu. Præterea uidetis primos illos religionis authores, mire simplicitatem amplexos, acerrimos literarum hostes fuisse. Postremo nulli Moriones magis desipere uidentur, quā hi, quos Christianæ pietatis ardor semel totos arripuit. Adeo sua profundunt, iniurias negligunt, falli sese patiuntur, inter amicos et inimicos nullum discrimen, uoluptatem horrēt, inedia, uigilia, lachrymis, laboribus, contumeliis saginantur, uitam fastidiunt, mortē uniæ optant. Breuiter ad omnē sensum cōmunem prorsus obstupuisse uidentur, perinde quasi alibi uiuat animus, non in suo corpore. Quod quidem aliud est, quā insanire? Quo minus mirum uideri debet, si apostoli musto temulenti sunt uisi. Si Paulus iudici Festo uisus est insanire. Sed posteaquā semel τὸν λεοντὶ induimus, .i. leonis age doceamus, & illud, fœliatātē Christianorū, quā exuium. tot tot laboribus expetūt, nihil aliud esse, quā īsanīæ, Stultitiæq; genus quoddā. Absit inuidia uerbis. Rem

ipsam potius expendite. Iam primū illud propemo-
dū Christianis conuenit cum Platoniciis. Animū im-
mersum, illigatumq; esse corporeis uinculis, huiusq;
crassitudine præpediri, quo minus ea, quæ uere sunt
contemplari, fruiq; possit. Proinde Philosophiā desi-
nit esse mortis meditationem, quod ea mentem à rebus
uisibilibus, ac corporeis abducat, qd' idem utiq; mors
facit. Itaq; quàm diu animus corporis organis probe
utitur, tam diu sanus appellatur. Verum ubi ruptis
iā uinculis, conatur, in libertatē asserere sese, quasiq;
fugā ex eo carcere meditatur, tum insaniam uocat. Id
si forte contingit, morbo, ultioq; organorum, prorsus
oīm consensu insania est. Et tamen hoc quoque genus
hominū uidemus futura prædicere, scire linguas, ac li-
teras, quas antea nunquā didicerant, & omnino diui-
nū quiddā præ se ferre. Neq; dubiū est id idē accidere
quod mens à contagio corporis paulo liberior inci-
pit, natiuā sui uim exerere. Idem arbitror esse in cau-
sa, cur laborantibus uicina morte simile quiddam so-
leat accidere, ut tanquā afflati prodigiosa quædam lo-
quantur. Rursum si id eueniat studio pietatis, fortasse
nō est idem insaniæ genus, sed tamen adco confine, ut
magna pars hoīm merā insaniam esse iudicet, præser-
tim cū pauculi homunciones ab uniuerso mortalium
cœtu, tota uita dissentiant. Itaq; solet iis usu uenire,
quod iuxta Platonicum figmentū opinor accidere iis
qui in specu uincti, rerū umbras mirantur, et fugitiuo
illi qui reuersus in antrum, ueras res uidisse se prædi-

cat, illos longe falli, qui præter miseras umbras nihil aliud esse credant. Etenim sapiens hic cōmiseratur, ac deplorat illorū insaniam, qui tātō errore teneātur. Illi uicissim illū, ueluti delyrant ē rident, atq; eiiciunt. Itidem uulgus hominū ea, quæ maxime corporea sunt, maxime miratur, eaq; prope sola putat esse. Cōtra piū quo quicq; propius accedit ad corpus. hoc magis negligunt, totiq; ad inuisibilibium rerum contemplationē rapiuntur. Nā isti primas partes tribuūt diuitiis, proximas corporis cōmodis, postremas animo reliquūt, quæ tamen pleriq; nec esse credunt, quia nō cernatur oculis. E diuerso illi primū in ipsum deum rerū omnīū simplicissimū toti nituntur, secundū hunc, et tamē in hoc. quod ad illum, quā proxime accedit, nempe animū, corporis curā negligunt, pecunias ceu putamina prorsus aspernantur, ac fugitāt. Aut si quid huiusmodi rerū tractare coguntur, grauatim, ac fastidiēter id faciunt, habēt tanquā nō habentes, possident tanquā nō possidentes. Sunt & in singulis rebus gradus multū inter istos diuersi. Principio sensus tametsi omnes cum corpore cognationem habent, tamen quidam sunt ex his crassiores, ut tactus, auditus uisus, olfactus, gustus. Quidā magis à corpore semoti, ueluti memoria, intellectus, uoluntas. Igitur ubi se intendērit animus, ibi ualet. Pii quoniam omnis animi uis ad ea contendit, quæ sunt à crassioribus sensibus alienissima, in his uelut obbrutescunt, atque obstupefcunt. Contra uulgus in his plurimū ualet, in illis quā minime

M O R I A

num. Inde est, quod audimus, nonnullis diuinis uir-
 ris accidisse, ut oleum uini loco biberint. Rursum in
 affectibus animi, quidam plus habent cum pingui cor-
 pore commercii, ueluti libido, cibi, somniq; appeten-
 tia, iracundia, superbia, inuidia. Cum his irreconcili-
 abile bellum piis. Contra uulgus sine his uitam esse
 non putat. Deinde sunt quidē affectus medii, quasi-
 q; naturales, ut amor patris, charitas in liberos, in pa-
 rentes, in amicos. His uulgus nihil tribuit. At illi hos
 quoq; studēt ex animo reuellere, nisi quatenus ad sum-
 mam illam animi partem assurgant, ut iam parentem
 ament non tanquā parētem, (Quid enim ille genuit
 nisi corpus? quāquā hoc ipsum deo parēti debetur) sed
 tanquā uirū bonum, & in quo luceat imago summæ
 illius mentis, quam unam summū bonum uocant, &
 extra quam nihil, nec amandum, nec expetendum esse
 prædicant. Hac eadē regula reliqua, item omnia uitæ
 officia metiuntur, ut ubiq; id quod uisibile est, si non
 est oīno cōtemnendū, tamen lōge minoris faciāt, quā
 ea quæ uideri nequeunt. Aiunt autē et in sacramentis
 atq; ipsis pietatis officiis corpus & spiritum inueniri.
 Velut in ieiunio non magni ducunt, si quis tantum à
 carnibus, cœnaq; abstineat, id quod uulgus absolu-
 tum esse ieiuniū existimat, nisi simul et affectibus ali-
 quid adimat, ut minus permittat ire quā soleat, mi-
 nus superbiæ. Utq; ceu minus iam onustus mole cor-
 pore a spiritus, ad cœlestium bonorū gustum, fruitio-
 nēq; enitatur. Similiter et in Sinaxi tametnō si n est a=

ſperandū, inquit, quod cæremoniis geritur tamē id per ſe, aut parū eſt conduabile, aut etiā pernicioſum, niſi id quod eſt ſpiritalē acceſſerit, nempe hoc quod ſignis illis uiſibilibus repræſentatur. Repræſentatur autē mors Chriſti, quā domitis, extinctis, quaſiq; ſepultis corporis affectibus, exprimere mortales oportet, ut in nouitatem uitæ reſurgāt, utq; unum cū illo, unū item inter ſeſe fieri queant. Hæc igitur agit, hæc meditatatur ille pius. Cōtra uulguſ ſacrificiū nihil aliud eſſe credit, quā ad eſſe altaribus, idq; proxime, audire uocum ſtrepitū, aliasq; id genus cæremoniolas ſpectare. Nec in hiſ tātum quæ duntaxat exempli gratia poſuiſimus, ſed ſimpliciter in omni uita reſugit pius ab hiſ, quæ corpori cognata ſunt, ad æterna, ad inuiſibilia, ad ſpiritalia rapitur. Proinde cū ſumma ſit inter hos et illos oībus de rebus diſſenſio, fit, ut utriq; alteriſ iſanire uideātur. Quāquā id uocabuli rectius in pios competit, quā in uulguſ, mea quidē ſententia. Quod quidē magis perſpicuū fiet, ſi (quemadmodum pollicita ſum) paucis demonſtraro, ſummū illud præmiū nihil aliud eſſe, quā inſaniā quandā. Primū igitur exiſtimate Platonē tale quiddam iam tum ſomniaſſe cum amantiū furorem, omniū ſœliciſſimū eſſe ſcriberet. Etenim qui uehementer amat, iam non in ſe uiuit, ſed in eo, quod amat, quōq; longius à ſe ipſo digreditur, & in illud demigrat, hoc magis ac magis gaudet. Atq; cū animus à corpore peregrinari meditatatur, neq; probe ſuis utitur organis, iſtud haud dubie furorem

M O R I A

recte dixeris. Alioqui quid sibi uult, quod uulgo etiā dicunt. Non est apud se, Et ad te redi, Et sibi redditus est. Porro quo amor est absolutior, hoc furor est maior, ac foelicior. Ergo quæ nam futura est illa cœlitum uita, ad quā piæ mentes tanto studio suspirant? Nempe spiritus absorbebit corpus, utpote uictor ac fortior. Idq; hoc faciet facilius, partim quod iam uelut in suo regno est, partim quod iam olim in uita corpus, ad huiusmodi transformationem repurgarit, atq; extenuarit. Deinde spiritus à mente illa summa mire absorbebitur, quippe infinitis partibus potētior. Ita ut iam totus homo extra se futurus sit, nec alia ratione foelix futurus, nisi quod extra sese positus, patietur quiddā ineffabile à summo illo bono, oīa in sese rapiente. Iam hæc foelicitas quāquā tū demū perfectā cōtingit, cum animi receptis pristinis corporibus immortalitate donabuntur, tamē quoniā priorū uita, nihil aliud est, quā illius uitæ meditatio, ac uelut umbra quedā, fit ut premii quoq; illius aliquando gustū aut odorē aliquē sentiant, id tametsi minutissima quedam stillula est ad fontē illū æternæ foelicitatis, tamē longe supat uniuersas corporis uoluptates, etiā si omnes omnium mortalium delitiæ ī unū cōferātur. Vsq; adeo præstāt spiritalia corporalibus, inuisibilia uisibilibus. Hoc nimirū est, quod pollicetur propheta, oculus nō uidit, nec auris audiuit, nec in cor hoīs ascendit, quæ præparauit deus diligentibus se. Atq; hæc est Morie pars, quæ nō aufertur cōmutatione uitæ, sed perficitur. Hoc

igitur quibus sentire licuit (cōtingat autē ppaucis) ii
 patiuntur quiddā demētiae simillimū. loquuntur quæ=
 dā nō satis cohæretia, nec humano more, sed dant sine
 mente sonū, deinde subinde totā oris speciē uertunt,
 Nunc alacres, nunc deiecti, nunc lachrymant, nūc ri=
 dent, nunc suspirāt, in summa uerē toti extra se sunt
 Mox ubi ad sese redierint, negāt se scire, ubi fuerint,
 utrū in corpore, an extra corpus. uigilātes, an dormi=
 entes, qd audierint quid uiderint, quid dixerint, quid
 fecerint, non meminerunt, nisi tanquā per nebulā, ac
 somniū, tantū hoc sāt, se fœlicissimos fuisse, dū ita de=
 siperēt. Itaq; plorāt sese resipuisse, nihilq; oīm malint
 quā hoc insanīe genus ppetuo insanire. Atq; hæc est
futuræ fœlicitatis tenuis quædā degustatiūcula. Verū .i. ultra se
 ego iam dudū oblita mei ὅπως τὰ ἐσκαμμένῳ πικρῷ pta trās=

Quāquā si qd petulātius aut loquacius à me dictū uide lio.
 bitur, cogitate & stultitiā, et mulierē dixisse, Sed inte Sæpe etiā
 rum tamē memineritis illius Græcanici puerbii, πολ & stultus
 λόκιτοι καὶ μορὸς ἀνῆς κατακαίριον εἶπερ. Nisi for fuit oportu=
 te putatis hoc ad mulieres nihil attinere. Video uos epi tuna locu=
 logū expectare, sed nimīū desipitis, siquidē arbitra= tus.
 mini me quid dixerim etiā dū meminisse. Cū tantā uer Odi me=
 borū farraginē effuderim. Vetus illud. μισῶ μνά= morē comi
 μονα σὺν πότῳ. Nouū hoc, μισῶ μνά μονα ἀγο potorem.
 ατλῶ. Quare ualete, plaudite, uiuite, bibite, Morie Odi me=
 celeberrimi Μυστῆ. ΜΩΡΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ. morē audē
 Fœliciter absolutum; FINIS. torem.

ARGENTINAE APVD IOAN=
NEM KNOBLOVCHVM.

Anno M.D.XXI.

